

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων

Διπλωματική Εργασία

Τα πολιτιστικά φεστιβάλ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
(ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής
κληρονομιάς

Ερωφίλη Κανακουσάκη

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Μαργαρίτα Κεφαλάκη

Ηράκλειο, Ιούνιος 2026

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Τα πολιτιστικά φεστιβάλ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης
(ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής
κληρονομιάς

Ερωφίλη Κανακουσάκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Μαργαρίτα Κεφαλάκη

Καθηγήτρια ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Ανδρονίκη Κάβουρα

Καθηγήτρια ΕΑΠ

Ηράκλειο, Ιούνιος 2026

Ευχαριστίες

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στην Α' επιβλέπουσα της εργασίας μου, Δρ. Μαργαρίτα Κεφαλάκη, για τις στοχευμένες κατευθύνσεις που μου παρείχε, καθώς και τη Β' επιβλέπουσα, Δρ. Ανδρονίκη Κάβουρα, για τη σημαντική της συμβολή. Επιπλέον, ευχαριστώ θερμά όλους όσους μου παρείχαν τις χρήσιμες πληροφορίες που αξιοποιήθηκαν στην εκπόνηση της εργασίας μου.

Περίληψη

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης της ταυτότητας ενός τόπου και σημαντικό πόρο για τη βιώσιμη ανάπτυξή του. Στο πλαίσιο αυτό, τα πολιτιστικά φεστιβάλ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν ένα ουσιαστικό εργαλείο για την ανάδειξη και αξιοποίηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η παρούσα εργασία εξετάζει τον ρόλο του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και τη συμβολή του στην τοπική ανάπτυξη. Επιπλέον, διερευνά τη συνδρομή του στην ενεργοποίηση της τοπικής κοινωνίας και στη διαμόρφωση της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου.

Η έρευνα βασίστηκε στη μεθοδολογική τριγωνοποίηση, μέσω του συνδυασμού ποσοτικής και ποιοτικής προσέγγισης με τη χρήση ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων, καθώς και της μελέτης βιβλιογραφικού, αρχειακού και προωθητικού υλικού. Τα αποτελέσματα φανερώνουν την καθοριστική συμβολή του φεστιβάλ στην προώθηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, ιδιαίτερα μέσω δράσεων όπως οι ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους, οι εκπαιδευτικές δράσεις, η ανάδειξη των τοπικών εθίμων και τεχνών, καθώς και η προβολή των τοπικών προϊόντων και της παραδοσιακής γαστρονομίας. Επιπλέον, ενισχύει την τουριστική προβολή της περιοχής, αυξάνοντας την επισκεψιμότητα και συμβάλλοντας στην τόνωση της τοπικής οικονομίας, ενώ παράλληλα, προάγει την κοινωνική συνοχή, τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.

Η μελέτη, επίσης, ανέδειξε τη δυνατότητα λειτουργίας του φεστιβάλ ως εργαλείο άσκησης της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας. Όπως αναδεικνύεται, δύναται να εξελιχθεί σε σταθερό πολιτιστικό θεσμό με στρατηγικούς στόχους και να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης προς τους κρατικούς φορείς ώστε να ενεργοποιηθούν και να επιδείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την περαιτέρω αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ωστόσο, εντοπίζονται αδυναμίες που σχετίζονται κυρίως με οργανωτικά ζητήματα και την περιορισμένη ανάπτυξη της επικοινωνιακής στρατηγικής του. Για το λόγο αυτό,

διατυπώνονται προτάσεις με στόχο τη βελτίωση του οργανωτικού πλαισίου λειτουργίας του φεστιβάλ, την ενίσχυση της επικοινωνιακής του στρατηγικής, καθώς και τη διεύρυνση των συνεργασιών και των πηγών χρηματοδότησης.

Λέξεις – Κλειδιά

Δήμος Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης

Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Πολιτιστική κληρονομιά

Πολιτιστικός τουρισμός

Πολιτιστικά φεστιβάλ

Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

«The cultural festivals of Local Government Organizations (LGOs) and their contribution to the promotion of cultural heritage»

Kanakousaki Erofilii

Abstract

Cultural heritage plays a crucial role in shaping the identity of a place and serves as a key resource for its sustainable development. In this context, the cultural festivals of Local Government Organizations constitute an important tool for the promotion and utilization of local cultural heritage.

This study examines the role of the festival "The Cycle of Culture" organized by the Municipality of Minoa Pediadas, Heraklion, Crete, in the promotion of the cultural heritage of the region and its contribution to local development. In addition, it explores its contribution to activating the local community and the formation of the cultural policy of the Municipality.

The research is based on methodological triangulation, through the combination of quantitative and qualitative approaches through the use of questionnaires and interviews, as well as the study of bibliographical, archival and promotional material. The findings highlight the significant contribution of the festival to the promotion of the rich cultural heritage of the area, especially through activities such as guided tours of archaeological sites, educational activities, the promotion of local customs and arts, and the showcasing of local products and traditional gastronomy. Furthermore, it enhances the tourism profile of the area, increasing visitor numbers and contributing to the stimulation of the local economy, while at the same time, fostering social cohesion, the participation of the local community, as well as the cooperation between the involved bodies.

The study also demonstrates the possibility of the festival operating as a tool for implementing the cultural policy of the Municipality of Minoa Pediadas. As shown, it can develop into a stable cultural institution with strategic goals and act as a lever of influence on

state bodies so that they become active and show greater interest in the further development of cultural heritage.

However, weaknesses are identified, mainly related to organizational issues and the limited development of its communication strategy. For this reason, a set of proposals is put forward with the aim of improving the organizational framework of the festival, strengthening its communication strategy, as well as expanding collaborations and funding sources.

Keywords

Municipality of Minoa Pediadas, Heraklion, Crete

Local Government Organizations

Cultural heritage

Cultural tourism

Cultural festivals

Festival "The Cycle of Culture"

.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	IV
Περίληψη	V
Abstract	VII
Περιεχόμενα	IX
Κατάλογος Εικόνων	XI
Κατάλογος Πινάκων	XI
Κατάλογος Γραφημάτων	XII
Κατάλογος Παραρτημάτων	XIII
Συντομογραφίες	XIV
Εισαγωγή	1
ΜΕΡΟΣ Α' - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	5
1 Πολιτισμός και πολιτιστική κληρονομιά	5
1.1 Αποσαφήνιση βασικών εννοιών	5
1.1.1 «Πολιτισμός» και «Κουλτούρα»	5
1.1.2 Πολιτιστική Κληρονομιά	7
1.2 Διεθνείς Συνθήκες για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς	9
2 Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη	11
2.1 Η έννοια του πολιτιστικού τουρισμού	11
2.2 Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη τοπική ανάπτυξη	12
3 Τοπική πολιτιστική διαχείριση	15
3.1 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	15
3.2 Πολιτιστική πολιτική των Δήμων	16
3.3 Ο ρόλος της συνεργασίας στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη	18
4 Πολιτιστικά Φεστιβάλ	20
4.1 Εννοιολογική αποσαφήνιση	20
4.2 Χαρακτηριστικά και λειτουργίες των πολιτιστικών φεστιβάλ	21
4.2.1 Χαρακτηριστικά των πολιτιστικών φεστιβάλ	21
4.2.2 Λειτουργίες των πολιτιστικών φεστιβάλ	21
4.3 Καλές πρακτικές πολιτιστικών φεστιβάλ σε διεθνές και εθνικό επίπεδο	24
4.3.1 Brisbane Festival	24
4.3.2 Φεστιβάλ La Merce	26
4.3.3 Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας	27
ΜΕΡΟΣ Β' - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ : ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	29
5 Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας και η πολιτιστική κληρονομιά του	30
5.1 Η ταυτότητα του Δήμου	30
5.2 Οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές του Δήμου	32
5.3 Υλική πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου	34
5.3.1 Αρχαιολογικοί χώροι	34
5.3.2 Βυζαντινά και Ενετικά μνημεία	39
5.3.3 Ο παραδοσιακός οικισμός Σμαρίου	41
5.4 Άυλη πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου	42

6	Το Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	45
6.1	Ταυτότητα και στόχοι του φεστιβάλ	45
6.2	Το πλαίσιο διαμόρφωσης του φεστιβάλ.....	46
6.3	Οι δράσεις του φεστιβάλ	48
6.3.1	Δράσεις του 1ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (Αύγουστος 2024) ..	48
6.3.2	Δράσεις του 2ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (Αύγουστος 2025) ..	50
6.4	Χώροι διεξαγωγής των δράσεων	51
6.5	Επικοινωνιακή πολιτική του φεστιβάλ	52
6.6	Σύνοψη κεφαλαίου	54
7	Μεθοδολογία έρευνας.....	55
8	Έρευνα κοινού και φορέων – Ανάλυση SWOT	58
8.1	Ποσοτική έρευνα.....	59
8.1.1	Περιγραφική ανάλυση	60
8.1.2	Ανάλυση της ποσοτικής έρευνας σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα.....	79
8.2	Ποιοτική έρευνα.....	83
8.3	Ανάλυση SWOT του φεστιβάλ	89
9	Συμπεράσματα – Προτάσεις	90
9.1	Συμπεράσματα	90
9.2	Προτάσεις.....	93
	Επίλογος.....	97
	Βιβλιογραφικές αναφορές.....	98
	Παραρτήματα.....	115

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Γεωγραφικά όρια του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	30
Εικόνα 2: Σακορράφειος Δημοτική Βιβλιοθήκη	32
Εικόνα 3: Μινωικό Ανάκτορο Γαλατά	35
Εικόνα 4: Λόφος «Παπούρα»	37
Εικόνα 5: Μονή Καλλέργη	40
Εικόνα 6: Κεραμικά σκεύη από αγγειοπλάστες του Θραψανού	43
Εικόνα 7: Ο παραδοσιακός αργαλειός στη Λαογραφική Στέγη Σμαρίου.....	44
Εικόνα 8: Ξενάγηση στον Αρχαιολογικό χώρο Λύττου	50
Εικόνα 9: «Το Κρυφό Σχολειό»: Site-Specific Performance	50

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 : Οικισμοί του Δήμου Μινώα Πεδιάδας.....	31
Πίνακας 2: Ανάλυση SWOT του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»	89

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1: Συμμετοχή σε πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ	60
Γράφημα 2: Συχνότητα συμμετοχής σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Δήμων	60
Γράφημα 3: Κύριοι λόγοι συμμετοχής	61
Γράφημα 4: Συμβολή των φεστιβάλ πολιτισμού των ΟΤΑ στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς	62
Γράφημα 5: Τα φεστιβάλ ως εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ	62
Γράφημα 6: Αντίληψη του πολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	63
Γράφημα 7: Βαθμός αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς για την ανάπτυξη της περιοχής	64
Γράφημα 8: Συμμετοχή στο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»	64
Γράφημα 9: Μέσα ενημέρωσης για το φεστιβάλ.....	65
Γράφημα 10: Αξιολόγηση της οργάνωσης του φεστιβάλ.....	65
Γράφημα 11: Τρόποι συμβολής του φεστιβάλ στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	66
Γράφημα 12: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	67
Γράφημα 13: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας	67
Γράφημα 14: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην αύξηση της επισκεψιμότητας	68
Γράφημα 15: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη συμμετοχή και συνοχή της τοπικής κοινωνίας	69
Γράφημα 16: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην τοπική ανάπτυξη.....	69
Γράφημα 17: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην κοινωνική ανάπτυξη	70
Γράφημα 18: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην τουριστική ανάπτυξη.....	70
Γράφημα 19: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην πολιτιστική ανάπτυξη.....	71
Γράφημα 20: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην οικονομική ανάπτυξη	71
Γράφημα 21: Βαθμός συνεργασίας του Δήμου με κρατικούς φορείς για τη διοργάνωση του φεστιβάλ.....	72
Γράφημα 22: Βαθμός ενδιαφέροντος των κρατικών φορέων μετά την υλοποίηση του φεστιβάλ.....	73
Γράφημα 23: Βαθμός συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην οργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ.....	73
Γράφημα 24: Προθέσεις για μελλοντική συμμετοχή στο φεστιβάλ	74
Γράφημα 25: Προτιμήσεις κοινού	75
Γράφημα 26: Τρόποι βελτίωσης της διοργάνωσης του φεστιβάλ	76
Γράφημα 27: Τρόποι ενίσχυσης των συνεργασιών μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων	76
Γράφημα 28: Φύλο.....	77
Γράφημα 29: Ηλικία	78
Γράφημα 30: Εκπαίδευση	78
Γράφημα 31: Δημοτική Ενότητα κατοικίας.....	79
Γράφημα 32: Δράσεις του φεστιβάλ που συμβάλλουν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	80

Κατάλογος Παραρτημάτων

Παράρτημα 1 : Φυλλάδιο 1 ^{ου} φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»	115
Παράρτημα 2 : Φυλλάδιο 2 ^{ου} φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού».....	117
Παράρτημα 3 : Πινακίδα σήμανσης αρχαιολογικού χώρου Καστελλίου	119
Παράρτημα 4: Ερωτηματολόγιο κοινού	120
Παράρτημα 5: Συνέντευξη με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας κα Καλλιόπη Αποστολογιωργάκη	131
Παράρτημα 6: Συνέντευξη με το Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», αρχαιολόγο, Δρ. Καλλιόπη Γκαλανάκη	134
Παράρτημα 7: Συνέντευξη με την Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Σμαρίου κα Μαρία Μηλαθιανάκη	139
Παράρτημα 8: Συνέντευξη με την Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Καστελλίου κα Σοφία Σηφάκη	141
Παράρτημα 9: Συνέντευξη με τον Γραμματέα του Πολιτιστικού Συλλόγου Δεματίου κ. Χρυσοβαλάντη Σωμαράκη	143
Παράρτημα 10: Δράσεις του 2ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού».....	145
Παράρτημα 11: Κατάλογος Επιστημονικών Συνεργατών του Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (2024-2025)	147

Συντομογραφίες

ΔΕ	Δημοτική Ενότητα
Ν.	Νόμος
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Σ.	Πολιτιστικός Σύλλογος
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή, όπου το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης είναι ιδιαίτερα έντονο, η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για την κοινωνική, πολιτιστική, τουριστική και οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου.

Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει το σύνολο των υλικών, πνευματικών και συναισθηματικών στοιχείων μιας περιοχής, όπως η αρχιτεκτονική και οι τέχνες, η ιστορική μνήμη, η γαστρονομική παράδοση, η λογοτεχνία, η μουσική, οι δημιουργικές βιομηχανίες, καθώς και οι ζωντανές παραδόσεις που αφορούν τον τρόπο ζωής, τις πεποιθήσεις, τις αξίες και την πολιτισμική ταυτότητα (Buragohain et al., 2024, p.2).

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις και ιδιαίτερα τα θεματικά φεστιβάλ αποτελούν σημαντικά εργαλεία ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίσχυσης της πολιτιστικής ταυτότητας. Παράλληλα, τα φεστιβάλ λειτουργούν ως μοχλοί τουριστικής ανάπτυξης και συμβάλλουν στην αύξηση της επισκεψιμότητας, ενώ προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, οι πολιτιστικοί σύλλογοι και οι κρατικοί φορείς. Στο πλαίσιο αυτό, η τοπική αυτοδιοίκηση καλείται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτιστικών πολιτικών, με στόχο την ανάδειξη και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τη διάδοση της σημασίας της, τόσο προς την τοπική κοινότητα όσο και προς τους επισκέπτες (Wibowo et al., 2023, p. 3).

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά που δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για την αναπτυξιακή πορεία της περιοχής. Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» που διοργανώνει, αποτελεί μια οργανωμένη προσπάθεια για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και την ενίσχυση της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τον βαθμό επίτευξης των στόχων του φεστιβάλ, όσον αφορά τη συμβολή του στην ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, στην αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας. Επιπλέον, εξετάζεται το κατά πόσο μπορεί να αποτελέσει εργαλείο άσκησης πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου για την περαιτέρω ενεργοποίηση των κρατικών φορέων.

Το θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας βασίζεται σε ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τα πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ και τη συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη. Η πρωτοτυπία της έρευνας εντοπίζεται, κυρίως, στο εμπειρικό μέρος όπου μελετάται το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης. Πρόκειται για έναν νέο πολιτιστικό θεσμό του Δήμου, ο οποίος ξεκίνησε το 2024 και φιλοδοξεί να συμβάλλει στην προβολή και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής. Ενός πολιτιστικού πλούτου που μέχρι σήμερα δεν έχει αξιοποιηθεί, ενώ πιστεύεται ότι θα μπορούσε να αποτελέσει ισχυρό «όχημα» προς τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και, κατ' επέκταση, στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ανάκαμψή της. Δεδομένου ότι ο θεσμός είναι σχετικά πρόσφατος δεν έχουν πραγματοποιηθεί επιστημονικές έρευνες για την τεκμηρίωση της συμβολής του προς αυτήν την κατεύθυνση. Για το λόγο αυτό, η παρούσα μελέτη εστιάζει κυρίως στα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι η συμβολή του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης στην ανάδειξη και προβολή της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς;
2. Σε ποιο βαθμό το φεστιβάλ συμβάλλει στην τουριστική προβολή του Δήμου, στην αύξηση της επισκεψιμότητας και στην ενίσχυση της εικόνας του ως πολιτιστικού προορισμού;
3. Μπορεί το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» να λειτουργήσει ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου και να ενεργοποιήσει τους κρατικούς φορείς (Υπουργείο Πολιτισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων κ.α.) για την περαιτέρω συμβολή τους στη διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής του κληρονομιάς; Με ποιους τρόπους;
4. Ποιος είναι ο ρόλος της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών πολιτιστικών φορέων στην επιτυχία του φεστιβάλ;

Η μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας βασίστηκε στην εφαρμογή της τριγωνοποίησης, συνδυάζοντας ποσοτική και ποιοτική μέθοδο, καθώς και ανάλυση δευτερογενούς υλικού (Kaewsaengorn et al., 2026). Για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων διενεργήθηκε έρευνα κοινού μέσω δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο απευθύνθηκε στους κατοίκους του Δήμου, με σκοπό να αποτυπωθούν οι αντιλήψεις, οι προτιμήσεις, οι εμπειρίες και οι στάσεις τους απέναντι στο φεστιβάλ. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με τους διοργανωτές και συνδιοργανωτές, ώστε να

καταγράφουν οι απόψεις και εμπειρίες τους, καθώς και τα μελλοντικά τους σχέδια. Παράλληλα, αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, όπως βιβλιακό υλικό και ηλεκτρονικές πηγές που σχετίζονται με το θέμα, καθώς και δημοσιεύσεις σε τοπικά μέσα ενημέρωσης, ανακοινώσεις, προγράμματα και λοιπό αρχειακό υλικό του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε δύο μέρη και σε εννέα κεφάλαια. Στο πρώτο μέρος που αποτελείται από τα πρώτα τέσσερα κεφάλαια, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, ενώ το δεύτερο αποτελεί το εμπειρικό μέρος, όπου επικεντρώνεται στο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας.

Όσον αφορά το θεωρητικό μέρος, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται η αποσαφήνιση των βασικών εννοιών όπως ο πολιτισμός, η κουλτούρα και η πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη, ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε διεθνείς συνθήκες για την προστασία της. Στο δεύτερο κεφάλαιο, εξετάζεται η έννοια του πολιτιστικού τουρισμού και η συμβολή του στη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών. Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ο ρόλος της τοπικής πολιτιστικής διαχείρισης και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναδεικνύοντας τη σημασία της συνεργασίας στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Στο τέταρτο κεφάλαιο, εξετάζεται η έννοια των πολιτιστικών φεστιβάλ και αναλύονται τα χαρακτηριστικά και οι λειτουργίες τους. Παράλληλα, διερευνώνται επιλεγμένα παραδείγματα καλών πρακτικών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, και συγκεκριμένα το Brisbane Festival, το Φεστιβάλ La Merce και το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας, με στόχο αφενός την αποτύπωση της εφαρμογής των θεωρητικών προσεγγίσεων στην πράξη και αφετέρου τη συγκριτική προσέγγιση του φεστιβάλ που αναλύεται στο εμπειρικό μέρος. Τα ευρήματα που προκύπτουν αξιοποιούνται για τη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της λειτουργίας του.

Στο εμπειρικό μέρος, στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζεται το προφίλ του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται η ταυτότητά του, οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές, καθώς και η υλική και άυλη πολιτιστική του κληρονομιά, αξιοποιώντας βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές, αρχειακό υλικό του Δήμου, καθώς και στοιχεία που αντλήθηκαν μέσω συνεντεύξεων από τοπικούς φορείς. Το έκτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη μελέτη του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», εξετάζοντας την ταυτότητα, τους στόχους, τις δράσεις, καθώς και την επικοινωνιακή του πολιτική. Τα δεδομένα του κεφαλαίου αντλούνται κυρίως από προωθητικό υλικό και πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τις συνεντεύξεις των διοργανωτών και συνδιοργανωτών. Στο έβδομο

κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας, με ιδιαίτερη αναφορά στη μεθοδολογική τριγωνοποίηση που χρησιμοποιήθηκε. Στο όγδοο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η έρευνα κοινού και φορέων, η οποία αναλύεται με ιδιαίτερη έμφαση στα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης. Παράλληλα, αποτυπώνονται συγκεντρωτικά, μέσω της ανάλυσης SWOT, οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του φεστιβάλ. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται στοιχεία που προέκυψαν από την ποσοτική και ποιοτική έρευνα, την ανάλυση των διαθέσιμων πόρων του Δήμου και του πλαισίου λειτουργίας του φεστιβάλ, καθώς και από τη συγκριτική προσέγγιση των παραδειγμάτων καλών πρακτικών που μελετήθηκαν. Τέλος, στο ένατο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα της μελέτης, καθώς και προτάσεις για τη βελτίωση και τη βιωσιμότητα του φεστιβάλ.

ΜΕΡΟΣ Α' - ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1 Πολιτισμός και πολιτιστική κληρονομιά

1.1 Αποσαφήνιση βασικών εννοιών

1.1.1 «Πολιτισμός» και «Κουλτούρα»

Οι όροι «πολιτισμός» και «κουλτούρα» εμφανίζονται για πρώτη φορά στα μέσα του 18ου αι. στη Δυτική Ευρώπη. Βέβαια η λέξη «πολιτισμένος» με τα παράγωγά του χρησιμοποιείται ήδη από τον 16ο αι. από τα μέλη της αυλικής αριστοκρατίας για να περιγράψουν τους τρόπους τους, αλλά και να προβάλουν την ανωτερότητά τους σε σχέση με τους τρόπους των μελών των κατώτερων τάξεων (Πασχαλίδης & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2002, σ. 27).

Παρά τη μακρά ιστορική τους διαδρομή, οι έννοιες του πολιτισμού και της κουλτούρας δεν διαθέτουν έναν ενιαίο και καθολικά αποδεκτό ορισμό. Αντιθέτως, χαρακτηρίζονται από έντονη πολυσημία και εννοιολογική ρευστότητα, καθώς έχουν προσεγγιστεί από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, όπως η ανθρωπολογία, η κοινωνιολογία και η ιστορία, τα οποία αποδίδουν σε αυτές διαφορετικά περιεχόμενα και αναλυτικές προτεραιότητες. Ωστόσο, σύμφωνα με μια διαδεδομένη θεωρητική θέση, για την κατανόηση των εννοιών του πολιτισμού και της κουλτούρας, είναι απαραίτητο να ειδωθεί η ιστορία τους ως μία προοδευτική εξέλιξη κατά την οποία υπόκεινται σε συνεχή εμπλουτισμό με την προσθήκη σημασιών που καλύπτουν τα κενά που αφήνουν προηγούμενοι ορισμοί τους (Sakaeva et al., 2018, p. 436).

Κάνοντας μια προσπάθεια για την προσέγγιση των όρων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις επιστημονικές διαστάσεις μπορούμε να πούμε ότι ο πολιτισμός αφορά τις συλλογικές μορφές προόδου και δημιουργίας, ενώ η κουλτούρα αναφέρεται στην ατομική καλλιέργεια και στον τρόπο ζωής μέσα σε αυτά τα πλαίσια. Συγκεκριμένα, ο πολιτισμός αποτελεί το σύνολο των πνευματικών, υλικών, συναισθηματικών και διανοητικών στοιχείων που

προσδιορίζουν μια κοινωνία, στοιχεία που συνδέονται μεταξύ τους και βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το εξωτερικό περιβάλλον (Wei, 2012, p. 2). Ο πολιτισμός περιλαμβάνει στοιχεία από την καθημερινή ζωή ενός λαού, όπως τη γλώσσα, τη θρησκεία, τα έθιμα και τις παραδόσεις, τα οποία συγκροτούν την ταυτότητά του. Επιπλέον, είναι η παγκόσμια πολιτισμική παρακαταθήκη ενός έθνους, δηλαδή τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα καθώς και τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα που έχει διαχρονικά συνεισφέρει στην ανθρωπότητα. Ο πολιτισμός νοείται, επίσης, και ως πρότυπο συμπεριφοράς, καθώς ο «πολιτισμένος» άνθρωπος χαρακτηρίζεται από κοσμιότητα, ευπρέπεια και σεβασμό στους συνανθρώπους του. Αποτελεί ιδεώδες ηθικής τελείωσης του ανθρώπινου γένους, όπου δεν υπάρχει θέση για το μίσος και τη βία. Χαρακτηριστική είναι η φράση του Freud, σύμφωνα με την οποία «Ο, τι ενισχύει την ανάπτυξη του πολιτισμού, υποσκάπτει παράλληλα τον πόλεμο» (Πασχαλίδης & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2002, σ. 24-25).

Η λέξη «κουλτούρα» αναφέρεται στην πνευματική και καλλιτεχνική παιδεία, δηλαδή στην καλλιέργεια που σχετίζεται με γνώσεις και ενδιαφέροντα που αφορούν τη λογοτεχνία και τις καλές τέχνες, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική, η αρχιτεκτονική, η μουσική. Επιπλέον, ο όρος περιλαμβάνει τα ιδιαίτερα ήθη και έθιμα, τις παραδόσεις, τη θρησκεία και τον τρόπο σκέψης ενός έθνους, μιας κοινότητας ή μιας κοινωνικής ομάδας κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Σε ευρύτερο πλαίσιο, η κουλτούρα περιλαμβάνει το σύνολο της ανθρώπινης δημιουργίας μιας κοινωνίας ή μιας εποχής και εκφράζει ένα κοινωνικό πρότυπο συμπεριφοράς και ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής που χαρακτηρίζει τα μέλη της (Sakaeva et al., 2018, σ. 436).

Όπως έχει δείξει η ιστορική εξέλιξη των εννοιών του πολιτισμού και της κουλτούρας, δεν υπάρχει κουλτούρα χωρίς πολιτισμό. Η κουλτούρα ως τοπικά βιωμένη εμπειρία διαδίδεται πάντα μέσω του πολιτισμού (Botz-Bornstein, 2012, p. 26). Κατ' αυτήν την έννοια, οι δύο έννοιες συνδέονται στενά, καθώς ο πολιτισμός συνιστά τη βασική μορφή ανθρώπινης οργάνωσης του χώρου και του χρόνου. Οι λαοί που ανήκουν σε έναν συγκεκριμένο πολιτισμό διακρίνονται βάσει ορισμένων πνευματικών χαρακτηριστικών και κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και νοητικών και ψυχολογικών στοιχείων, τα οποία διαμορφώνονται και γίνονται αντιληπτά μέσα από την κουλτούρα τους (Nikitenko, 2020, p. 50).

1.1.2 Πολιτιστική Κληρονομιά

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί το σύνολο των πολιτιστικών εκφάνσεων του παρελθόντος, οι οποίες μεταβιβάζονται στο παρόν και στις επόμενες γενεές. Περιλαμβάνει υλικά στοιχεία, όπως έργα τέχνης, λογοτεχνικά και μουσικά έργα, αρχαιολογικά και ιστορικά αντικείμενα, καθώς και κτίρια, μνημεία και ιστορικούς τόπους. Επιπλέον, πολιτιστική κληρονομιά νοούνται και τα άυλα χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας που περιλαμβάνουν έθιμα, παραδόσεις και πρακτικές που συχνά βασίζονται σε αισθητικές και πνευματικές πεποιθήσεις και προφορικές παραδόσεις (Gbarabe et al., 2024, p. 11944).

Υλική πολιτιστική κληρονομιά

Η υλική πολιτιστική κληρονομιά αναφέρεται σε αντικείμενα, κτίρια και τοπία με ιστορική, καλλιτεχνική, αισθητική ή επιστημονική αξία. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς¹ της UNESCO (1972) διακρίνονται όπως παρακάτω:

- Μνημεία: αρχιτεκτονικά έργα, γλυπτά, ζωγραφικά έργα και επιγραφές.
- Ομάδες κτιρίων: Κτίρια που έχουν ιστορική, καλλιτεχνική ή επιστημονική αξία.
- Τοπία: φυσικοί χώροι που σχετίζονται με την ανθρώπινη παρουσία.

Στην Ελλάδα, παραδείγματα αποτελούν η Ακρόπολη, οι Δελφοί, η Κνωσός, αλλά και παραδοσιακοί οικισμοί όπως η Πλάκα. Σε τοπικό επίπεδο, αρχαιολογικοί χώροι, βυζαντινά μνημεία, παλιά αρχοντικά, γεφύρια, αποτελούν εξίσου σημαντικά στοιχεία υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει πρακτικές, εκφράσεις, αναπαραστάσεις, γνώσεις και δεξιότητες, καθώς και αντικείμενα και πολιτιστικούς χώρους που αναγνωρίζονται από τις κοινότητες ως μέρος της ταυτότητάς τους. Σύμφωνα με το

¹ <https://whc.unesco.org/en/conventiontext>

άρθρο 2 της Σύμβασης για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς² της UNESCO (2003), η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, επονομαζόμενη και ως «ζωντανή παράδοση», αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και η προστασία της εγγυάται τη διαρκή δημιουργικότητα. Η Σύμβαση ορίζει, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, ως πεδία αναγνώρισης και έκφρασης της, τους ακόλουθους τομείς :

- Προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, περιλαμβανομένης και της γλώσσας, ως φορέας της «ζωντανής» παράδοσης.
- Παραστατικές τέχνες, όπως η παραδοσιακή μουσική, ο χορός και το θέατρο.
- Κοινωνικές πρακτικές, τελετουργίες και εορταστικές εκδηλώσεις, όπως τα πανηγύρια, εορτές Αγίων κ.λπ.
- Γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το περιβάλλον.
- Παραδοσιακή χειροτεχνία, όπως αγγειοπλαστική, υφαντική κ.λπ.

Πολλά από τα στοιχεία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς κινδυνεύουν με εξαφάνιση, εξαιτίας των αποτελεσμάτων της παγκοσμιοποίησης και της εφαρμογής πολιτικών πολιτιστικής ομογενοποίησης και αφομοίωσης. Επιπλέον, η έλλειψη των απαραίτητων πόρων και μέσων, σε συνδυασμό με την περιορισμένη κοινωνική ευαισθητοποίηση, ενδέχεται να οδηγήσει στη διάβρωση των πολιτιστικών αυτών αξιών με επακόλουθη συνέπεια την εξαφάνισή τους, ιδιαίτερα στις νεώτερες γενιές (Summak et al., 2024, p. 16996).

² <https://ich.unesco.org/en/convention>

1.2 Διεθνείς Συνθήκες για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η διεθνής κοινότητα αντιλήφθηκε από νωρίς την επιτακτική ανάγκη προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Στις διασκέψεις της Χάγης του 1899 και του 1907 το ζήτημα αυτό απασχόλησε τα συμμετέχοντα κράτη, οδηγώντας στη θέσπιση κανόνων που, μεταξύ άλλων, προέβλεπαν την υποχρέωση προστασίας των ιστορικών μνημείων, των πολιτιστικών υποδομών και των έργων τέχνης σε περιπτώσεις πολέμου (Ζερβάκη, 2018, σ. 80).

Το 1945, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, ίδρυσε το σημαντικότερο οργανισμό στον τομέα πολιτισμού, την UNESCO³, η οποία διαδραματίζει ρυθμιστικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και στη σύναψη διεθνών συμβάσεων επί διαφόρων ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.⁴ Οι κυριότερες είναι οι παρακάτω:

1. **«Σύμβαση για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Περίπτωση Ένοπλης Σύρραξης»⁵**, γνωστή ως Σύμβαση της Χάγης (1954). Αποτελεί την πρώτη συστηματική προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας για την προστασία των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων σε συνθήκες πολέμου, ύστερα μάλιστα από τις εκτεταμένες καταστροφές που υπέστησαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου (Κόνσολα, 2006, σ. 130).
2. **«Σύμβαση για την προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς»⁶**. Συνομολογήθηκε το 1972 στο Παρίσι και κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 1126/1981, αποτελώντας μια αξιόλογη πρωτοβουλία της UNESCO για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μεταξύ άλλων προβλέπει τη συγκρότηση Διακυβερνητικής Επιτροπής, αρμόδιας για τη σύνταξη δύο καταλόγων: του «Καταλόγου της Παγκόσμιας Κληρονομιάς» και του «Καταλόγου της Παγκόσμιας Κληρονομιάς σε

³ Η UNESCO είναι ένας διεθνής οργανισμός που ιδρύθηκε το 1945 και δραστηριοποιείται στα πεδία της εκπαίδευσης, των επιστημών, του πολιτισμού, της επικοινωνίας και της πληροφόρησης. Θεμελιώδης αρχές της αποτελούν, μεταξύ άλλων, ο παγκόσμιος σεβασμός στη δικαιοσύνη, η ελεύθερη κυκλοφορία των ιδεών και ο σεβασμός στα δικαιώματα του ανθρώπου (Αθανασοπούλου, 2002, σ. 154).

⁴ <https://unescohellas2.wordpress.com/about/>

⁵ <https://en.unesco.org/protecting-heritage/convention-and-protocols/1954-convention>

⁶ <https://whc.unesco.org/en/conventiontext>

Κίνδυνο». Η εγγραφή ενός μνημείου ή τοποθεσίας στον πρώτο κατάλογο πραγματοποιείται βάσει καθορισμένων κριτηρίων, ενώ στον δεύτερο εντάσσονται μνημεία που έχουν ήδη εγγραφεί στον πρώτο, αλλά απειλούνται από σοβαρούς κινδύνους φθοράς ή καταστροφής. Οι αρχαιολογικοί και πολιτιστικοί χώροι που εγγράφονται στους εν λόγω καταλόγους, λαμβάνουν χρηματοδότηση και τεχνική υποστήριξη, προκειμένου να διατηρήσουν την ακεραιότητά τους, αλλά και να διασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους (Douros et al., 2024, p. 60).

3. **Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.**⁷ Η σύμβαση υιοθετήθηκε το 2003 από την 32η Σύνοδος της Γενικής Συνέλευσης των Κρατών-Μελών της UNESCO και κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν. 3521/2006. Ήδη κατά το στάδιο της υιοθέτησης της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και της Φυσικής Κληρονομιάς το 1972, αρκετά κράτη-μέλη είχαν εκφράσει το ενδιαφέρον τους για τη θεσμική κατοχύρωση και διαφύλαξη στοιχείων που αργότερα θα εντάσσονταν στον όρο «άυλη πολιτιστική κληρονομιά».

Στο ευρωπαϊκό πεδίο, το Συμβούλιο της Ευρώπης⁸ έχει συνάψει πολλές συμβάσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη στον πολιτιστικό τομέα. Σημαντικότερη είναι η «Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση» (1954), κύριος σκοπός της οποίας είναι η προώθηση της κοινής πολιτιστικής ταυτότητας των ευρωπαϊκών κρατών (Κόνσολα, 2006, σ. 140-141). Επίσης, η «Σύμβαση – Πλαίσιο για την Αξία της πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Κοινωνία» ή «Σύμβαση Faro» (2005), τονίζει τις δυνατότητες της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη συμβολή της στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα κράτη-μέλη που την έχουν επικυρώσει έχουν αναλάβει την υποχρέωση, μεταξύ άλλων, να ενισχύσουν την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς της επικράτειάς τους, μέσω της αναγνώρισης, της μελέτης, της ερμηνείας, της προστασίας και της προβολής της (Council of Europe, 2005).

Η Ελλάδα έχει κυρώσει τις περισσότερες από αυτές τις συμβάσεις, αναπτύσσοντας ένα πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης που συνδέεται τόσο με την εθνική πολιτιστική πολιτική όσο και με την τοπική αυτοδιοίκηση.⁹

⁷ <https://ich.unesco.org/en/convention>

⁸ Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ένας οργανισμός που ιδρύθηκε με σκοπό την οικοδόμηση μιας ενωμένης Ευρώπης και στόχους τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου (Κόνσολα, 2006, σ. 135).

⁹ https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/laws_heritage.aspx

2 Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη

2.1 Η έννοια του πολιτιστικού τουρισμού

Η πρώτη διατύπωση του πολιτιστικού τουρισμού τον όριζε ως την «επίσκεψη συγκεκριμένων χώρων, μνημείων ή εκδηλώσεων πολιτισμικού χαρακτήρα ή αξίας» (Πασχαλίδης & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2002, σ. 236). Σύμφωνα με τον ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO), αποτελεί εκείνη τη μορφή τουρισμού κατά την οποία ο επισκέπτης παρακινείται να ταξιδέψει προκειμένου να ανακαλύψει, να βιώσει και να μάθει την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά ενός προορισμού. Σε αντίθεση με τις καθαρά ψυχαγωγικές μορφές ταξιδιού, ο πολιτιστικός τουρισμός εστιάζει πρωτίστως στην ερμηνεία, την κατανόηση και την εκτίμηση των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών του εκάστοτε προορισμού, ενισχύοντας τη γνώση και τη διαπολιτισμική κατανόηση (Gbarabe et al., 2024, p. 11942).

Ο πολιτιστικός τουρισμός περιλαμβάνει την ενεργή συμμετοχή σε πολιτιστικές εμπειρίες, όπως επισκέψεις σε μουσεία και γκαλερί, περιηγήσεις σε ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους, συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ, καθώς και γνωριμία με την τοπική γαστρονομία, τις τέχνες και τον τρόπο ζωής των κατοίκων μιας περιοχής (Lopes & Hiray, 2024, p. 176). Κατά συνέπεια, λειτουργεί ως σύνδεσμος που ενώνει την πολιτιστική κληρονομιά του παρελθόντος με τη δυναμική του παρόντος (Chairani et al., 2026, p. 464).

Όπως γίνεται φανερό, ο πολιτιστικός τουρισμός αναπτύσσεται σε δύο βασικούς άξονες. Από τη μία στις επισκέψεις σε πολιτιστικούς χώρους, όπως αρχαιολογικοί τόποι και μνημεία και από τη άλλη στη συμμετοχή σε δραστηριότητες, οι οποίες επιτρέπουν στους ταξιδιώτες να γνωρίσουν την ιδιαίτερη ταυτότητα ενός προορισμού (Du Cros & Mckercher, 2023, p. 30).

2.2 Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη τοπική ανάπτυξη

Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού γνώρισε ιδιαίτερη άνθηση μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τόσο ως μορφή αναψυχής, όσο και ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης (Πασχαλίδης & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2002, σ. 235). Από την δεκαετία του 1980 και εξής, ο πολιτιστικός τουρισμός αναπτύχθηκε περαιτέρω και αυτό οφείλεται σε ένα σύνολο αλληλένδετων κοινωνικοοικονομικών και τεχνολογικών παραγόντων. Η άνοδος του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου συνέβαλε στην διεύρυνση της ζήτησης για πολιτιστικές εμπειρίες, με αποτέλεσμα να παύσει να αποτελεί προνόμιο μιας μικρής κοινωνικής τάξης. Επιπλέον, η μείωση του κόστους των ταξιδιών, η διευκόλυνση των μετακινήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αναβάθμιση των μέσων μεταφοράς ενίσχυσαν τη διασυνοριακή κινητικότητα (Παυλογεωργάτος & Κωνσταντογλου, 2005, σ. 60-61).

Η διεύρυνση αυτή της τουριστικής ζήτησης δημιούργησε νέες αναπτυξιακές ευκαιρίες για τις τοπικές κοινότητες, ιδιαίτερα σ' εκείνες με πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα. Η οικονομική του συμβολή εκδηλώνεται με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με συνέπεια την αύξηση των εσόδων στην τοπική αγορά. Πέρα της οικονομικής διάστασης, ο πολιτιστικός τουρισμός συμβάλλει στην κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη των περιοχών, καθώς προάγει την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενισχύει την τοπική ταυτότητα και ενδυναμώνει την κοινωνική συνοχή των τοπικών κοινωνιών μέσω της συνεργασίας και της ενεργού συμμετοχής (Douros et al., 2024, p. 59).

Σε θεσμικό επίπεδο, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη στήριξη των κρατών-μελών του, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση πολιτικών πλαισίων, καθώς και στρατηγικών και καινοτόμων τουριστικών προϊόντων στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού. Παράλληλα, προωθεί πρότυπα διακυβέρνησης και ανάπτυξης πρωτοβουλιών που μπορούν να προσαρμόζονται στις ανάγκες της κάθε κοινότητας, εξασφαλίζοντας οφέλη για όλα τα μέλη της. Σε αυτό το πλαίσιο, η επιτυχής ανάπτυξη πρωτοβουλιών πολιτιστικού τουρισμού προϋποθέτει τη συνεργασία πολλαπλών εμπλεκόμενων φορέων, όπως κρατικών και τοπικών αρχών, τουριστικών οργανισμών, πολιτιστικών ιδρυμάτων, τοπικών κοινοτήτων και του ιδιωτικού τομέα (Lopes & Hiray, 2024, p. 175-176).

Η συνεργασία αυτή είναι καθοριστικής σημασίας για τη χάραξη και εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών, την ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών και την ενίσχυση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, η αξιοποίηση του πολιτιστικού τουρισμού για την τοπική ανάπτυξη, θα πρέπει να εντάσσεται σε ένα πλαίσιο βιωσιμότητας, προκειμένου να αποφεύγονται φαινόμενα υπερτουρισμού, εμπορευματοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και επιβάρυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

Η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς συνδέεται άμεσα με την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, καθώς η διατήρηση και προβολή της, σε συνδυασμό με την προώθηση της ατομικής δημιουργικότητας, αποτελούν βασικούς παράγοντες για την κοινωνική, πολιτισμική και οικονομική ανάπτυξη ενός τόπου (Κόνσολα, 2006, σ. 41). Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να προστατεύονται οι πολιτιστικοί πόροι, αλλά και να αξιοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχύεται και να αναδεικνύεται η αξία τους.

Στο πλαίσιο αυτό διαμορφώθηκε από τη διεθνή κοινότητα, η έννοια της αειφόρου ή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, η οποία τονίζει ότι η ισόρροπη κοινωνική, πολιτιστική οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη μιας περιοχής, θα πρέπει να βασίζεται σε μια ορθολογική διαχείριση των πολιτιστικών της πόρων (Κουρή, 2010, σ. 324). Επιπλέον, η Έκθεση Brundtland (1987) της Διεθνούς Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, υπογραμμίζοντας τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης, την ορίζει ως τη διαδικασία εκείνη που ικανοποιεί τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους. Υπό το πρίσμα αυτό, τονίζεται η ανάγκη για διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να μεταβιβαστεί ακέραια στις μελλοντικές γενιές, συμβάλλοντας στη διαφύλαξη της ιστορικής συνέχειας και της πολιτισμικής ταυτότητας των κοινωνιών (Gbarabe et al., 2024, p. 11944).

Προκειμένου να συνδυαστεί η ανάπτυξη με την αειφορία, θα πρέπει να πραγματοποιούνται αλλαγές που θα ωφελήσουν τον ντόπιο πληθυσμό, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους (Ανδριώτης, 2008, σ. 40).

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με την Κουρή (2010), το μοντέλο της αειφόρου πολιτιστικής ανάπτυξης περιλαμβάνει τους ακόλουθους βασικούς άξονες:

- Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας μέσω της παροχής κινήτρων και της αναβίωσης παραδοσιακών επαγγελμαμάτων, τεχνών και χειροτεχνιών, με ταυτόχρονη ενθάρρυνση του τοπικού πληθυσμού για την ενεργό συμμετοχή του. Παράλληλα, τη διοργάνωση εκδηλώσεων και εκθέσεων, με ιδιαίτερη στόχευση σε μειονεκτούσες

περιφέρειες, με σκοπό τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την τόνωση της τοπικής οικονομίας.

- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με σεβασμό στη φέρουσα ικανότητά του και την αποφυγή υπερεκμετάλλευσής του. Επιπλέον, θα πρέπει να δίδεται έμφαση στην ανάδειξη λιγότερο γνωστών πολιτιστικών χώρων, ώστε να επιτυγχάνεται αφενός η αποσυμφόρηση των δημοφιλών προορισμών και η μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και αφετέρου, η δικαιότερη γεωγραφική κατανομή των οικονομικών ωφελειών.
- Διαμόρφωση συνθηκών βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου, μέσω της διατήρησης των τοπικών παραδόσεων, καθώς και της προαγωγής της ελευθερίας της καλλιτεχνικής έκφρασης. Το μοντέλο υπογραμμίζει, επίσης, τη σημασία της γεωγραφικά ισόρροπης πολιτιστικής ανάπτυξης μέσω της δημιουργίας κατάλληλων υποδομών, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και την παροχή κινήτρων για βιώσιμες επενδύσεις.

(Κουρή, 2010, σ. 327-328).

Όπως γίνεται φανερό από τα παραπάνω, αναγνωρίζεται ο καθοριστικός ρόλος των τοπικών κοινοτήτων στη διαφύλαξη και μετάδοση των πολιτιστικών αξιών, παραδόσεων και πρακτικών, καθώς λειτουργούν όχι απλώς ως αποδέκτες αλλά ως ενεργοί συνδιαμορφωτές της τουριστικής εμπειρίας (Nugraha et al., 2024, p. 16). Πρωτοβουλίες που ενσωματώνουν τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των κατοίκων, όπως προγράμματα πολιτιστικού τουρισμού και πολιτιστικά φεστιβάλ, συμβάλλουν ταυτόχρονα στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και στη δημιουργία οικονομικών ευκαιριών για τις τοπικές κοινωνίες, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα των τουριστικών προορισμών σε βάθος χρόνου (Perry, 2023, p. 38).

3 Τοπική πολιτιστική διαχείριση

3.1 Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) αποτελούν θεμελιώδη θεσμό της δημόσιας διοίκησης και βασικό μηχανισμό διαχείρισης των υποθέσεων και της εξυπηρέτησης των αναγκών των πολιτών σε τοπικό επίπεδο. Σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος της Ελλάδας, η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, οι οποίοι έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια (Ν. 1850/89).

Η σύγχρονη μορφή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαμορφώθηκε κυρίως μέσα από τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις του Ν. 3852/2010 («Καλλικράτης») και του Ν. 4555/2018 («Κλεισθένης Ι»), οι οποίες ενίσχυσαν τις αρμοδιότητες των ΟΤΑ και αναδιοργάνωσαν τη διοικητική τους δομή, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο διακρίνονται σε δύο βαθμούς. Οι ΟΤΑ Α' βαθμού (Δήμοι) είναι αρμόδιοι για την άσκηση πολιτικών που αφορούν άμεσα την καθημερινότητα των πολιτών, όπως η παροχή δημοτικών υπηρεσιών, η κοινωνική πρόνοια και η τοπική ανάπτυξη. Οι ΟΤΑ Β' βαθμού (Περιφέρειες) έχουν ευρύτερες αρμοδιότητες, οι οποίες σχετίζονται με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, τις υποδομές και τον συντονισμό δημόσιων πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο. Σύμφωνα με το Άρθρο 4 του Ν. 3852/2010 δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχικής εξάρτησης μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά σχέσεις συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης σε όλα τα επίπεδα.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ιδιαίτερα οι Δήμοι, βρίσκονται στο επίκεντρο του σχεδιασμού και της υλοποίησης πολιτιστικών δράσεων, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητές μεταξύ κράτους, τοπικής κοινωνίας και ιδιωτικού τομέα.

3.2 Πολιτιστική πολιτική των Δήμων

Η πολιτιστική πολιτική ορίζεται ως ένα σύνολο σκοπών, μέσων και φορέων τα οποία συνδυάζονται σε στρατηγικά προγράμματα και δράσεις, με στόχο την προστασία, την ανάδειξη και την ανάπτυξη του πολιτισμού μιας κοινότητας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Κόνσολα, 2006, σ. 28). Σε τοπικό επίπεδο δεν περιορίζεται στη διοργάνωση εκδηλώσεων, αλλά περιλαμβάνει στρατηγικό σχεδιασμό, αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων, ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και ανάπτυξη συνεργασιών.

Οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ και ειδικότερα των δήμων στον τομέα του πολιτισμού, θεμελιώνονται θεσμικά και σύμφωνα με το άρθρο 75 του Ν. 3463/06, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 94 του Ν. 3852/2010, περιλαμβάνουν:

- Την ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.
- Την εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη, προστασία και προβολή του τοπικού πολιτιστικού αποθέματος και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, μέσω της δημιουργίας πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων (μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων, θεάτρων, σχολών μουσικής, χορού κ.λπ.).
- Την προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων και αρχαιολογικών ή ιστορικών χώρων και των εγκαταστάσεών τους.
- Την επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων ή κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.
- Τη διοργάνωση ή συμμετοχή σε συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- Την προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.
- Την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
- Τη συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου σε οργανωτικές επιτροπές φεστιβάλ τοπικής εμβέλειας.
- Την επιχορήγηση φορέων που αναπτύσσουν πολιτιστικές δραστηριότητες ή συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη και προβολή του δήμου.

Η αποτελεσματική πολιτιστική πολιτική προϋποθέτει σωστή διοικητική οργάνωση των υπηρεσιών των Δήμων, στρατηγικό σχεδιασμό και σαφείς στόχους, οι οποίοι εντάσσονται στο ευρύτερο αναπτυξιακό όραμα του Δήμου. Για το λόγο αυτό, κάθε Δήμος

καταρτίζει «Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας» με τον οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3584/2007, καθορίζεται η εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών (Διευθύνσεις, Τμήματα, Γραφεία) και οι αρμοδιότητές τους, καθώς και οι θέσεις προσωπικού κατά κατηγορίες και κλάδους.

Καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματική λειτουργία των Δήμων αποτελούν τα Τετραετή Επιχειρησιακά Προγράμματα και τα Ετήσια Προγράμματα Δράσης τους, όπου αποτελούν τον γενικό αναπτυξιακό σχεδιασμό τους, μέσα στα οποία εντάσσονται και οι σκοποί, τα στρατηγικά προγράμματα και οι δράσεις στον τομέα του πολιτισμού. Για την κατάρτιση τους λαμβάνεται υπόψη το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται ο Δήμος, καθώς και οι πόροι που διαθέτει, ενώ διατυπώνονται σύμφωνα με τα τέσσερα βασικά στάδια στρατηγικής σχεδίασης που είναι τα εξής: α) Διατύπωση των αντικειμενικών σκοπών, β) Αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης, γ) Επιλογή στρατηγικής και δ) Έλεγχος απόδοσης της στρατηγικής (Χαμπούρη - Ιωαννίδου, 2003, σ. 45-59).

Ειδικότερα, για την ενσωμάτωση του πολιτιστικού σχεδιασμού στα γενικά στρατηγικά προγράμματά τους, οι υπηρεσίες των Δήμων προβαίνουν στον εντοπισμό και στην καταγραφή των πολιτιστικών πόρων, της δημιουργικής ικανότητας, των πολιτιστικών αναγκών και των ιδιαιτεροτήτων της τοπικής κοινωνίας. Στο έργο αυτό η συμβολή των μελών της κοινότητας είναι καθοριστική, καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση διαθέτει το ιδιαίτερο «προνόμιο» να βρίσκεται «πιο κοντά στους πολίτες» (Lavarack & Ryan, 2015, p. 11).

Βέβαια, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι Δήμοι έχουν επιφορτιστεί με πολλές αρμοδιότητες, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, που λόγω έλλειψης των απαιτούμενων πόρων αλλά και υποστελέχωσης των υπηρεσιών δεν είναι σε θέση να τις εκτελούν πάντα με απόλυτη επιτυχία.

3.3 Ο ρόλος της συνεργασίας στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Ένα μεγάλο μέρος παλαιότερων μελετών σχετικά με τις δημόσιες πολιτικές στον τομέα του πολιτισμού, βασιζόταν στην αντίληψη ότι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των πολιτιστικών παρεμβάσεων αποτελούσαν αποκλειστική αρμοδιότητα των κυβερνητικών αρχών. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Falkonskyi & Tarason (2025), σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούσε διαχρονικά ουσιαστική λειτουργία των τοπικών αρχών, καθώς τα πολιτιστικά στοιχεία ενός τόπου προωθούν την πολιτιστική ανάπτυξη και συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη μέσω του τουρισμού και των δημιουργικών βιομηχανιών (p. 288).

Επιπλέον, σύγχρονες μελέτες υπογραμμίζουν ότι η αποτελεσματική αξιοποίηση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων και ορισμένες, μάλιστα, θεωρούν δεδομένο ότι η τοπική κοινότητα αναγνωρίζει την αξία της πολιτιστικής της κληρονομιάς και υποστηρίζει τις επενδύσεις και τις δράσεις των τοπικών αρχών (Aureli & Del Baldo, 2023; Spennemann, 2023). Σύμφωνα, μάλιστα, με τις αρχές του ICOMOS (1999), η συμμετοχή και η συνεργασία των τοπικών κοινοτήτων, των εθνικών αρχών και άλλων φορέων είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και την προστασία των πολιτιστικών πόρων προς όφελος των μελλοντικών γενιών.

Η έννοια της συμμετοχής συνδέεται στενά με τις προσπάθειες ενεργού εμπλοκής ατόμων και κοινωνικών ομάδων σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή της κοινότητας περιλαμβάνουν το κίνητρο για εμπλοκή, την εμπιστοσύνη στην επιτυχία του υλοποιούμενου προγράμματος, το επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σημασία της συμμετοχής, καθώς και την επάρκεια γνώσεων που αφορούν τη διαδικασία εφαρμογής του (Nugraha et al., 2024, p. 13).

Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται η έννοια της συμμετοχικής ή συνεργατικής διακυβέρνησης, η οποία αναφέρεται στους δημοκρατικούς μηχανισμούς που ενισχύουν τη συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες χάραξης δημόσιας πολιτικής. Πρόκειται για μια προσέγγιση που επιδιώκει την ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και βασίζεται στον κοινωνικό διάλογο και στη συμμετοχή πολλαπλών ενδιαφερόμενων μερών. Εμπειρικές και θεωρητικές μελέτες καταδεικνύουν ότι η συμμετοχική διακυβέρνηση για την προώθηση του

«κοινού καλού» απαιτεί την ύπαρξη θεσμικών πλαισίων, εντός των οποίων δίκτυα δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, καθώς και πολιτών, συμμετέχουν ενεργά στην διοργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων (Aureli & Del Baldo, 2023; Dewi et al., 2025, p. 802).

Στην ελληνική πραγματικότητα, έχουν γίνει προσπάθειες για τη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου προς αυτήν την κατεύθυνση. Το Υπουργείο Πολιτισμού έχει υπογράψει και επικυρώσει σειρά κανονιστικών κειμένων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της UNESCO, τα οποία αναδεικνύουν την ανάγκη ουσιαστικής και αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο πλαίσιο της υιοθέτησης αυτού του ευρωπαϊκού προτύπου, αναπτύχθηκαν πρακτικές που ευνόησαν την προώθηση της συμμετοχής τοπικών φορέων, ενώ υπογράφηκαν προγραμματικές συμβάσεις μεταξύ του Υπουργείου και των τοπικών αρχών, οι οποίες συνέβαλαν στην υλοποίηση αρχαιολογικών και αναστηλωτικών έργων (Lekakis, 2025).

Συνεπώς, η συνεργασία μεταξύ κρατικών αρχών, τοπικών οργανισμών, πολιτιστικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη διασφάλιση βιώσιμης τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης (Falkovskyi & Tarasov, 2025, p. 291). Η συμμετοχική διακυβέρνηση ενισχύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, ενώ παράλληλα καλλιεργεί αίσθημα συλλογικής ευθύνης για την προστασία και αξιοποίηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4 Πολιτιστικά Φεστιβάλ

4.1 Εννοιολογική αποσαφήνιση

Τα πολιτιστικά φεστιβάλ αποτελούν μια μορφή συλλογικής έκφρασης και κοινωνικής συνοχής, με την ιστορική τους πορεία να ανάγεται από την Αρχαιότητα. Στους αρχαίους πολιτισμούς απαντώνται ως λατρευτικές και κοινωνικές εορτές, προς τιμήν θεοτήτων ή σημαντικών γεγονότων (Σκούλτσος, 2014, σ. 71), με χαρακτηριστικά παραδείγματα τα Διονύσια και τα Παναθήναια στην Αρχαία Ελλάδα, τα οποία συνδύαζαν τη θρησκευτική λατρεία με τη μουσική και το θέατρο, διαδραματίζοντας σπουδαίο ρόλο στην κοινωνική ζωή εκείνης της εποχής.¹⁰

Ο όρος «φεστιβάλ» προέρχεται από τη λατινική λέξη «festivalis» που σημαίνει εορταστική εκδήλωση (Μπαμπινιώτης, 1998, σ. 1.900). Στη σύγχρονη εποχή, το φεστιβάλ ορίζεται ως μια οργανωμένη πολιτιστική διοργάνωση συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας, η οποία περιλαμβάνει καλλιτεχνικές, ψυχαγωγικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Είναι μια δημόσια θεματική γιορτή, που αναδεικνύει τις αξίες και τον πολιτισμό μιας κοινότητας, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως χώρος διατήρησης και επανερμηνείας των πρακτικών ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω καινοτόμων προσεγγίσεων (Kahunu & Ng'ang'a, 2024, p. 3).

¹⁰https://www.academia.edu/Documents/in/Ancient_greek_festivals/

4.2 Χαρακτηριστικά και λειτουργίες των πολιτιστικών φεστιβάλ

4.2.1 Χαρακτηριστικά των πολιτιστικών φεστιβάλ

Ανάλογα με το περιεχόμενο και τον προσανατολισμό τους, τα φεστιβάλ πολιτισμού διακρίνονται σε μουσικά, κινηματογραφικά, εικαστικά, θεατρικά, χορευτικά και πολυθεματικά. Στη σύγχρονη μορφή τους, δεν περιορίζονται στις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, αλλά περιλαμβάνουν δράσεις όπως ξεναγήσεις, γαστρονομικές εκδηλώσεις, εργαστήρια και εκπαιδευτικά προγράμματα, με στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου (Lopes & Hiray, 2024, p. 176).

Βασικό χαρακτηριστικό τους αποτελεί η εποχικότητα, καθώς πραγματοποιούνται συνήθως σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάθε έτους, συχνά συνδεδεμένη με τις τοπικές παραδόσεις μιας περιοχής. Επίσης, χαρακτηρίζονται από τη συγκέντρωση πολλαπλών εκδηλώσεων σε περιορισμένο χρονικό διάστημα, τη χωρική τους σύνδεση με έναν συγκεκριμένο τόπο και την αξιοποίηση δημόσιων χώρων με δωρεάν ή χαμηλού κόστους συμμετοχή. Επιπλέον, η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας καθώς και των επισκεπτών, αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό των πολιτιστικών φεστιβάλ (Kahunu & Ng'ang'a, 2024, p. 3).

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, τα πολιτιστικά φεστιβάλ είναι πολυδιάστατα πολιτιστικά γεγονότα που συνδυάζουν την καλλιτεχνική έκφραση με κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς και αναπτυξιακούς στόχους. Αυτός ο σύνθετος χαρακτήρας τους αναδεικνύει τη σημασία της ένταξής τους στο ευρύτερο πολιτιστικό και αναπτυξιακό πλαίσιο ενός τόπου.

4.2.2 Λειτουργίες των πολιτιστικών φεστιβάλ

Πρόσφατες έρευνες έχουν διευρύνει την κατανόησή μας για τα φεστιβάλ, μελετώντας τα κίνητρα των συμμετεχόντων και το κοινωνικό, πολιτιστικό, τουριστικό και οικονομικό αντίκτυπο που έχουν στην κοινότητα που διεξάγονται. Στο πλαίσιο αυτό έχει εντοπιστεί ένα φάσμα κινήτρων για τη συμμετοχή σε φεστιβάλ, που κυμαίνονται από την πολιτιστική εξερεύνηση και την αναζήτηση καινοτόμων δράσεων, έως την ξεκούραση και την ψυχαγωγία

(Gomez-Ullate & Saraiva, 2024). Για την κοινότητα, αποτελούν σημαντικά εργαλεία τοπικής ανάπτυξης, καθώς η διοργάνωσή τους συνδέεται με στρατηγικές προβολής της μοναδικότητάς της, ενίσχυσης της αναγνωρισιμότητάς της, καθώς και δημιουργίας θετικής εικόνας του τόπου (Chairani et al., 2026, p. 466; Fordjour & Cruz, 2023, p. 1081).

Η βιβλιογραφία στον τομέα των πολιτιστικών φεστιβάλ, έχει αναδείξει τον καθοριστικό ρόλο τους στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας¹¹ ενός τόπου. Αποτελούν πεδία όπου παράγεται και αναδεικνύεται η τοπική κουλτούρα, η πολιτιστική κληρονομιά και οι τοπικές παραδόσεις, ενώ παράλληλα δημιουργούνται ευκαιρίες για κοινές ιστορίες και ανταλλαγή πολιτιστικών πρακτικών, γνώσεων και αξιών μεταξύ διαφορετικών εθνοτήτων (Feng, 2024, p. 14; Sacchetti & Salustri, 2026). Επιπλέον, τα πολιτιστικά φεστιβάλ, καλλιεργούν το αίσθημα κοινότητας και της συλλογικής υπερηφάνειας στους τοπικούς πληθυσμούς (Rodighiero et al., 2025, p. 53), γεγονός που σημαίνει ότι αποτελούν σημαντικούς φορείς των πολιτιστικών ταυτοτήτων των περιοχών όπου πραγματοποιούνται (Blazi, J., 2025, p. 68; Kahuno & Ng'ang'a, 2024, p. 3).

Ταυτόχρονα, τα πολιτιστικά φεστιβάλ συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μέσω της ενεργού συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στη διοργάνωση και υλοποίησή τους (Feng, 2024, p. 14), καθώς εμπλέκονται τοπικοί καλλιτέχνες, πολιτιστικοί σύλλογοι και επαγγελματίες. Παράλληλα, καθώς πραγματοποιούνται όχι μόνο σε αστικές περιοχές, αλλά και σε προάστια ή οικισμούς, λειτουργούν ως γέφυρες μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων, προωθώντας την αποκέντρωση και τη συμπερίληψη (Sacchetti & Salustri, 2026). Επιπλέον, μέσω των ποικίλων δράσεων προωθείται η αλληλεπίδραση μεταξύ επισκεπτών και κατοίκων, συμβάλλοντας στην διαπολιτισμική κατανόηση (Lopes, & Hiray, 2024, p. 175; Chairani et al., 2026, p. 471; Eric & Horsu, 2026, p. 14).

Ως οργανωμένα πολιτιστικά γεγονότα, τα φεστιβάλ ενισχύουν τη ζήτηση για τουριστικές υπηρεσίες και συμβάλλουν στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου (Aleshinloye et al., 2025, p. 12), καθώς προσελκύουν τουρίστες που συνεισφέρουν στην τοπική οικονομική δραστηριότητα, δαπανώντας χρήματα για διαμονή, εστίαση και προϊόντα τοπικής παραγωγής. Παράλληλα, ενισχύουν την προβολή των τοπικών επιχειρήσεων,

¹¹Η «πολιτισμική ταυτότητα» ορίζεται ως ένα σταθερό πλαίσιο αναφοράς που μοιράζονται άτομα με κοινή καταγωγή, ιστορικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο. Αποτελεί τη συνειδητή ταύτιση των μελών μιας κοινότητας με κοινά σύμβολα, έννοιες και κανόνες συμπεριφοράς, η οποία διαμορφώνεται μέσα από τη διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και του περιβάλλοντός τους (Kahuno & Ng'ang'a, 2024, p. 2).

παρέχοντας στους τεχνίτες και στους αγροτικούς παραγωγούς τη δυνατότητα να παρουσιάσουν τα προϊόντα τους σε ευρύτερο κοινό (Magroaini et al., 2025, p. 716; Douros et al., 2024, p. 58).

Για την πραγματοποίηση των πολιτιστικών φεστιβάλ, συχνά ανακαινίζονται δημόσιες εγκαταστάσεις ή δημιουργούνται νέες, όπως χώροι στάθμευσης, βελτίωση των δρόμων και των δημόσιων συγκοινωνιών. Ακόμη παρατηρείται η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, με την αναγέννηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων, καθώς και τη συντήρηση περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Rodighiero et al., 2025, p. 41). Οι παρεμβάσεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την ευρύτερη ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι οποίες ωφελούν τόσο τους κατοίκους όσο και τους επισκέπτες (Douros et al., 2024, p. 59 ; Sibiya et al., 2023, p. 656).

Παρά τα πολλαπλά οφέλη που αποδίδονται στα πολιτιστικά φεστιβάλ, η βιβλιογραφία επισημαίνει και ορισμένες αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με τη διοργάνωσή τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να παρατηρηθεί άνιση κατανομή των ωφελειών, με περιορισμένη συμμετοχή συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, καθώς και μη ισόρροπη εφαρμογή των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης (Aleshinloye et.al., 2025, p. 12-14; Dewi et al., 2025, p. 800). Επιπλέον, η υπερβολική εμπορευματοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η επικέντρωση σε τουριστικά οφέλη σε βάρος της τοπικής πολιτιστικής έκφρασης, καθώς και ο κίνδυνος αλλοίωσης των τοπικών παραδόσεων και διάβρωσης της τοπικής ταυτότητας, αποτελούν ζητήματα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής (Rodighiero et al., 2025, p. 41).

Επομένως, η επιτυχία ενός πολιτιστικού φεστιβάλ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον ισορροπημένο σχεδιασμό του και την ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, με την τοπική αυτοδιοίκηση να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διοργάνωση τους στο πλαίσιο άσκησης τοπικής πολιτιστικής πολιτικής.

4.3 Καλές πρακτικές πολιτιστικών φεστιβάλ σε διεθνές και εθνικό επίπεδο

Ύστερα από την μελέτη της έννοιας των πολιτιστικών φεστιβάλ, καθώς και των χαρακτηριστικών και των λειτουργιών τους μέσα από τη σχετική βιβλιογραφία, κρίνεται σκόπιμη η παρουσίαση παραδειγμάτων καλών πρακτικών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Στόχος είναι η κατανόηση επιτυχημένων μοντέλων οργάνωσης και λειτουργίας πολιτιστικών διοργανώσεων, καθώς και η συγκριτική προσέγγιση του φεστιβάλ που θα αναλυθεί στο εμπειρικό μέρος, προκειμένου να διευκολυνθεί η διατύπωση προτάσεων βελτίωσης της λειτουργίας του.

Τα φεστιβάλ που επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν είναι το Brisbane Festival, το Φεστιβάλ La Merce και το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. Η επιλογή των συγκεκριμένων φεστιβάλ ως παραδειγμάτων καλών πρακτικών βασίστηκε, κυρίως, στο γεγονός ότι κύριοι διοργανωτές τους αποτελούν οι τοπικές αρχές των περιοχών στις οποίες διεξάγονται, στοιχείο που τα καθιστά ιδιαίτερα κατάλληλα για συγκριτική προσέγγιση με το φεστιβάλ που θα μελετηθεί στο ερευνητικό μέρος. Παράλληλα, τα συγκεκριμένα φεστιβάλ παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, λόγω της διεθνούς αναγνώρισής τους, της μακροχρόνιας και επιτυχημένης λειτουργίας τους, του αποτελεσματικού οργανωτικού τους πλαισίου, καθώς και της σύνδεσής τους με την τοπική ανάπτυξη. Η μελέτη τους συμβάλλει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων και στη διατύπωση προτάσεων βελτίωσης του υπό μελέτη φεστιβάλ.

4.3.1 Brisbane Festival

Το Brisbane Festival πραγματοποιείται στην πρωτεύουσα της πολιτείας Queensland της Αυστραλίας και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς της χώρας στον τομέα του πολιτισμού. Κύριοι διοργανωτές του φεστιβάλ είναι το τοπικό Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης και η κυβέρνηση της Queensland, ενώ διαθέτει Διοικητικό Συμβούλιο και Συμβουλευτική Ομάδα Ιθαγενών, ενισχύοντας τη συμμετοχική διακυβέρνηση και την

ενσωμάτωση των κοινοτήτων των «First Nations» στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.¹² Επίσης, καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του φεστιβάλ διαδραματίζει ο καλλιτεχνικός διευθυντής που είναι υπεύθυνος για την επιλογή των δράσεων και γενικά για το καλλιτεχνικό όραμα του φεστιβάλ (Gattenhof & Hadley, 2011, p. 28).

Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του φεστιβάλ, η ιστορία του ξεκινά με το φεστιβάλ Warana το οποίο πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην πόλη το 1961. Το 1996, η κυβέρνηση του Queensland και το Δημοτικό Συμβούλιο του Brisbane επανεκκίνησαν το θεσμό με τη σημερινή του ονομασία, ενώ το 2009 συγχωνεύτηκε με το Riverfestival, δημιουργώντας ένα ενιαίο, πολυθεματικό και διεθνώς αναγνωρισμένο πολιτιστικό φεστιβάλ.

Πρωταρχικοί του στόχοι είναι η προβολή και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της πόλης, δίνοντας έμφαση στην τοπική δημιουργικότητα, χωρίς να αποκλείεται η συμμετοχή της παγκόσμιας καλλιτεχνικής σκηνής. Το φεστιβάλ περιλαμβάνει ποικίλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, όπως θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, εκθέσεις, εκπαιδευτικές και άλλες δράσεις που στοχεύουν στη συμμετοχή κατοίκων από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες και ηλικίες. Σημείο αναφοράς αποτελεί η εμβληματική εκδήλωση «Riverfire», με εντυπωσιακά πυροτεχνήματα η οποία προσελκύει χιλιάδες θεατές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προσβασιμότητα και τη συμπερίληψη σε επίπεδο συμμετοχής του κοινού. Η διοργάνωση στηρίζει τους τοπικούς καλλιτέχνες, καθώς και τη συμμετοχή πολιτών από τις κοινότητες των «First Nations», προβάλλοντας την πολιτισμική πολυφωνία της Αυστραλίας (Gattenhof & Hadley, 2011, p. 2).

Το Brisbane Festival πραγματοποιείται κάθε χρόνο το μήνα Σεπτέμβριο, με τις εκδηλώσεις να πραγματοποιούνται σε όλη την πόλη, αξιοποιώντας τις πολιτιστικές υποδομές της και πληθώρα δημόσιων και υπαίθριων χώρων. Το γεγονός αυτό ενισχύει τη σύνδεση του με τον αστικό ιστό και τη μετατροπή της πόλης σε ενεργό πολιτιστικό πεδίο.¹³

Ο σχεδιασμός και η προβολή του ξεκινά από πολύ νωρίς, όπου απευθύνεται κάλεσμα σε δημιουργούς από την εγχώρια και διεθνή σκηνή για την παρουσίαση των έργων τους. Η ψηφιακή επικοινωνία αποτελεί βασικό εργαλείο της διοργάνωσης, καθώς το φεστιβάλ διαθέτει αυτόνομη ιστοσελίδα και λογαριασμούς στα κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Instagram, LinkedIn, TikTok και YouTube). Ειδικότερα η ιστοσελίδα λειτουργεί ως μέσο παρουσίασης και ενημέρωσης για τη δομή, το περιεχόμενο και τις λειτουργίες του

¹² <https://www.brisbanefestival.com.au/festival-info/about>

¹³ <https://www.brisbanefestival.com.au/festival-info/about>

διοργάνωσης. Μέσω της ιστοσελίδας παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με το πρόγραμμα των εκδηλώσεων, τους χώρους διεξαγωγής τους, καθώς και πληροφορίες για τις επιμέρους δράσεις. Επιπλέον, περιλαμβάνονται ανακοινώσεις, πληροφορίες προσβασιμότητας για το κοινό, καθώς και οδηγίες για τη συμμετοχή αλλά και τους τρόπους υποστήριξης του φεστιβάλ μέσω χορηγιών και δωρεών.¹⁴ Παράλληλα, διατίθενται μετρήσιμα στοιχεία όπως ο αριθμός των συμμετεχόντων και οικονομικά στοιχεία, τα οποία παρουσιάζονται μέσα από την ενότητα «Annual Reviews».¹⁵

Συμπερασματικά, το Brisbane Festival μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια καλή πρακτική πολιτιστικής διοργάνωσης, καθώς λειτουργεί βάσει ενός οργανωμένου πλαισίου και υποστηρίζεται από κρατικούς φορείς, με τη συνεργασία των τοπικών φορέων και τη συμμετοχή της κοινότητας. Επιπροσθέτως, οι στόχοι του σχετικά με την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη της σύγχρονης δημιουργικότητας επιτυγχάνονται σε μεγάλο βαθμό, καθώς αυξάνονται κάθε χρόνο οι συμμετοχές των δημιουργών. Επιπλέον, προωθείται η κοινωνική συνοχή με τη συνεργασία και τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, ενώ παράλληλα προωθείται η συμπερίληψη και η ποικιλομορφία. Με ιδιαίτερη έμφαση και μέριμνα στη βιώσιμη ανάπτυξη, προωθείται ο πολιτιστικός τουρισμός και έχοντας μεγάλη διεθνή αναγνωρισιμότητα, η πόλη προσελκύει πλήθος τουριστών με συνέπεια την τόνωση της τοπικής οικονομίας. Σπουδαίο ρόλο διαδραματίζει η προβολή μέσω της ιστοσελίδας και των κοινωνικών δικτύων, καθώς έχουν παγκόσμια απήχηση.

4.3.2 Φεστιβάλ La Merce

Το Φεστιβάλ La Merce αποτελεί το μεγαλύτερο φεστιβάλ της Βαρκελώνης και είναι αφιερωμένο στη Mare de Deu de la Merce (Παναγία του Ελέους), πολιούχου της πόλης. Πραγματοποιείται κάθε χρόνο το μήνα Σεπτέμβριο και διοργανώνεται από τον τοπικό Δήμο, με την οικονομική υποστήριξη σημαντικού αριθμού χορηγών. Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτιστικού φεστιβάλ, όπου η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση των

¹⁴ <https://www.brisbanefestival.com.au/>

¹⁵ <https://www.brisbanefestival.com.au/annual-reviews>

εκδηλώσεων. Για πρώτη φορά διοργανώθηκε το έτος 1902 και εξακολουθεί να αποτελεί πρότυπο για σχεδόν όλα τα φεστιβάλ πόλεων ή κωμοπόλεων στην Καταλονία.¹⁶

Το πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εκδηλώσεων, όπως συναυλίες, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, παρελάσεις, καθώς και παραδοσιακές πρακτικές, όπως ανθρώπινοι πύργοι και λαϊκές πομπές. Οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε ολόκληρη την πόλη, αξιοποιώντας πολιτιστικές υποδομές, πλατείες και πάρκα¹⁷.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, συλλόγων και πολιτιστικών ομάδων, γεγονός που καθιστά το La Merce έναν κατεξοχήν συμμετοχικό θεσμό.¹⁸ Σε αυτό το πλαίσιο, οι συμμετέχοντες δεν είναι απλοί θεατές, αλλά λειτουργούν ως ενεργοί συντελεστές του φεστιβάλ, αναδεικνύοντας τη δύναμη της συμμετοχής του κοινού στην εμπειρία της διοργάνωσης.

Η επικοινωνία και η προβολή του φεστιβάλ βασίζονται κυρίως στα ψηφιακά μέσα και στα επίσημα δίκτυα του Δήμου της Βαρκελώνης. Η επίσημη ιστοσελίδα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook και Instagram) και η ψηφιακή εφαρμογή για κινητές συσκευές, παρέχουν όλες τις πληροφορίες για το πρόγραμμα των δράσεων, τους χώρους διεξαγωγής τους και την προσβασιμότητα.¹⁹

Το φεστιβάλ La Merce μπορεί να χαρακτηριστεί ως καλή πρακτική πολιτιστικού φεστιβάλ Δήμου, καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διοργάνωση και υλοποίηση του. Τα οφέλη που αποκομίζει η πόλη της Βαρκελώνης από τη διοργάνωση είναι πολλαπλά, καθώς το φεστιβάλ συμβάλλει αποτελεσματικά στη διατήρηση της πολιτιστικής της κληρονομιάς, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, στην προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού και στην τόνωση της τοπικής οικονομίας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην προβολή και την ενίσχυση της εικόνας της πόλης σε διεθνές επίπεδο.

4.3.3 Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας αποτελεί ένα καθιερωμένο πολιτιστικό γεγονός που πραγματοποιείται κάθε χρόνο τον μήνα Ιούλιο στην πόλη από το 1995. Τη διοργάνωση αναλαμβάνει ο Δήμος Καλαμάτας, σε συνεργασία με την Κοινωφελή

¹⁶<https://www.barcelona.de/en/barcelona-la-merce.html>

¹⁷<https://www.barcelona.cat/lamerce/ca>

¹⁸<https://www.barcelona-tourist-guide.com/es/acontecimientos/la-merce/barcelona-la-merce.html>

¹⁹<https://www.barcelona.cat/lamerce/ca>

Επιχείρηση Δήμου Καλαμάτας «ΦΑΡΙΣ», το Διεθνές Κέντρο Χορού Καλαμάτας, την Περιφέρεια Πελοποννήσου, με τη στήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.Α), καθώς και ιδιωτών μέσω χορηγιών.²⁰

Το φεστιβάλ επικεντρώνεται στον σύγχρονο χορό και στόχος του είναι τα έργα που παρουσιάζονται να λειτουργήσουν ως πηγή έμπνευσης και κινητοποίησης του κοινού για τη διαμόρφωση ενός συλλογικού τρόπου ζωής με αξία και νόημα.²¹

Το πρόγραμμα, που διαμορφώνεται υπό το συντονισμό του καλλιτεχνικού διευθυντή, αποτελείται από παραστάσεις ελληνικών και διεθνών χορευτικών ομάδων, ενώ πλαισιώνεται από παράλληλες δράσεις, όπως εκθέσεις, εργαστήρια, σεμινάρια, εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία απευθύνονται τόσο σε επαγγελματίες του χορού, όσο και στο ευρύ κοινό. Οι εκδηλώσεις φιλοξενούνται σε όλες τις πολιτιστικές υποδομές της πόλης, όπως θεατρικές σκηνές, πολιτιστικά κέντρα, αλλά και σε πλατείες και υπαίθριους χώρους.²²

Η επικοινωνία και η προβολή του φεστιβάλ βασίζονται σε συνδυασμό ψηφιακών και παραδοσιακών μέσων, όπως διαπιστώνεται από την έρευνα στο διαδίκτυο. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η επίσημη ιστοσελίδα του φεστιβάλ, όπου παρουσιάζονται πληροφορίες για το πρόγραμμα των παραστάσεων και των παράλληλων εκδηλώσεων, τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες και τους χώρους διεξαγωγής όλων των δράσεων. Παράλληλα, αξιοποιούνται τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μέσα μαζικής ενημέρωσης, συμβάλλοντας στη διάχυση της πληροφόρησης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας συνιστά καλή πρακτική φεστιβάλ σε εθνικό επίπεδο, καθώς συνδυάζει καλλιτεχνική ποιότητα, θεσμική συνεργασία, εκπαιδευτική διάσταση και εξωστρέφεια. Καθ' όλη τη διάρκειά του πραγματοποιούνται εκδηλώσεις σε διάφορους χώρους της πόλης, δίνοντας την ευκαιρία σε όλους τους κατοίκους να συμμετέχουν ή να παρακολουθήσουν τις δράσεις. Επιπλέον, η επικοινωνιακή στρατηγική που εφαρμόζεται επιτυγχάνει τον στόχο της, καθώς με αποτελεσματικές τακτικές έχει επιτευχθεί η μετατροπή ενός περιφερειακού πολιτιστικού γεγονότος σε ένα φεστιβάλ διεθνούς εμβέλειας.

²⁰ <https://kalamatadancefestival.gr/sponsors-2025/>

²¹ <https://kalamatadancefestival.gr/about-us/>

²² <https://kalamatadancefestival.gr/>

ΜΕΡΟΣ Β' - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ : ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Η επιλογή του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» ως αντικείμενο μελέτης στην παρούσα εργασία, βασίστηκε τόσο στη σημασία του για την περιοχή του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης, όσο και στην έλλειψη επιστημονικής διερεύνησής του έως σήμερα, γεγονός που ενισχύει την πρωτοτυπία της έρευνας. Πρόκειται για έναν νέο πολιτιστικό θεσμό που επιχειρεί να συμβάλλει στην ανάδειξη, διάδοση και αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, μέσα από τις ποικίλες δράσεις που πραγματοποιούνται σε όλη την έκταση του Δήμου. Παράλληλα, το φεστιβάλ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς συνδέει την πολιτιστική διαχείριση με ζητήματα τοπικής ανάπτυξης, πολιτιστικού τουρισμού και πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ.

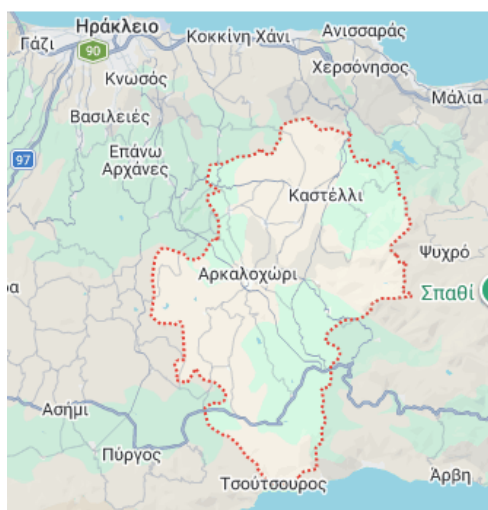
Ένας επιπλέον λόγος επιλογής του συγκεκριμένου θέματος είναι η προσωπική σχέση της ερευνήτριας με την περιοχή, καθώς γεννήθηκε και κατοικεί στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας. Η βιωματική επαφή με την τοπική κοινωνία και την πολιτιστική της ταυτότητα, ενίσχυσε το ενδιαφέρον της για τη μελέτη ενός πολιτιστικού θεσμού που επιδιώκει την ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού πλούτου του τόπου.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν παρατίθενται συνοπτικά τα χαρακτηριστικά και τα πολιτιστικά του στοιχεία του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, αναλύεται το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» και παρουσιάζεται η έρευνα κοινού και φορέων. Η συνοπτική παράθεση επιλεγμένων πολιτιστικών πόρων του Δήμου κρίνεται απαραίτητη για την εξέλιξη και την τεκμηρίωση της έρευνας, καθώς η παρουσίασή τους συμβάλλει ουσιαστικά στην κατανόηση του πολιτιστικού υπόβαθρου της περιοχής, ενισχύει την εικόνα του φεστιβάλ και προσδίδει μεγαλύτερη αξία στη διοργάνωση. Στη συνέχεια αναλύεται το φεστιβάλ, με αξιοποίηση κυρίως πρωτογενών πηγών και προωθητικού υλικού, δεδομένου ότι αποτελεί ένα σχετικά νέο πολιτιστικό γεγονός, το οποίο δεν έχει αποτελέσει έως σήμερα αντικείμενο επιστημονικής διερεύνησης.

5 Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας και η πολιτιστική κληρονομιά του

5.1 Η ταυτότητα του Δήμου

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας αποτελεί Δήμο της Περιφέρειας Κρήτης και βρίσκεται στην ενδοχώρα του Νομού Ηρακλείου. Έδρα του είναι ο οικισμός Ευαγγελισμός, όπως ορίστηκε με τον Ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», με ιστορικές του έδρες το Καστέλλι και το Αρκαλοχώρι. Βρίσκεται 25 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Κνωσού, νότια βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος, ενώ καλύπτει γεωγραφική έκταση 394,24 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Μάντακα, 2022, σ. 11).

Εικόνα 1: Γεωγραφικά όρια του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Πηγή: <https://minoapediadas.gr>

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας αποτελείται από τρεις Δημοτικές Ενότητες: Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Θραψανού. Σύμφωνα με την Απογραφή του 2021²³, ο μόνιμος πληθυσμός του διαμορφώνεται στους 14.165 κατοίκους και η κατανομή του έχει ως εξής:

²³ https://www.statistics.gr/documents/20181/17286366/APOF_APOT_MON_DHM_KOIN.pdf/41ae8e6c-5860-b58e-84f7-b64f9bc53ec4

- Δημοτική Ενότητα Αρκαλοχωρίου: 8.547 κάτοικοι
- Δημοτική Ενότητα Καστελλίου: 4.030 κάτοικοι
- Δημοτική Ενότητα Θραψανού: 1.588 κάτοικοι

Με βάση τα αρχεία του Δήμου, διαθέτει 73 οικισμούς που ανά Δημοτική Ενότητα είναι οι παρακάτω (Πίνακας 1):

ΟΙΚΙΣΜΟΙ Δ.Ε. ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ			
Αρκαλοχώρι	Δραπέτι	Μαχαιρά	Πατσίδερος
Αγία Σεμνή	Ζήντα	Μικρά Επισκοπή	Ρουσσοχώρια
Αμουργέλλες	Ίνι	Μιλιαρήσι	Σκινιάς
Άνω Καστελλιανά	Καλό Χωριό	Μοναστηράκι	Στείρωνας
Άνω Πουλιά	Καραβάδω	Μουσούτα	Τουρλωτή
Αρχοντικό	Κασσάνοι	Μπαδιάς	Τσούτσουρος
Αυλή	Κάτω Καστελλιανά	Νιτιδιτός	Φαβριανά
Βακιώτες	Κάτω Πουλιά	Παναγιά	Φιλίπποι
Βιτσιλιά	Κρασάς	Πανόραμα	Χανδρόν
Γαρίπα	Λαγούτα	Πάρτιρα	Χουμέρι
Δεμάτι	Λευκοχώρι		
ΟΙΚΙΣΜΟΙ Δ.Ε. ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ			
Καστέλλι	Γεράκι	Μαθιά	
Αγία Παρασκευή	Ασκοί	Λιλιανό	
Άγνος	Διαβαϊδέ	Μπιτζαριανό	
Αμαριανό	Ευαγγελισμός	Πολυθέα	
Άνω Καρουζανά	Καρδουλιανό	Σκλαβεροχώρι	
Απόστολοι	Κασταμονίτσα	Σμάρι	
Αρμάχα	Κάτω Καρουζανά	Τζίγκουνας	
Αρχάγγελος	Λαγός	Τοίχος	
Γαλενιανό	Λύττος		
ΟΙΚΙΣΜΟΙ Δ.Ε. ΘΡΑΨΑΝΟΥ			
Θραψανό	Ζωφόροι		
Βόνη	Σαμπάς		
Γαλατάς			

Πίνακας 1 : Οικισμοί του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

5.2 Οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές του Δήμου

Η περιφέρεια του Δήμου Μινώα Πεδιάδας διαθέτει σημαντικές σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές, οι οποίες ανήκουν στον Δήμο και σε τοπικούς φορείς. Η παρουσίασή τους κρίνεται απαραίτητη στην παρούσα μελέτη, καθώς οι χώροι αυτοί αποτελούν βασικά πεδία υλοποίησης των δράσεων του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού». Η συνοπτική παράθεσή τους συμβάλλει στην κατανόηση της πολιτιστικής δυναμικής της περιοχής και του βαθμού αξιοποίησης των διαθέσιμων πολιτιστικών υποδομών στο πλαίσιο της λειτουργίας του φεστιβάλ. Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω:

Σακορράφειος Δημοτική Βιβλιοθήκη Καστελλίου

Η Σακορράφειος Δημοτική Βιβλιοθήκη βρίσκεται στο Καστέλλι. Διαθέτει δανειστικό, πληροφοριακό και παιδικό τμήμα, ενώ ο ηλεκτρονικός κατάλογος των τεκμηρίων της είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο: <https://opac.sakorrafeios.gr/>

Η συμβολή της στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου είναι πολύ σημαντική, καθώς καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου πραγματοποιεί διάφορες εκδηλώσεις, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων.

Εικόνα 2: Σακορράφειος Δημοτική Βιβλιοθήκη

Πηγή: <https://minoapediadas.gr>

Ανοικτό Δημοτικό Θέατρο Αρκαλοχωρίου

Το Ανοικτό Δημοτικό Θέατρο, χωρητικότητας 1.260 θεατών, βρίσκεται στο Αρκαλοχώρι και αποτελεί σημαντικό χώρο δημιουργίας και έκφρασης, καθώς φιλοξενεί κάθε χρόνο αξιόλογες μουσικές και θεατρικές παραστάσεις.²⁴

Συνεδριακό Κέντρο Αρκαλοχωρίου

Το Συνεδριακό Κέντρο Αρκαλοχωρίου βρίσκεται πλησίον του Ανοιχτού Δημοτικού Θεάτρου και αποτελεί χώρο φιλοξενίας αξιόλογων εκθέσεων. Παράλληλα, όπως αναφέρεται στην επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου, στον χώρο διοργανώνονται διαλέξεις, παιδικές δράσεις, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις, καθώς και ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Πολιτιστικά κέντρα

Στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας λειτουργούν πολιτιστικά κέντρα όπως το Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Σάλλας» στο Καστέλλι και το Πολιτιστικό Πολύκεντρο της Μητρόπολης στο Αρκαλοχώρι. Παράλληλα, σε πολλούς οικισμούς του Δήμου λειτουργούν πολιτιστικοί χώροι που ανήκουν στους δραστήριους Πολιτιστικούς Συλλόγους της περιοχής.

Λαογραφικά μουσεία

Στους οικισμούς του Δήμου συναντώνται σημαντικά λαογραφικά μουσεία, όπως η Λαογραφική Στέγη Σμαρίου, η Φάμπρικα Παναγιάς και το Λαογραφικό Μουσείο Ινίου. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στη Λαογραφική Στέγη Σμαρίου, η οποία ανήκει στον τοπικό Πολιτιστικό Σύλλογο. Στους χώρους της εκτίθενται εργαλεία και αντικείμενα από την καθημερινή ζωή των παλαιότερων γενεών, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαδραστική ψηφιακή εφαρμογή, μέσω της οποίας προβάλλονται οι διατροφικές συνήθειες των κατοίκων (Μ. Μηλαθιανάκη, προσωπική επικοινωνία, 15/02/2026)²⁵.

²⁴ <https://www.discoverminoapediadas.gr/>

²⁵ Παράρτημα 7

5.3 Υλική πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου

5.3.1 Αρχαιολογικοί χώροι

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας διαθέτει ένα τεράστιο και διαχρονικό πολιτιστικό απόθεμα. Κομβικά σημεία αυτού αποτελούν τα μινωικά, διοικητικά και ανακτορικά κέντρα, όπως ο Γαλατάς, το Καστέλλι, ο Σαμπάς και το Σμάρι. Εξίσου σημαντικά είναι τα λατρευτικά κέντρα, όπως τα ιερά κορυφής Δροζίτη και Μαμελούκου, τα ιερά κοινοτικού χαρακτήρα, όπως η Παπούρα, καθώς και οι σημαντικές αρχαίες πόλεις, όπως η Λύττος, οι Αρκάδες, αλλά και η πόλη του Προφήτη Ηλία Αρκαλοχωρίου (Κ. Γκαλανάκη, προσωπική επικοινωνία, 20/02/2026)²⁶.

Στοιχεία από έρευνες καταδεικνύουν ότι η περιοχή ήταν πυκνοκατοικημένη ήδη από την Παλαιοανακτορική περίοδο. Η Αρχαιολογική Υπηρεσία έχει εντοπίσει περισσότερους από 90 αρχαιολογικούς χώρους στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου (Μωραϊτάκη, 2016, σ. 148-149), ωστόσο σε κανέναν από αυτούς δεν έχει ολοκληρωθεί η ανασκαφική έρευνα.

Παρακάτω παρουσιάζονται, ενδεικτικά, αρχαιολογικοί χώροι που τα τελευταία χρόνια έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες για την ανάδειξη και προστασίας τους.

Αρχαία Λύττος

Η Αρχαία Λύττος (ή Λύκτος) βρίσκεται περίπου ένα χιλιόμετρο βορειοανατολικά του σύγχρονου οικισμού Λύττος. Στη θέση αυτή εντοπίζονται τα κατάλοιπα μίας από τις ισχυρότερες και αρχαιότερες πόλεις της Κρήτης, η οποία αναφέρεται από πλήθος αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, μεταξύ των οποίων και ο Όμηρος (Χατζή-Βαλιάνου, 2006, σ. 145).

Τα αρχαιολογικά κατάλοιπα που είναι σήμερα ορατά στον χώρο ανήκουν κυρίως σε οικοδομικές φάσεις από την αρχαϊκή έως και τη ρωμαϊκή περίοδο, κατά τις οποίες η πόλη γνώρισε ιδιαίτερη άνθηση. Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά δεδομένα και τις γραπτές μαρτυρίες παλαιότερων περιηγητών, η πόλη ήταν οργανωμένη σε επιμέρους οικιστικές ενότητες και διέθετε νεκροπόλεις, ιερά και σημαντικά δημόσια κτίρια, όπως το Βουλευτήριο και το Σεβαστείο (Βαφειδής κ.ά., 2024, σ. 167-168).

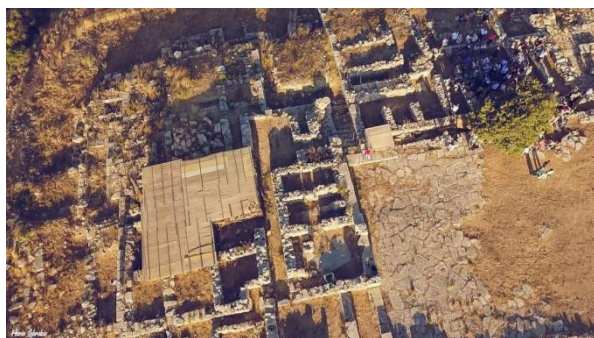
²⁶ Παράρτημα 6

Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας είναι το ρωμαϊκό υπέργειο υδραγωγείο της Λύττου, το οποίο εξυπηρετούσε την υδροδότηση της πόλης. Το τεχνικό αυτό έργο εκτιμάται ότι είχε συνολικό μήκος περίπου 22 χιλιομέτρων, τμήματα του οποίου παραμένουν έως σήμερα ορατά στο οδικό επαρχιακό δίκτυο που οδηγεί στον οικισμό Κασταμονίτσα (Χατζή-Βαλιάνου, 2006, σ. 153-156).

Σήμερα, οι ανασκαφικές έρευνες συνεχίζονται ταυτόχρονα σε τρεις τομείς. Στον τομέα της Αρχαϊκής και Κλασικής εποχής, με υπεύθυνο ανασκαφέα τον αρχαιολόγο Αντώνη Κοτσώνα, στον τομέα των Ρωμαϊκών Αυτοκρατορικών χρόνων, με υπεύθυνο τον καθηγητή Άγγελο Χανιώτη και στον τομέα των Βυζαντινών χρόνων με υπεύθυνη την αρχαιολόγο Βασιλική Συθιακάκη (Κοτσώνας κ.ά., 2022, σ. 218-233).

Μινωικό Ανάκτορο στον Γαλατά

Το μινωικό ανάκτορο του Γαλατά βρίσκεται τριάντα χιλιόμετρα νότια του Ηρακλείου και αναπτύσσεται σε μια έκταση τεσσάρων στρεμμάτων, γεγονός που το κατατάσσει τέταρτο σε μέγεθος στην Κρήτη. Τα πρώτα κτίρια που αποκαλύφθηκαν χρονολογούνται στη Μεσομινωική περίοδο (1700-1650 π.Χ.), ενώ εκτιμάται ότι η οικοδόμηση του ανακτόρου ολοκληρώθηκε κατά την περίοδο 1650-1600 π.Χ. (Μάντακα, 2022, σ. 16). Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η κεντρική επίσημη Αίθουσα των Πεσσών, ενώ εντός του ανακτόρου εντοπίστηκαν ειδικοί χώροι αποθήκευσης και παρασκευής τροφίμων, στους οποίους βρέθηκαν σκεύη προερχόμενα από την Κνωσό. Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν την ύπαρξη επαφών και ανταλλαγών μεταξύ των δύο περιοχών, φανερώνοντας ότι οι τοπικές κοινωνίες δεν ήταν απομονωμένες, αλλά ενταγμένες σε ευρύτερα δίκτυα ανταλλαγής και επικοινωνίας (Rethemiotakis & Christakis, 2004, p. 174).

Εικόνα 3: Μινωικό Ανάκτορο Γαλατά

Πηγή: <https://minoapediadas.gr>

Ακρόπολη Σμαρίου

Η Ακρόπολη Σμαρίου βρίσκεται στην κορυφή του λόφου του Προφήτη Ηλία στον οικισμό Σμάρι. Οι ανασκαφικές έρευνες έφεραν στο φως σημαντικά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, όπως οικοδομήματα, μέγαρα και ιερά, καθώς και πλήθος ευρημάτων, μεταξύ των οποίων λατρευτικά αγγεία, πήλινα ειδώλια, πιθάρια, μεταλλικά και λίθινα εργαλεία, σφραγίδες, κοσμήματα και οστά ζώων. Τα ευρήματα αυτά τεκμηριώνουν τη συνεχή κατοίκηση της περιοχής από τη Νεολιθική εποχή έως τα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ. (Χατζή-Βαλλιάνου, 2016, σ. 57-79).

Η Ακρόπολη περικλείεται από περίβολο, μέσα στον οποίο βρίσκονται τρία επιμήκη οικοδομήματα. Στο βόρειο τμήμα του χώρου έχει εντοπιστεί Ιερό αφιερωμένο στην Αθηνά Εργάνη, ενώ τα πήλινα πλακίδια που εντοπίστηκαν στον χώρο αυτό αποτελούν τις παλαιότερες σωζόμενες αναπαραστάσεις της Αθηνάς στην Κρήτη (Χατζή Βαλλιάνου, 2006, 185-186).

Λόφος «Παπούρα»

Ο αρχαιολογικός χώρος στον λόφο «Παπούρα» βρίσκεται σε υψόμετρο 500 μέτρων περίπου, δυτικά του Καστελλίου. Στην κορυφή του λόφου, αποκαλύφθηκε κατά το έτος 2023 ένα εξαιρετικά σημαντικό μινωικό μνημείο, στο πλαίσιο σωστικών ανασκαφικών εργασιών που πραγματοποιήθηκαν λόγω των έργων κατασκευής του νέου αεροδρομίου στο Καστέλλι. Πρόκειται για μια μνημειακή κυκλική κατασκευή διαμέτρου περίπου 48–50 μ. και συνολικής έκτασης περί τα 1.800 τ.μ. Το κτήριο παρουσιάζει ιδιαίτερα σύνθετη αρχιτεκτονική διάρθρωση, γεγονός που το καθιστά μοναδικό δείγμα μινωικής αρχιτεκτονικής.²⁷

Με βάση τα έως τώρα ανασκαφικά δεδομένα, το μνημείο χρονολογείται στο ευρύ χρονικό διάστημα από περίπου το 3.000 έως το 1.700 π.Χ., με αλλεπάλληλες οικοδομικές φάσεις. Η αρχιτεκτονική οργάνωση του μνημείου, σε συνδυασμό με τα κινητά ευρήματα

²⁷ <https://www.zarpanews.gr/kriti-ti-kryvei-o-lofos-papoyra-poy-vraveytike-os-i-spydaioteri-anaskafi-ston-kosmo-photos/>

παραπέμπει σε χώρο περιοδικής και τελετουργικής χρήσης, λειτουργώντας ως μνημείο αναφοράς για τον πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής.²⁸

Η σπουδαιότητα της ανακάλυψης αναγνωρίστηκε και σε διεθνές επίπεδο, καθώς το μνημείο της Παπούρας τιμήθηκε το 2024 με το βραβείο «Παλμύρα», ως η αρχαιολογική ανακάλυψη της χρονιάς.²⁹

Εικόνα 4: Λόφος «Παπούρα»

Πηγή: <https://www.facebook.com/minoapediadas.gr>

Αρχαιολογικός Χώρος Καστελλίου

Το Καστέλλι, όπως μαρτυρούν οι σωστικές ανασκαφικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε διάφορα σημεία της περιοχής, έχει οικοδομηθεί επάνω σε έναν εκτεταμένο μινωικό οικισμό (Χατζή-Βαλλιάνου, 2006, σ. 88).

Στον σύγχρονο οικισμό, η αρχαιολογική έρευνα έφερε στο φως κατάλοιπα μινωικού κτιριακού συγκροτήματος, το οποίο ανεγέρθηκε στις αρχές της Νεοανακτορικής περιόδου (1650 π.Χ.). Σύμφωνα με την ερμηνευτική πινακίδα³⁰ που έχει τοποθετηθεί στον χώρο,³¹ το κτίριο χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση θρησκευτικών και κοσμικών δραστηριοτήτων, όπως συμπόσια και προσφορές προς θεότητες. Τη χρήση αυτή τεκμηριώνει ο ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός σκευών σίτισης και πόσης, καθώς και σκεύη σπονδών που

²⁸ <https://minoapediadas.gr/dynamiki-parousia-tis-kritis-kai-tou-dimou-minoa-pediadas-stin-athina-gia-ti-sotiria-tis-papouras-parousiastikan-ta-prota-apotelesmata-tis-anaskafis/>

²⁹ <https://www.neakriti.gr/kriti/irakleio/2146199-diethnis-diakrisi-gia-ton-lofo-papouyra-brabeytike-os-arhaiologiki-anakalypsi>

³⁰ Παράρτημα 3

³¹ Επιτόπια επίσκεψη, Μάρτιος 2026

εντοπίστηκαν κατά την ανασκαφή. Στον ίδιο χώρο αποκαλύφθηκαν επίσης, κατάλοιπα κτιρίων της Μετανακτορικής – Μυκηναϊκής περιόδου και της Ελληνιστικής περιόδου, καθώς και τμήματα του ενετικού κάστρου του Καστελλίου, γεγονός που καταδεικνύει τη διαχρονική κατοίκηση της περιοχής.

Σπήλαιο Ινατίας Ειλειθυίας (Τσούτσουρας)

Το σπήλαιο της Ινατίας Ειλειθυίας βρίσκεται στην είσοδο του οικισμού Τσούτσουρας. Πρόκειται για σημαντικό ιερό σπήλαιο με συνεχή λατρευτική χρήση από την Πρωτογεωμετρική περίοδο έως και τις αρχές του 5ου αιώνα μ.Χ. Ο χώρος ήταν αφιερωμένος στη θεά Ειλειθυία, κόρη του Δία και της Ήρας, της οποίας η λατρεία ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Κρήτη. Η θεά λατρευόταν ως προστάτιδα της μητρότητας, των επιτόκων γυναικών και των νεογνών, ενώ της αποδιδόταν και ο έλεγχος της έκβασης του τοκετού. Οι ανασκαφικές έρευνες αποκάλυψαν πλούσιο σύνολο αφιερωμάτων, όπως χρυσά και αργυρά αντικείμενα, πήλινα ειδώλια, αγγεία, νομίσματα και κοσμήματα, σημαντικό μέρος των οποίων εκτίθεται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου (Καντά & Δαβάρας, 2011, σ. 28-37).

Αρχαιολογικός χώρος Προφήτη Ηλία (Αρκαλοχώρι)

Ο λόφος του Προφήτη Ηλία στο Αρκαλοχώρι αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό αρχαιολογικό χώρο. Στην περιοχή έχει ανακαλυφθεί μινωικό σπήλαιο, όπου βρέθηκαν πλήθος χρυσών και χάλκινων διπλών πελέκεων, ξιφών και άλλων μεταλλικών αντικειμένων της Μινωικής περιόδου. Επιπλέον, σε μικρή απόσταση από το σπήλαιο εντοπίστηκε οικισμός της Ελληνιστικής περιόδου (3ος αιώνας π.Χ.), καθώς και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα οχυρωματικού τείχους της ίδιας περιόδου. Ωστόσο, η οικοδόμηση του οικισμού εκτιμάται ότι ανάγεται στην Αρχαϊκή περίοδο ή και νωρίτερα, όπως υποδηλώνει η παρουσία αρχαϊκών πιθαριών, ενώ η χρήση του χώρου φαίνεται να συνεχίστηκε και κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας (Galanaki et al., 2015, p. 317-320).

Βαλανείο – Λουτρό της Βασίλισσας (Ινι)

Επιγραφικές μαρτυρίες από την περιοχή του οικισμού Ινίου αποδεικνύουν την ύπαρξη και λειτουργία δημόσιων λουτρών των Αρκάδων, περιγράφοντας μάλιστα το πλαίσιο οργάνωσης και οικονομικής διαχείρισης των δημόσιων αυτών βαλανείων. Στην περιοχή σώζεται προθάλαμος με ψηφιδωτό δάπεδο, αποδυτήρια καθώς και ψυχρός και θερμός θάλαμος με υπολείμματα υπόκαυστου (Γκαλανάκη, 2022, σ. 167).

5.3.2 Βυζαντινά και Ενετικά μνημεία

Στα διοικητικά όρια του Δήμου Μινώα Πεδιάδας αναφέρονται δεκάδες ναοί και άλλα μνημεία που χρονολογούνται από την Βυζαντινή εποχή έως την περίοδο της Ενετοκρατίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα παρακάτω:

Ναός Αγίου Παντελεήμονα στο Μπιτζαριανό

Ο Βυζαντινός Ναός του Αγίου Παντελεήμονα, βρίσκεται κοντά στον οικισμό Μπιτζαριανό, σε περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Πρόκειται για τρίκλιτη θολοσκέπαστη βασιλική, η οποία εκτιμάται ότι ανεγέρθηκε στη θέση παλαιοχριστιανικής εκκλησίας, όπως προκύπτει από αρχαιότερα αρχιτεκτονικά λείψανα ορατά στην τοιχοποιία και στο εσωτερικό του μεταγενέστερου ναού. Το αρχικό κτίριο οικοδομήθηκε κατά το δεύτερο μισό του 11ου αιώνα και αποτελούσε ξυλόστεγη βασιλική με νάρθηκα, η οποία δέχθηκε πολλές επεμβάσεις στη διάρκεια των αιώνων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τοιχογραφίες καθώς διακρίνονται σε τρία στρώματα και χρονολογούνται από το δεύτερο μισό του 11ου αι. έως και το 13ο αι. (Χατζή-Βαλλιάνου, 2006, σ. 319-322).

Μονή Καλλέργη

Η Μονή Καλλέργη βρίσκεται σε μια κατάφυτη περιοχή, στην πλαγιά ενός άγονου λόφου, το καθολικό της οποίας είναι αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο (Μάντακα, 2022, σ. 24).

Όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, αν και η ακριβής χρονολόγηση της οικοδόμησής της δεν είναι γνωστή, εκτιμάται ότι η ίδρυσή της ανάγεται στην περίοδο της Ενετοκρατίας. Από τις αρχές του 19ου αιώνα έχει υποστεί αρκετές αναστηλωτικές επεμβάσεις, ενώ από το 1998 το έργο της αναστήλωσης συνεχίζεται από τον «Σύλλογο Φίλων Μονής Καλλέργη». Σήμερα η Μονή γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη, καθώς στον περιβάλλοντα χώρο της πραγματοποιούνται διάφορες πολιτιστικές και θρησκευτικές εκδηλώσεις, ενώ παράλληλα διατηρείται το τοπικό έθιμο της «στέρνας», το οποίο τελείται κάθε χρόνο στις 7 Ιανουαρίου.

Εικόνα 5: Μονή Καλλέργη

Πηγή: <http://www.discoverminoapediadas.gr>

Ναός Αφέντη Χριστού στο Καστέλλι

Ο μονόκλιτος Ναός του Αφέντη Χριστού βρίσκεται εντός του Καστελλίου, πλησίον του Δημοτικού καταστήματος. Στη δυτική του πρόσοψη διακρίνεται διπλό βαθμιδωτό πλίνθινο θύρωμα, χαρακτηριστικό της ενετικής περιόδου, ενώ στο αέτωμα έχουν εντοιχιστεί πέντε εφυσλωμένα πινάκια σε σταυρωτή διάταξη. Στο εσωτερικό του ναού, αποσπασματικά, διατηρούνται τοιχογραφίες του 14ου αιώνα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τοιχογραφία όπου εικονίζεται ο Αρχάγγελος Μιχαήλ με στρατιωτική ενδυμασία και ξίφος, ως φρουρός του ναού (Χατζή-Βαλλιάνου, 2006, σ. 308-309).

Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Αγκαράθου

Η Μονή Αγκαράθου απέχει 23 χιλιόμετρα από το Ηράκλειο και είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Κατά την ημέρα της εορτής, στις 15 Αυγούστου, πραγματοποιείται μεγάλο πανηγύρι με την προσέλευση πλήθους πιστών.

Σύμφωνα με επιβεβαιωμένες πηγές, η μονή συγκαταλέγεται στις παλαιότερες της Κρήτης, καθώς μαρτυρείται η ύπαρξή της ήδη από τον 1ο αι. μ.Χ. (Μάντακα, 2022, σ.23). Κατά το παρελθόν αποτέλεσε πνευματικό κέντρο για την ευρύτερη περιοχή και ήταν από τις πρώτες μονές που ίδρυσαν σχολεία κατά την Τουρκοκρατία (Ψιλάκης, 1994, σ. 40).

Σήμερα σώζεται μεγάλο μέρος του παλιού κτιριακού συγκροτήματος της μονής και μάλιστα λειτουργεί βιβλιοθήκη και εκκλησιαστικό μουσείο, στο οποίο εκτίθενται εκκλησιαστικά κειμήλια, ιερά σκεύη και εικόνες.

5.3.3 Ο παραδοσιακός οικισμός Σμαρίου

Το Σμάρι είναι ο μοναδικός χαρακτηρισμένος παραδοσιακός οικισμός του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και συγκαταλέγεται ανάμεσα στα δεκαπέντε ομορφότερα χωριά της Κρήτης. Παράλληλα, το 2011, διακρίθηκε ως δεύτερος επιλαχών τουριστικός προορισμός αριστείας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα European Destinations of Excellence (EDEN). Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική των κτιρίων του διατηρείται αναλλοίωτη στο χρόνο, ενώ στην ευρύτερη περιοχή εντοπίζονται σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι, μεταξύ των οποίων η Ακρόπολη Σμαρίου, καθώς και βυζαντινά μνημεία όπως τα ξωκλήσια του Σωτήρος Χριστού και του Αγίου Γεωργίου. Επιπλέον, διαθέτει σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές, όπως το Πολιτιστικό Κέντρο και η Λαογραφική Στέγη του τοπικού Πολιτιστικού Συλλόγου και το Μουσείο της Ενορίας.³²

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ο Πολιτιστικός Σύλλογος διοργανώνει πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως εκθέσεις, μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, καθώς και ποικίλες βιωματικές δράσεις, όπως δημοσιεύονται στην επίσημη σελίδα του στο Facebook.³³

³² <https://www.discoverminoapediadas.gr>

³³ <https://www.facebook.com/politistikos.silogos.smariou.pediados/>

5.4 Άυλη πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου

Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά των οικισμών του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, παρουσιάζει ιδιαίτερη σημασία και πολυμορφία, καθώς συνδέεται άμεσα με τις ιστορικές, κοινωνικές και παραγωγικές πρακτικές της τοπικής κοινωνίας.

Σημαντικό ρόλο στη διατήρηση και ανάδειξη της «ζωντανής» του παράδοσης, διαδραματίζουν οι τοπικοί Πολιτιστικοί Σύλλογοι οι οποίοι με τις δράσεις τους συμβάλλουν ενεργά στη μεταβίβαση της στις επόμενες γενεές. Τέτοιες δράσεις είναι το φεστιβάλ «Χώμα Νερό Φωτιά», όπου προβάλλεται η παράδοση της κεραμικής τέχνης στο Θραψανό, οι αναβιώσεις παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνών στο «Φεστιβάλ Πολιτισμού Σμαρίου», η «Γιορτή του Εφτάζυμου» στην Κασταμονίτσα, η «Γιορτή Τυριού» στο Γεράκι, η «Γιορτή Κρεμμυδιού» στους Κασσάνους και η «Γιορτή Πατάτας» στη Γαρίπα.

Παρακάτω παρουσιάζονται, ενδεικτικά, τρεις από τις χαρακτηριστικές μορφές της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής: η κεραμική τέχνη, η παραδοσιακή τέχνη της υφαντικής και το παραδοσιακό ψωμί, το ονομαζόμενο «εφτάζυμο».

Η κεραμική τέχνη

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας και ιδιαίτερα η περιοχή του Καστελλίου και των όμορων οικισμών, αποτελούσε ένα σημαντικό κέντρο κεραμικής κατά την μινωική περίοδο (Rethemiotakis & Christakis, 2011, p. 211). Η πανάρχαια αυτή τέχνη, γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση στον οικισμό Θραψανού, ο οποίος αποτελεί, ακόμα και τη σημερινή εποχή, ένα από τα σημαντικότερα κέντρα αγγειοπλαστικής στην Κρήτη. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι από τα τέλη του 19ου αι. έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1990, λειτουργούσαν στο Θραψανό 167 εργαστήρια κεραμικής (Δήμος Μινώα Πεδιάδας, 2013, σ. 126).

Η αγγειοπλαστική παράδοση του Θραψανού έχει εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς,³⁴ στοιχείο που επιβεβαιώνει τη διαχρονική της αξία. Η

³⁴Μέσω του Εθνικού Ευρετηρίου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας επιδιώκεται να δοθεί ο λόγος στους ίδιους τους φορείς της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (κοινότητες, ομάδες, μεμονωμένα άτομα), να μοιραστούν τη δική τους πολιτισμική εμπειρία και να διατυπώσουν προτάσεις για τη διαφύλαξη της <https://ayla.culture.gr/ellada/to-ethniko-evretirio-aylis-politistikis-klironomias-tis-elladas/>

κεραμική τέχνη παραμένει ζωντανή, καθώς σήμερα λειτουργούν περίπου είκοσι εργαστήρια, όπου κατασκευάζονται μικρά και μεγάλα αποθηκευτικά αγγεία, ακολουθώντας τα βήματα της κληροδοτημένης γνώσης των προγόνων τους. Καθοριστικό ρόλο στην αναγνώριση και προβολή της αγγειοπλαστικής παράδοσης διαδραμάτισαν οι πολιτιστικές δράσεις του τοπικού Πολιτιστικού Συλλόγου. Ιδιαίτερη σημασία έχει η «Γιορτή του Θραψανιώτη αγγειοπλάστη» που διοργανώνεται κάθε καλοκαίρι, καθώς και το ετήσιο φεστιβάλ «Χώμα - Νερό - Φωτιά».³⁵ Μέσα από τις δράσεις αυτές αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος των τοπικών πολιτιστικών φεστιβάλ στη διατήρηση των παραδόσεων, στην ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας, καθώς και στην προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης ενός τόπου (Kefalaki & Danelaki, 2024, p. 57).

Εικόνα 6: Κεραμικά σκεύη από αγγειοπλάστες του Θραψανού

Πηγή: <https://www.facebook.com/minoapediadas.gr>

Η παραδοσιακή τέχνη της υφαντικής

Η τέχνη της υφαντικής είναι γνωστή ήδη από τη νεολιθική εποχή, όπως αποδεικνύεται από αρχαιολογικά ευρήματα. Παράλληλα, στα Ομηρικά έπη απαντώνται πολυάριθμες αναφορές σε εργαλεία και πρακτικές υφαντικής, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι ηρωίδες τους ασχολούνταν με την τέχνη.

Στα χωριά του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, η κατασκευή υφαντών με τον παραδοσιακό αργαλειό αποτελούσε μία από τις κύριες δραστηριότητες των γυναικών έως τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Για την κάλυψη των αναγκών του νοικοκυριού τους κατασκεύαζαν πατανιές³⁶,

³⁵ <https://ayla.culture.gr/catalogue/i-angeioplastiki-paradosi-tou-thrapsanou-irakleiou-kritis/>

³⁶ Κλινοσκεπάσματα

βούργιες³⁷, σακιά, σεντόνια, χαλιά κ.λπ. Η βασική πρώτη ύλη ήταν το μαλλί των προβάτων, το οποίο αφθονούσε στην περιοχή, καθώς η κτηνοτροφία αποτελούσε μία από τις κύριες ασχολίες των κατοίκων (Κανακουσάκη-Μηλαθιανάκη, 2008, σ. 15).

Στη σύγχρονη εποχή, η υφαντική δεν συγκαταλέγεται στις δραστηριότητες των κατοίκων του Δήμου. Ωστόσο, η αναβίωση της εντάσσεται σε δραστηριότητες τοπικών πολιτιστικών συλλόγων και άλλων φορέων, οι οποίοι επιδιώκουν τη διατήρηση της μνήμης και τη γνωριμία των νεότερων γενεών με την πανάρχαια αυτή τέχνη.

Εικόνα 7: Ο παραδοσιακός αργαλειός στη Λαογραφική Στέγη Σμαρίου

Ιδία πηγή

Το Εφτάζυμο

Το εφτάζυμο αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά είδη παραδοσιακού ψωμιού της κρητικής διατροφικής παράδοσης. Παρασκευάζεται χωρίς τη χρήση μαγιάς, αλλά με τη βοήθεια προζυμιού που δημιουργείται από ρεβίθια. Η τεχνική αυτή είναι γνωστή από παλαιότερες εποχές και αποτελούσε διαδεδομένη πρακτική στους οικισμούς του Δήμου.

Ιδιαίτερη θέση στην τοπική γαστρονομική παράδοση κατέχει ο οικισμός Κασταμονίτσας, καθώς παρασκευάζεται ακόμη και σήμερα σχεδόν αποκλειστικά εφτάζυμο ψωμί και ιδιαίτερα σε σημαντικές περιστάσεις, όπως θρησκευτικές εορτές, γάμους και βαφτίσια, αλλά και σε άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις (Ψιλάκης & Ψιλάκη, 2017, σ. 193). Σπουδαίο ρόλο στην προβολή της παράδοσης αυτής διαδραματίζει η «Γιορτή Εφτάζυμου» που πραγματοποιείται κάθε χρόνο τον μήνα Αύγουστο και προσελκύει πλήθος επισκεπτών.

³⁷ Σακίδια

6 Το Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

6.1 Ταυτότητα και στόχοι του φεστιβάλ

Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» διοργανώνεται από τον Δήμο Μινώα Πεδιάδας σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, την Περιφέρεια Κρήτης, καθώς και με πολιτιστικούς συλλόγους και άλλους τοπικούς φορείς. Η χρηματοδότηση του στηρίζεται κατά βάση στον προϋπολογισμό του Δήμου και συμπληρωματικά σε χορηγίες και δωρεές ιδιωτών (Κ. Αποστολογιωργάκη, προσωπική επικοινωνία, 10/02/2026).³⁸

Το φεστιβάλ ξεκίνησε το 2024 με κύριους στόχους την ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου, την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας, αλλά και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών φορέων.³⁹ Απώτερος στόχος της διοργάνωσης είναι, μέσα από την ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η περιοχή, η αξιοποίηση της και η «...σύνδεση του πολιτισμού με την τοπική οικονομία», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Αντιδήμαρχος Πολιτισμού.

Πρόκειται για ένα θεματικό φεστιβάλ, το επίσημο σύμβολο του οποίου είναι ένας κύκλος. Στο εσωτερικό του κύκλου απεικονίζονται διαφορετικά ιστορικά σύμβολα κάθε έτος, ανάλογα με την ιστορική περίοδο που πραγματεύεται η θεματική ενότητα. Σύμφωνα με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού, «η ιδέα του κύκλου ως σύμβολο του φεστιβάλ αντιπροσωπεύει τη συνέχεια και την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών μορφών τέχνης, δημιουργίας και πολιτιστικών στοιχείων του τόπου μας, καθώς και την περιοδικότητα των δράσεων και των τοπικών σταθμών των εκδηλώσεων» (Κ. Αποστολογιωργάκη, προσωπική επικοινωνία, 10/02/2026).

Η κύρια ευθύνη για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τον συντονισμό των δράσεων ανήκει στην Αντιδημαρχία Πολιτισμού και στην Οργανωτική Επιτροπή, δεδομένου ότι δεν έχει οριστεί καλλιτεχνικός διευθυντής.

³⁸ Παράρτημα 5

³⁹ <https://minoapediadas.gr/apo-tis-4-24-avgoustou-to-2o-festival-o-kyklos-tou-politismou-apo-to-vyzantio-stin-enetokratia-sto-dimo-minoa-pediadas/>

6.2 Το πλαίσιο διαμόρφωσης του φεστιβάλ

Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», σύμφωνα με το Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής Δρ. Καλλιόπη Γκαλανάκη, «... ξεκίνησε με απόλυτη επίγνωση του πολυεπίπεδου και διαχρονικού πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής. Σ' αυτή την σχετικά αμήχανη αρχικά πρωτοβουλία που φιλοδοξούσε να φωτίσει τις πτυχές της άυλης και υλικής κληρονομιάς μας, παράλληλα με το δέος και το αίσθημα ευθύνης που ενυπήρχε εξαρχής για την ορθή διαχείριση της, αρθρώθηκε μια ορθολογική μεθοδολογία και ακολουθείται ως τώρα ένα πρωτόκολλο που πιστεύω ότι συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη των στόχων του φεστιβάλ. Το τρίπτυχο: αισθητηριακή, βιωματική προσέγγιση, συμμετοχικότητα από πλευράς τοπικής κοινωνίας και διεπιστημονική προσέγγιση των κάθε φορά θεματικών συμβάλλει στη ενεργοποίηση της μνήμης και της ιστορικότητας κάθε τόπου, των ανθρώπων, των ήχων, των γεύσεων του» (Κ. Γκαλανάκη, προσωπική επικοινωνία, 20/02/2026).⁴⁰

Για την ανάπτυξη του φεστιβάλ, οι διοργανωτές ακολουθούν τα βασικά στάδια οργάνωσης πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Αφού λαμβάνονται υπόψη παράμετροι όπως οι υλικοτεχνικές υποδομές του Δήμου, το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό και οι οικονομικοί πόροι που μπορούν να διατεθούν από το προϋπολογισμό του Δήμου, αλλά και από χορηγίες, ξεκινά ο σχεδιασμός και η προετοιμασία του (Κοσκινά & Γλύτση, 2003, σ. 120-121).

Σε πρώιμο στάδιο, πραγματοποιούνται επαφές και ανταλλαγή απόψεων με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, η οποία αποτελεί βασικό συνδιοργανωτή του φεστιβάλ, παρέχοντας επιστημονική κάλυψη και υποστήριξη. Παράλληλα, πραγματοποιούνται επαφές με την Περιφέρεια Κρήτης, με στόχο τη διερεύνηση της δυνατότητας παροχής μουσικών και θεατρικών παραστάσεων που συνδέονται με την θεματική του φεστιβάλ. Κατόπιν πραγματοποιούνται ευρείες συσκέψεις με τους πολιτιστικούς συλλόγους και άλλους φορείς, στις οποίες αποφασίζονται οι προορισμοί και οι δυνατότητες συνεργασίας. Ύστερα από την επιλογή των προορισμών και των τρόπων διεξαγωγής των παράλληλων δράσεων, ακολουθούν και άλλες συσκέψεις με τους συνδιοργανωτές για την επιλογή των συνεργατών και τη διαμόρφωση του τελικού προγράμματος, καθώς και την εξέταση των τρόπων αντιμετώπισης

⁴⁰ Παράρτημα 6

τυχόν απρόβλεπτων καταστάσεων (Κ. Αποστολογιωργάκη, προσωπική επικοινωνία, 10/02/2026).⁴¹

Οι παράλληλες δράσεις που πλαισιώνουν το φεστιβάλ αποφασίζονται από κοινού με τους συνδιοργανωτές και επιλέγονται πρωτίστως με γνώμονα τη συνάφειά τους με τη θεματική του φεστιβάλ, καθώς και την καταλληλότητά τους για τον χώρο στον οποίο πρόκειται να υλοποιηθούν. Όπως αναφέρει η Αντιδήμαρχος Πολιτισμού, συνήθως, επιλέγονται ντόπιοι καλλιτέχνες με στόχο την προβολή της τοπικής καλλιτεχνικής δημιουργίας. Επίσης, η ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των εθελοντών κρίνεται απαραίτητη για την πλαισίωση και υλοποίηση των παράλληλων δράσεων καθώς απαιτείται συμμετοχή σε εργαστήρια, θεατρικά δρώμενα, παρουσία σε ανοιχτές συζητήσεις, αλλά και συμμετοχή στην ανάδειξη τοπικών ιστοριών και εθίμων μέσα από τις αφηγήσεις και τις παρουσιάσεις π.χ. εκθέσεις παρουσίασης τοπικής γαστρονομίας κ.α.

Μετά την κατάρτιση του προγράμματος των εκδηλώσεων, εκδίδεται το προωθητικό υλικό και δημοσιεύονται δελτία τύπου και διαφημιστικά μηνύματα σε διάφορα κανάλια επικοινωνίας.

Σύμφωνα με τους διοργανωτές, το φεστιβάλ αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών στην περιοχή. Όμως, από τα δημοσιευθέντα στοιχεία δεν προκύπτει η δημοσίευση επίσημης αναφοράς αξιολόγησης και μετρήσιμων στοιχείων των συμμετεχόντων.

⁴¹ Παράρτημα 5

6.3 Οι δράσεις του φεστιβάλ

Το πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις που προσφέρονται δωρεάν στο κοινό, όπως ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία για τη γνωριμία με την υλική πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, ομιλίες, εκθέσεις, παρουσιάσεις βιβλίων, μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, καθώς και δράσεις ανάδειξης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως παρουσιάσεις της τοπικής γαστρονομίας και αναβιώσεις παραδοσιακών τεχνών. Οι δράσεις εκτείνονται σε διάφορους οικισμούς για την ενίσχυση της πολιτιστικής δραστηριότητας των οικισμών του Δήμου.⁴²

6.3.1 Δράσεις του 1ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (Αύγουστος 2024)

Οι δράσεις του 1^{ου} φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»,⁴³ πραγματοποιήθηκαν το χρονικό διάστημα από 01 έως 30 Αυγούστου 2024 με θεματική «Αρχαιολογικές περιηγήσεις στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας». Για την υλοποίηση των δράσεων υπήρξε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, την Περιφέρεια Κρήτης, τους Πολιτιστικούς Συλλόγους Αρκαλοχωρίου, Γαλατά, Θραψανού, Ινίου, Καστελλίου, Λύττου, Σμαρίου, Τσούτσουρα και το Σωματείο «Φίλοι Αρχαίας Λύκτου». Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του 1^{ου} φεστιβάλ πραγματοποιήθηκαν:

➤ Ξεναγήσεις σε έξι (6) αρχαιολογικούς χώρους του Δήμου από έγκριτους αρχαιολόγους-ανασκαφείς και συγκεκριμένα στους παρακάτω:

- 1) Στον Αρχαιολογικό χώρο της Λύττου, από τον Άγγελο Χανιώτη και τη Βασιλική Συθιακάκη.
- 2) Στο Μινωικό Ανάκτορο του Γαλατά, από τον Γεώργιο Ρεθεμιωτάκη.
- 3) Στο Κεντρικό Μινωικό Κτίριο Καστελλίου, από τον Γεώργιο Ρεθεμιωτάκη.
- 4) Στο Λουτρό της Βασίλισσας (Ινι), από την Καλλιόπη Γκαλανάκη.

⁴² <https://minoapediadas.gr/event/1-30-avgoustou-to-1o-festival-o-kyklos-tou-politismou-archaiologikes-periigiseis-sto-dimo-minoa-pediadas-to-programma-drason/>

⁴³ Όπως απεικονίζονται στο διαφημιστικό φυλλάδιο (Παράρτημα 1)

- 5) Στην Παλαιοχριστιανική βασιλική στον Μίντρη ποταμό (Τσούτσουρας), από την Μαρία Μαρή.
 - 6) Στον λόφο Προφήτη Ηλία Αρκαλοχωρίου, από την Καλλιόπη Γκαλανάκη.
- Πέντε (5) ομιλίες από διακεκριμένους αρχαιολόγους, ήτοι:
- 1) «Η αγροτική οικονομία της Πεδιάδας: 18^{ος} -19^{ος} αιώνας», από τον Κωνσταντίνο Χρηστάκη.
 - 2) «Ένα νοικοκυριό στην Κρήτη της 2^{ης} χιλιετίας π.Χ.», από την Εμμανουέλα Αποστολάκη.
 - 3) «Κρητικό πιθάρι: Διαχρονικό σύμβολο πλησμονής και αυτάρκειας», από τη Σαμάνθα Ξημέρη.
 - 4) «Σύντομη περιήγηση στα μνημεία του Σμαρίου», από την Ελένη Κανάκη.
 - 5) «Ειλειθυίης Σπέος. Το ιερό, το ανθρώπινο και το προσωπικό», από την Αθανασία Κάντα.
- Δύο (2) παρουσιάσεις βιβλίων και εποπτικού υλικού:
- 1) Παρουσίαση του βιβλίου: «Λύκτος έγκτιμένη. Μελέτες για την ιστορία και την αρχαιολογία της Λύκτου και της περιοχής της», από τον Άγγελο Χανιώτη και την Καλλιόπη Γκαλανάκη.
 - 2) Παρουσίαση εποπτικού υλικού με θέμα το ρωμαϊκό υδραγωγείο της κρητικής Αρκαδίας (Ινι), από την Βασιλική Συθιακάκη, τον Μαρίνο Κριτσωτάκη, και την Καλλιόπη Γκαλανάκη.
- Δύο (2) εκθέσεις φωτογραφίας:
- 1) Έκθεση φωτογραφίας με θέμα: «Το σπίτι της Πεδιάδας».
 - 2) Έκθεση φωτογραφίας με θέμα: «Οι Αρχαιότητες του Σμαρίου».
- Έξι (6) μουσικές παραστάσεις:
- 1) Αφιέρωμα στον Μίκη Θεοδωράκη (Ανοιχτό Δημοτικό Θέατρο Αρκαλοχωρίου).
 - 2) Μουσική παράσταση με τοπικούς καλλιτέχνες (Λύττος).
 - 3) Μουσική παράσταση με τον μοντέρνο τροβαδούρο Μάνο Πλουμίδα (Τσούτσουρας).
 - 4) Μουσική παράσταση με τη Μαρίνα Δακανάλη (Γαλατάς).
 - 5) Συναυλία με τη Μαρία Κώτη (Καστέλλι).
 - 6) Συναυλία με το μουσικό συγκρότημα «Χαϊνήδες» (Θραψανό).
- Δύο (2) δράσεις προβολής της τοπικής γαστρονομίας:

- 1) Παρασκευή παραδοσιακού ψωμιού στον αύλειο χώρο του Δημοτικού Σχολείου Γαλατά.
 - 2) Παρασκευή παραδοσιακού τυριού στην κεντρική πλατεία Σμαρίου.
- Ένα (1) εκπαιδευτικό πρόγραμμα:
- 1) Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά: «Πλάθοντας ξόμπλια για τα πιθάρια», με την Σαμάνθα Ξημέρη.

Εικόνα 8: Ξενάγηση στον Αρχαιολογικό χώρο Λύττου

Ιδία πηγή

6.3.2 Δράσεις του 2ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (Αύγουστος 2025)

Οι δράσεις του 2ου φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» που πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα από 04 έως 24 Αυγούστου 2025 με τη θεματική «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας (Μέρος Α)». παρατίθενται στο **Παράρτημα 10** της παρούσας εργασίας.

Εικόνα 9: «Το Κρυφό Σχολειό»: Site-Specific Performance

Πηγή: <https://www.facebook.com/minoapediadas.gr>

6.4 Χώροι διεξαγωγής των δράσεων

Το φεστιβάλ πραγματοποιείται σε επιλεγμένους σταθμούς, με τις κύριες δράσεις, που είναι οι ξεναγήσεις, να πραγματοποιούνται στους αρχαιολογικούς χώρους και στα μνημεία της περιοχής, ενώ οι παράλληλες εκδηλώσεις στον πλησιέστερο οικισμό, αξιοποιώντας τις πολιτιστικές υποδομές του Δήμου και των τοπικών φορέων, καθώς και τους υπαίθριους χώρους, όπως πλατείες και αύλειους χώρους.

Συγκεκριμένα, για την υλοποίηση των παράλληλων εκδηλώσεων του φεστιβάλ τα δύο έτη που υλοποιήθηκε, αξιοποιήθηκαν οι παρακάτω υποδομές και υπαίθριοι χώροι⁴⁴:

- Ανοιχτό Δημοτικό Θέατρο Αρκαλοχωρίου
- Σακορράφειος Δημοτική Βιβλιοθήκη
- Άλσος «Λιβιάδες» Θραψανού
- Παλαιό φράγμα Ινίου
- Πλατεία Μεϊντάνι Καστελλίου
- Κεντρική πλατεία Θραψανού
- Κεντρική πλατεία Σμαρίου
- Κεντρική πλατεία Αμαριανού
- Κεντρική πλατεία Τσούτσουρα
- Αύλειος χώρος Μονής Καλλέργη
- Αύλειος χώρος Εκκλησίας Αγίας Παρασκευής Δεματίου
- Αύλειος χώρος Δημοτικού Σχολείου Λύττου
- Αύλειος χώρος Δημοτικού Σχολείου Γαλατά

Η πραγματοποίηση των δράσεων σε διαφορετικά σημεία του Δήμου, ενισχύει τη σύνδεση του φεστιβάλ με την τοπική κοινωνία, μετατρέποντας τους οικισμούς σε ενεργά πολιτιστικά πεδία, δίνοντας, παράλληλα, τη δυνατότητα στους κατοίκους των απομακρυσμένων περιοχών να συμμετέχουν στα πολιτιστική ζωή του τόπου.

⁴⁴ Όπως απεικονίζονται στα διαφημιστικά φυλλάδια (Παραρτήματα 1 και 2)

6.5 Επικοινωνιακή πολιτική του φεστιβάλ

Η επικοινωνιακή στρατηγική του φεστιβάλ στοχεύει στην προβολή των δράσεων και την προσέλκυση ατόμων όλων των ηλικιακών, μορφωτικών, γεωγραφικών και κοινωνικών ομάδων. Για το λόγο αυτό δημιουργούνται μηνύματα που συνδυάζουν εικόνα και κείμενα, σε σωστή διάταξη, απλή και κατανοητή γλώσσα, προκειμένου να καλύψουν τις πεποιθήσεις και τις αντιληπτικές ικανότητες του κοινού. Παράλληλα, τα μηνύματα σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες των διαφόρων μέσων επικοινωνίας (Καστόρας, 2002, σ. 114-115).

Για τη δημιουργία και προώθηση των μηνυμάτων του φεστιβάλ εφαρμόζεται η γενικότερη επικοινωνιακή στρατηγική του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, αξιοποιώντας τόσο τα παραδοσιακά μέσα (ανάρτηση αφισών, δελτία τύπου, δημοσιεύσεις σε εφημερίδες), όσο και τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα. Εκδίδονται αφίσες και banners τα οποία αναρτούνται σε εμφανή σημεία σε όλους τους οικισμούς του Δήμου, καθώς και φυλλάδια που διανέμονται και εκτός των ορίων του Δήμου, όπως σε σημεία της πόλης του Ηρακλείου και σε τουριστικά γραφεία. Μάλιστα το φυλλάδιο του 2^{ου} φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε το 2025, εκδόθηκε σε δίγλωσση μορφή (Ελληνικά και Αγγλικά).

Επιπλέον, για την προβολή των μηνυμάτων του φεστιβάλ αξιοποιείται η επίσημη ιστοσελίδα του Δήμου,⁴⁵ καθώς το φεστιβάλ δεν διαθέτει δική του. Η ιστοσελίδα του Δήμου αποτελεί το βασικότερο μέσο επικοινωνίας όλων των υπηρεσιών του οργανισμού με το κοινό τους, καθώς είναι εύκολη στην πλοήγησή της και ενημερώνει σχεδόν σε καθημερινή βάση τους πολίτες για διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι στην αρχική σελίδα περιέχεται το πεδίο «Επισκέπτης», το οποίο παραπέμπει στη καταγεγραμμένη πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.⁴⁶

Επίσης, τα μηνύματα του φεστιβάλ αναρτώνται στην αυτόνομη σελίδα του στο facebook,⁴⁷ καθώς και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Δήμου, όπως το facebook⁴⁸ και το youtube⁴⁹. Η παρουσία του Δήμου σε αυτά τα μέσα είναι πολύ ενεργή, καθώς μέσω αυτών

⁴⁵ <https://minoapediadas.gr/>

⁴⁶ <http://www.discoverminoapediadas.gr/>

⁴⁷ <https://www.facebook.com/profile.php?id=61586812500915>

⁴⁸ <https://www.facebook.com/minoapediadas.gr>

⁴⁹ https://www.youtube.com/channel/UC_o-bHyXZf0h1EQ-V8f9uJA

γνωστοποιεί τις εκδηλώσεις και άλλες δραστηριότητές του, με την αλληλεπίδραση μεταξύ της Δημοτικής Αρχής και των επισκεπτών να κρίνεται ικανοποιητική.

Ιδιαίτερα σημαντικές για την προβολή του φεστιβάλ, αποτελούν οι επαφές που πραγματοποιούνται λίγες ημέρες πριν την έναρξη των εκδηλώσεων, όπως συνεντεύξεις τύπου στα τοπικά ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μέσα⁵⁰, καθώς και προβολή διαφημιστικών μηνυμάτων στα τοπικά κανάλια επικοινωνίας.

⁵⁰<https://www.facebook.com/reel/745674844764428>

6.6 Σύνοψη κεφαλαίου

Από τα παραπάνω δεδομένα, προκύπτει ότι το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική πρωτοβουλία του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης για την ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Η διοργάνωση προάγει σε μεγάλο βαθμό τη συμμετοχική διακυβέρνηση, καθώς στηρίζεται στη συνεργασία με θεσμικούς φορείς, όπως η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και η Περιφέρεια Κρήτης, καθώς και με τοπικούς φορείς.

Οι δράσεις του φεστιβάλ αναπτύσσονται κάθε χρόνο γύρω από μια συγκεκριμένη θεματική, η οποία συνδέεται σε διαφορετικές περιόδους της τοπικής ιστορίας, λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες υποδομές και τους οικονομικούς πόρους. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της διοργάνωσης αποτελεί η αποκεντρωμένη υλοποίηση των δράσεων σε διάφορους οικισμούς του Δήμου, γεγονός που ενισχύει τη συμμετοχή των κατοίκων.

Ταυτόχρονα, η επικοινωνιακή πολιτική αξιοποιεί τόσο τα παραδοσιακά όσο και τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα προβολής του Δήμου, με στόχο την ευρύτερη γνωστοποίηση των δράσεων. Ωστόσο, η περαιτέρω αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας με τη δημιουργία αυτόνομης ιστοσελίδας, μέσω της οποίας θα διατίθενται ψηφιακά αρχεία των δράσεων και μετρήσιμα δεδομένα συμμετοχής, θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω τη θετική εικόνα του φεστιβάλ (Feng, 2024, p. 15). Παράλληλα, θα διευκόλυνε την αναζήτηση πρόσθετων οικονομικών πόρων, όπως ευρωπαϊκά προγράμματα και κρατικές επιχορηγήσεις, αλλά και την αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, όπως το Crowdfunding.

Εν κατακλείδι, το φεστιβάλ αποτελεί μια πολιτιστική δράση που εξελίσσεται σταδιακά, καθώς κατά το δεύτερο έτος υλοποίησής του παρατηρείται διεύρυνση των δραστηριοτήτων του, ενώ διαφαίνονται σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης.

7 Μεθοδολογία έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του βαθμού επίτευξης των στόχων του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης, αναφορικά με τη συμβολή του στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ενίσχυση της επισκεψιμότητας της περιοχής, στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας. Παράλληλα, εξετάζεται κατά πόσο το φεστιβάλ μπορεί να αποτελέσει εργαλείο άσκησης πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου, συμβάλλοντας στην ενεργοποίηση των κρατικών φορέων για την προστασία και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής.

Συγκεκριμένα τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης είναι τα παρακάτω:

5. Ποια είναι η συμβολή του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας στην ανάδειξη και προβολή της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς;
6. Σε ποιο βαθμό το φεστιβάλ συμβάλλει στην τουριστική προβολή του Δήμου, στην αύξηση της επισκεψιμότητας και στην ενίσχυση της εικόνας του ως πολιτιστικού προορισμού;
7. Μπορεί το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» να λειτουργήσει ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και να ενεργοποιήσει τους κρατικούς φορείς, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού και Εφορεία Αρχαιοτήτων, για την περαιτέρω συμβολή τους στη διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής του κληρονομιάς; Με ποιους τρόπους;
8. Ποιος είναι ο ρόλος της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών πολιτιστικών φορέων στην επιτυχία του φεστιβάλ;

Για την επίτευξη μεγαλύτερης αξιοπιστίας και τεκμηρίωσης της μελέτης χρησιμοποιήθηκε μεθοδολογική τριγωνοποίηση, με τον συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής μεθόδου, καθώς και της μελέτης αρχειακού και βιβλιογραφικού υλικού. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης μεθόδου αναγνωρίζεται ευρέως ως μια αξιόπιστη στρατηγική ενίσχυσης της εγκυρότητας της έρευνας, μέσω της αξιοποίησης πολλαπλών αποδεικτικών στοιχείων και ερευνητικών εργαλείων (Kaewsaengorn et al., 2026). Στην παρούσα μελέτη, η μεθοδολογική τριγωνοποίηση επιτρέπει τη σφαιρική διερεύνηση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

και του ρόλου του στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην πληρέστερη κατανόηση των δυνατοτήτων και των αναπτυξιακών προοπτικών τόσο της διοργάνωσης όσο και της περιοχής.

Η ποσοτική έρευνα διενεργήθηκε με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο παρείχε σαφείς οδηγίες διατυπωμένες με απλό και κατανοητό τρόπο, ενώ ήταν οργανωμένο σε έξι υποενότητες (Babbie, 2018, σ. 469-470). Η έρευνα απευθύνθηκε σε κατοίκους του Δήμου Μινώα Πεδιάδας ηλικίας 18 ετών και άνω, με τη συλλογή των δεδομένων να πραγματοποιείται το χρονικό διάστημα από 5 έως 17 Φεβρουαρίου 2026, με τη χρήση δείγματος ευκολίας 108 ατόμων. Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε σε ηλεκτρονική μορφή με τη βοήθεια της εφαρμογής «Google Forms»⁵¹ και μετά τον προέλεγχο και τη δοκιμαστική του λειτουργία, αναρτήθηκε σε επίσημα κοινωνικά δίκτυα του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και κοινωνικών ομάδων στο Facebook. Επιπλέον, απεστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε όλους τους Πολιτιστικούς Συλλόγους των οικισμών του Δήμου, από τους οποίους ζητήθηκε να προωθηθεί σε συντοπίτες τους, διαδικασία που συνέβαλε στην κάλυψη διαφορετικών υποομάδων του πληθυσμού (ηλικιακών, χωρικών κ.λπ.). Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού IBM SPSS Statistics, μέσω του οποίου οι απαντήσεις μετατράπηκαν σε οργανωμένα αποτελέσματα.

Η ποιοτική έρευνα διεξήχθη μέσω πέντε ημιδομημένων συνεντεύξεων με πρόσωπα που θεωρούνται τα πλέον κατάλληλα και των οποίων η συμβολή κρίνεται ουσιαστική για την εξέλιξη της παρούσας μελέτης. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, με ένα μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του φεστιβάλ και με τρεις εκπροσώπους Πολιτιστικών Συλλόγων της περιοχής, οι οποίοι συμμετέχουν ως συνδιοργανωτές. Όλοι οι ερωτώμενοι παρείχαν γραπτώς τη συναίνεσή τους για τη χρήση των απαντήσεων τους και τη δημοσίευση των στοιχείων τους στην παρούσα εργασία. Στη συνέχεια, οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν θεματικά και αναλύθηκαν, με έμφαση στα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης.

Παράλληλα, αξιοποιήθηκαν δευτερογενείς πηγές, όπως βιβλιακό υλικό, επιστημονικά άρθρα και ηλεκτρονικές πηγές που σχετίζονται με το θέμα, καθώς και αρχειακό υλικό του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και προωθητικό υλικό του φεστιβάλ. Επιπλέον, μελετήθηκαν

⁵¹ Σύνδεσμος ερωτηματολογίου: <https://forms.gle/ptoSK7xRoarQFTwn7>

επιλεγμένα παραδείγματα καλών πρακτικών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο και συγκεκριμένα το Brisbane Festival, το Φεστιβάλ La Merce και το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. Η επιλογή των συγκεκριμένων φεστιβάλ θεωρείται η πλέον κατάλληλη, καθώς αποτελούν επιτυχημένους θεσμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, με δυνατότητα συγκριτικής προσέγγισης με το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας.

Τέλος, παρουσιάζεται πίνακας SWOT, ο οποίος αποτυπώνει τους εσωτερικούς και εξωτερικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του φεστιβάλ. Η ανάλυση βασίζεται στα ευρήματα της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας, στους διαθέσιμους πόρους του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, στο πλαίσιο λειτουργίας του φεστιβάλ, καθώς και στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στα δεδομένα από τις καλές πρακτικές των πολιτιστικών φεστιβάλ που μελετήθηκαν.

8 Έρευνα κοινού και φορέων – Ανάλυση SWOT

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα κοινού που διενεργήθηκε προκειμένου να διερευνηθούν οι απόψεις, οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες τόσο των κατοίκων του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, όσο και των διοργανωτών και συνδιοργανωτών, σχετικά με το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού». Για την εξαγωγή πληρέστερων και πιο ωφέλιμων συμπερασμάτων αξιοποιήθηκε η ποσοτική και η ποιοτική έρευνα, καθώς ο συνδυασμός και των δύο ειδών έρευνας κρίνεται η ιδανικότερη επιλογή (Μπούνια, 2015, σ. 156).

Έστερα από την παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας και σε συνδυασμό με τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, επιχειρείται η καταγραφή και ταξινόμηση των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του φεστιβάλ, μέσω του διαγράμματος SWOT⁵² (Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2003, σ.50-52).

⁵² Η συντομογραφία προκύπτει από τα αρχικά των λέξεων: Strengths (δυνατότητες), Weaknesses (αδυναμίες), Opportunities (ευκαιρίες) και Threats (κίνδυνοι) (Χαμπούρη-Ιωαννίδου, 2003, σ.50).

8.1 Ποσοτική έρευνα

Η ποσοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο περιείχε 25 ερωτήσεις, με σκοπό να αποτυπωθούν οι αντιλήψεις, οι προτιμήσεις, οι εμπειρίες και οι στάσεις του κοινού απέναντι στο φεστιβάλ. Η διάρθρωσή του σε υποενότητες είχε ως εξής:

Α. Γενικές στάσεις για τα πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ. Η ενότητα αυτή επιχείρησε να αποτυπώσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των ερωτώμενων σχετικά με τα πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ.

Β. Αντιλήψεις σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου Μινώα Πεδιάδας. Στην ενότητα αυτή εξετάστηκαν οι αντιλήψεις των κατοίκων και ο βαθμός αναγνώρισης των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής.

Γ. Αντιλήψεις σχετικά με το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας. Η ενότητα αυτή αποτύπωσε τις αντιλήψεις και τις στάσεις των κατοίκων του Δήμου Μινώα Πεδιάδας απέναντι στο φεστιβάλ.

Δ. Αντίκτυπος του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» στην τοπική ανάπτυξη. Στην ενότητα αυτή διερευνήθηκαν οι απόψεις των κατοίκων αναφορικά με την επίδραση του φεστιβάλ στην τοπική ανάπτυξη.

Ε. Προτιμήσεις – Προτάσεις. Η ενότητα αυτή κατέγραψε τις προτιμήσεις, τις προσδοκίες και τις προτάσεις των ερωτώμενων.

Στ. Δημογραφικά στοιχεία. Στην τελευταία ενότητα συλλέχθηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Η έρευνα διεξήχθη το χρονικό διάστημα από 5/2/2026 έως 17/2/2026 και για τις ανάγκες της χρησιμοποιήθηκε δείγμα ευκολίας 108 ατόμων. Με τη συμπλήρωση του συγκεκριμένου αριθμού ερωτηματολογίων, η ηλεκτρονική φόρμα απενεργοποιήθηκε και δεν ήταν πλέον προσβάσιμη.

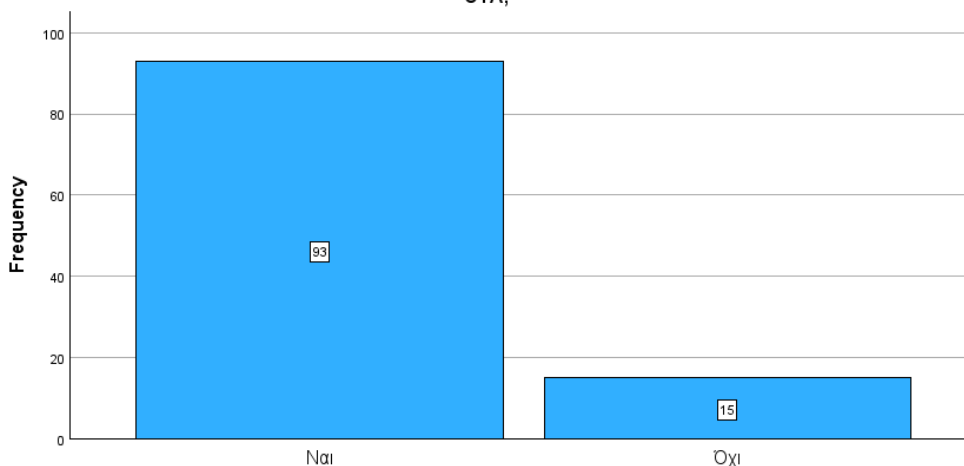
Η ανάλυση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου IBM SPSS Statistics, με τα αποτελέσματα να παρουσιάζονται μέσω γραφημάτων. Τα ερωτήματα που σχετίζονται με τους ερευνητικούς σκοπούς της παρούσας μελέτης αναλύθηκαν και μέσω του υπολογισμού μέσων όρων και τυπικών αποκλίσεων.

8.1.1 Περιγραφική ανάλυση

Ακολουθεί η περιγραφική ανάλυση των ερωτημάτων:

Α. Γενικές στάσεις για τα πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ

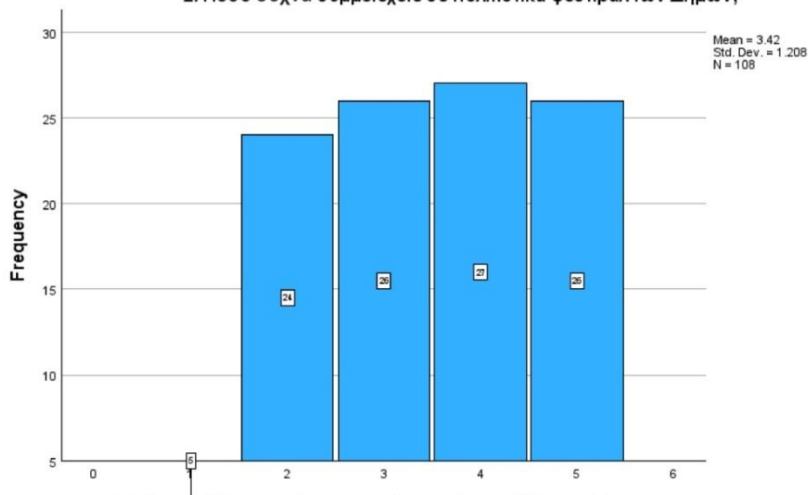
1. Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε κάποιο φεστιβάλ πολιτισμού που διοργανώθηκε από τον Δήμο σας ή άλλον ΟΤΑ;

Γράφημα 1: Συμμετοχή σε πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ

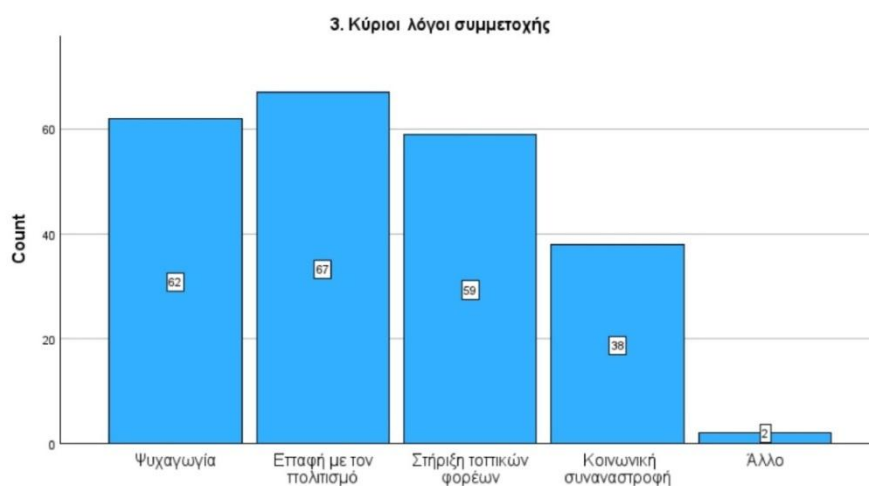
Στην πρώτη ερώτηση, που αφορά τη συμμετοχή σε πολιτιστικά φεστιβάλ των ΟΤΑ, όπως παρουσιάζεται στο **Γράφημα 1**, η πλειονότητα των ερωτώμενων και συγκεκριμένα 93 από τους 108 συμμετέχοντες απάντησαν θετικά. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει το μεγάλο ενδιαφέρον των κατοίκων του Δήμου για τη συμμετοχή τους σε τέτοιες δραστηριότητες.

2. Πόσο συχνά συμμετέχετε σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Δήμων;

Γράφημα 2: Συχνότητα συμμετοχής σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Δήμων

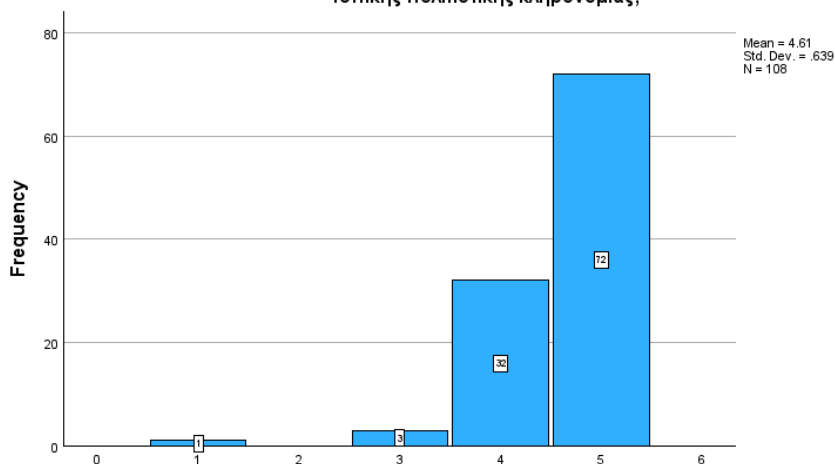
Στην ερώτηση για τη συχνότητα συμμετοχής σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Δήμων όπου είχαν δοθεί οι επιλογές: «πολύ συχνά» (5), «συχνά» (4), «μερικές φορές το χρόνο» (3), «σπάνια» (2) και «ποτέ» (1), η πλειοψηφία, όπως απεικονίζεται στο **Γράφημα 2**, απάντησε «πολύ συχνά», «συχνά» και «μερικές φορές το χρόνο». Σε κλίμακα από 1 έως 5 ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται στο 3,42, τιμή που καταδεικνύει ότι υπάρχει συμμετοχή, όχι όμως σε ικανοποιητικό βαθμό.

Γράφημα 3: Κύριοι λόγοι συμμετοχής

Όσον αφορά την ερώτηση για τους κύριους λόγους συμμετοχής, που οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να δώσουν περισσότερες από μία απαντήσεις, η πλειονότητα, όπως φαίνεται στο **Γράφημα 3**, δήλωσε την επιλογή «επαφή με τον πολιτισμό» (67 άτομα), ακολουθεί η «ψυχαγωγία» (62 άτομα) και η «στήριξη τοπικών φορέων» (59 άτομα). Η «κοινωνική συναναστροφή» (38 άτομα) φαίνεται να αποτελεί έναν κίνητρο συμμετοχής, αλλά όχι πολύ σημαντικό.

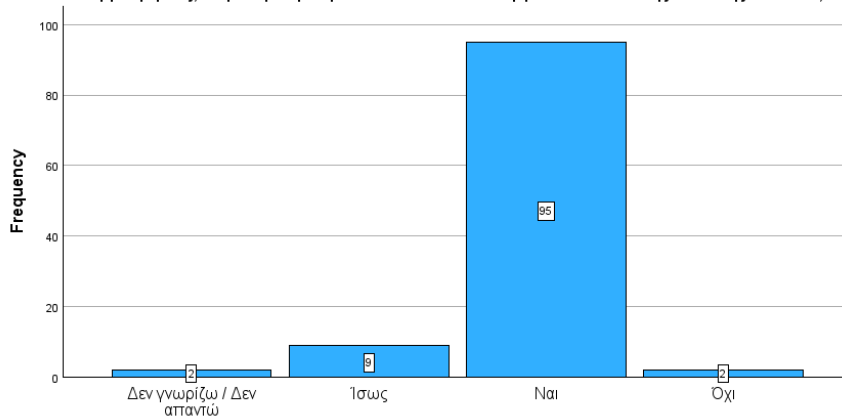
4. Πιστεύετε ότι τα φεστιβάλ πολιτισμού που διοργανώνονται από τους ΟΤΑ συμβάλλουν στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς;

Γράφημα 4: Συμβολή των φεστιβάλ πολιτισμού των ΟΤΑ στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς

Στην ερώτηση με την οποία ζητείται η γνώμη των ερωτηθέντων για το βαθμό συμβολής των φεστιβάλ πολιτισμού των ΟΤΑ στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, η συντριπτική πλειοψηφία απάντησαν «πάρα πολύ» (72 άτομα), ακολουθώντας η απάντηση «πολύ» (32 άτομα), όπως φαίνεται στο **Γράφημα 4**. Με τον μέσο όρο, σε κλίμακα από 1 έως 5, να ανέρχεται στο 4,61 αναδεικνύεται η άποψη των ερωτηθέντων ότι τα φεστιβάλ συμβάλλουν, αδιαμφισβήτητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

5. Κατά τη γνώμη σας, τα φεστιβάλ μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ;

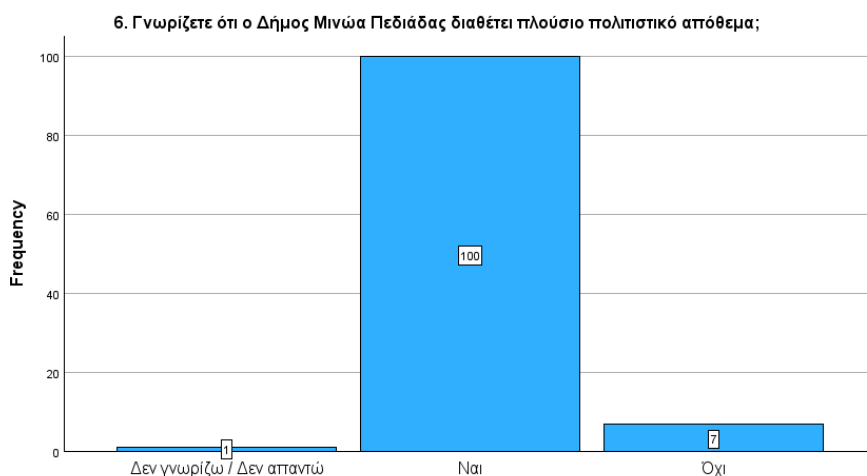

Γράφημα 5: Τα φεστιβάλ ως εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ

Αντίστοιχα είναι τα δεδομένα στην ερώτηση για το αν τα φεστιβάλ έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ (**Γράφημα 5**), όπου το 90% των ερωτηθέντων (95 άτομα) έδωσαν την απάντηση «Ναι».

Β. Αντίληψεις σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Στην ερώτηση σχετικά με την αντίληψη των πολιτιστικών στοιχείων του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, η πλειονότητα των κατοίκων δήλωσε ότι γνωρίζει ότι ο Δήμος διαθέτει πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, όπως παρουσιάζεται στο **Γράφημα 6**, με το ποσοστό των θετικών απαντήσεων να ανέρχεται περίπου στο 93%.

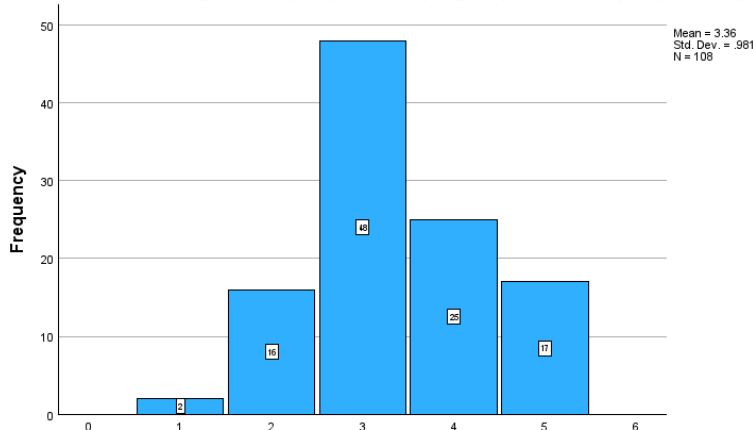

Γράφημα 6: Αντίληψη του πολιτιστικού αποθέματος του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Στο **Γράφημα 7** απεικονίζεται η αντίληψη των κατοίκων για τον βαθμό αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου για την ανάπτυξη της περιοχής. Με τις επιλογές που δόθηκαν να είναι : «καθόλου» (1), «πολύ λίγο» (2), «λίγο» (3), «πολύ» (4), «πάρα πολύ» (5), η απάντηση «λίγο» (48 άτομα) συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό (44,44%).

Με τον μέσο όρο των απαντήσεων να ανέρχεται στο 3,36, καταδεικνύεται η αντίληψη των συμμετεχόντων ότι η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής δεν έχει αξιοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό για την τοπική ανάπτυξη.

7. Πόσο πιστεύετε ότι έχει αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά του τόπου για την ανάπτυξη της περιοχής;

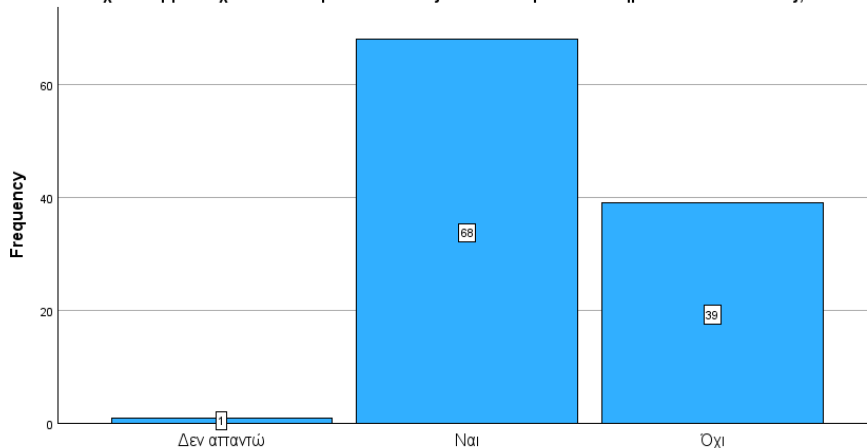

Γράφημα 7: Βαθμός αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς για την ανάπτυξη της περιοχής

Γ. Αντιλήψεις σχετικά με το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

Στο ερώτημα που αφορά τη συμμετοχή των ερωτηθέντων στο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», η πλειονότητα (68 άτομα) έδωσε θετική απάντηση, όπως φαίνεται στο **Γράφημα 8**. Όμως, ένα σημαντικό ποσοστό (36% περίπου) απάντησε αρνητικά, γεγονός που εγείρει προβληματισμό και απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση.

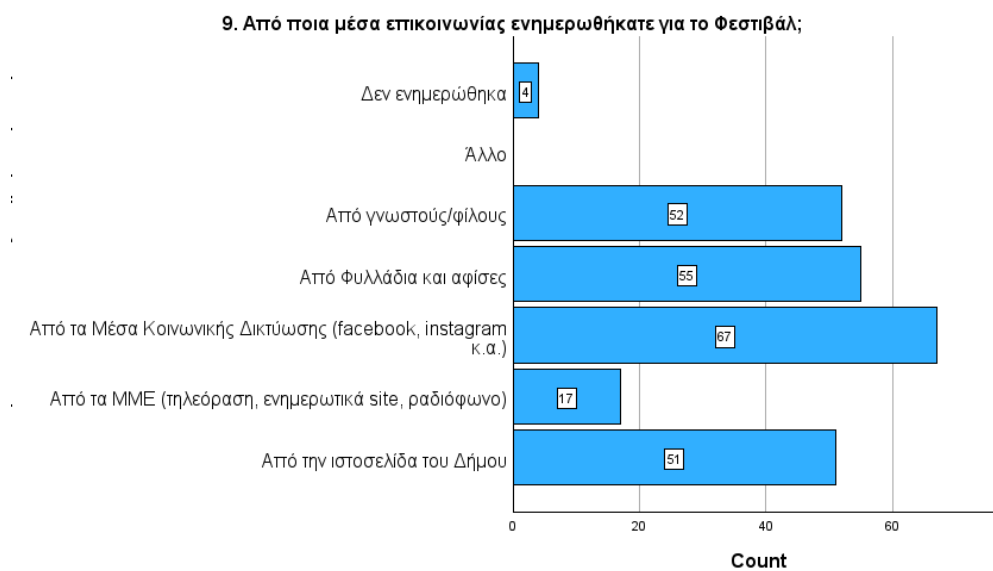
8. Έχετε συμμετάσχει στο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας;

Γράφημα 8: Συμμετοχή στο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

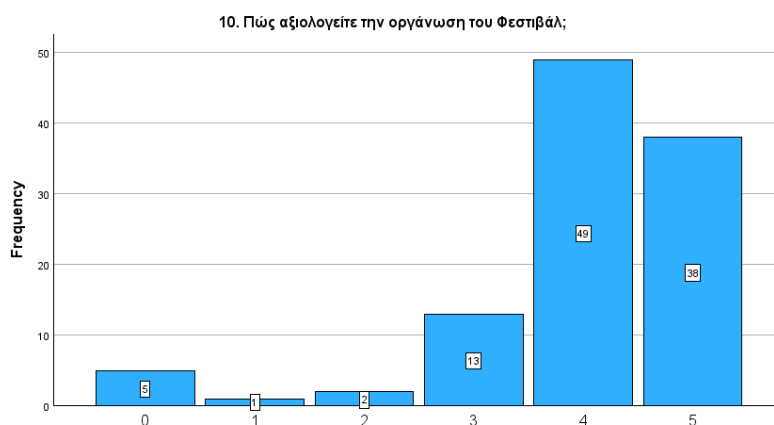
Στο **Γράφημα 9** αναφέρονται τα μέσα επικοινωνίας από τα οποία ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες στην έρευνα για τη διοργάνωση του φεστιβάλ. Τα δεδομένα αναδεικνύουν ότι τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (67 απαντήσεις) διαδραματίζουν τον σημαντικότερο ρόλο

και ακολουθούν οι απαντήσεις: «από φυλλάδια και αφίσες» (55 άτομα), «από γνωστούς/φίλους» (52 άτομα), «από την ιστοσελίδα του Δήμου» (51 άτομα) και «από τα ΜΜΕ» (17 άτομα). Τα ευρήματα αυτά καταδεικνύουν ότι, τόσο τα τεχνολογικά όσο και τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας, αλλά και η κοινωνική συναναστροφή έχουν ρόλο στην ενημέρωση.

Γράφημα 9: Μέσα ενημέρωσης για το φεστιβάλ

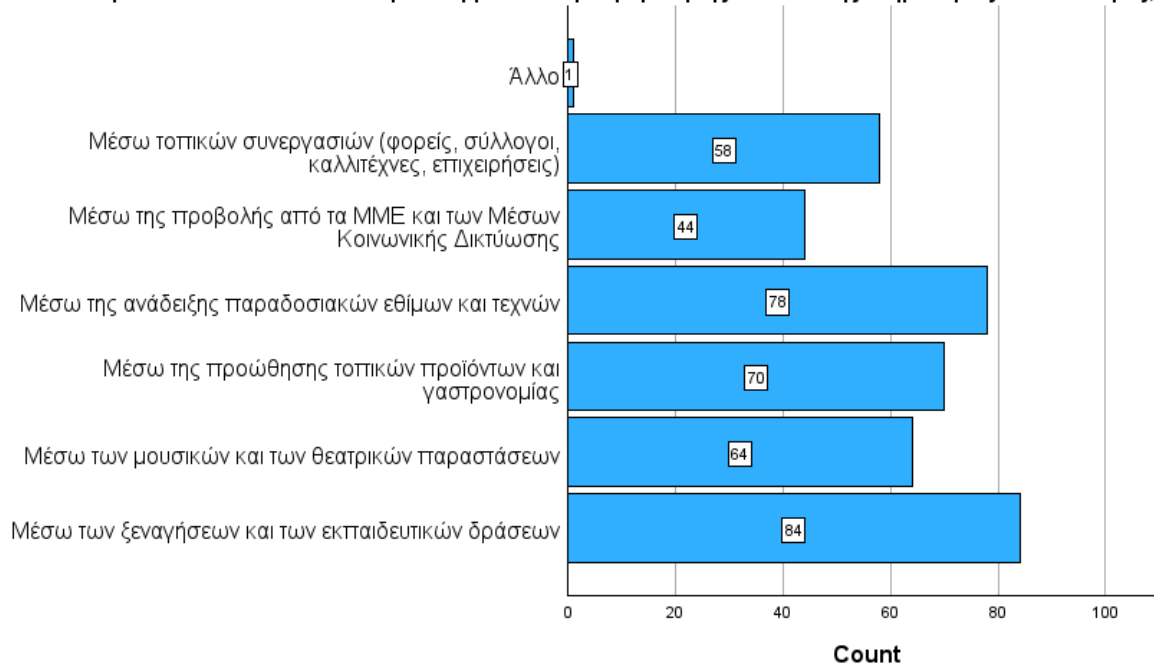
Όσον αφορά το ερώτημα για την αξιολόγηση της οργάνωσης του φεστιβάλ εδόθησαν οι επιλογές: «εξαιρετική», «πολύ καλή», «καλή», «μέτρια», «κακή» και «δεν απαντώ», οι οποίες απεικονίζονται στο **Γράφημα 10** με την αρίθμηση: 5,4,3,2,1,0 αντίστοιχα. Οι περισσότεροι ερωτώμενοι κρίνουν την οργάνωση του φεστιβάλ ως «πολύ καλή» (49 άτομα), «εξαιρετική» (38 άτομα) και «καλή» (13 άτομα).

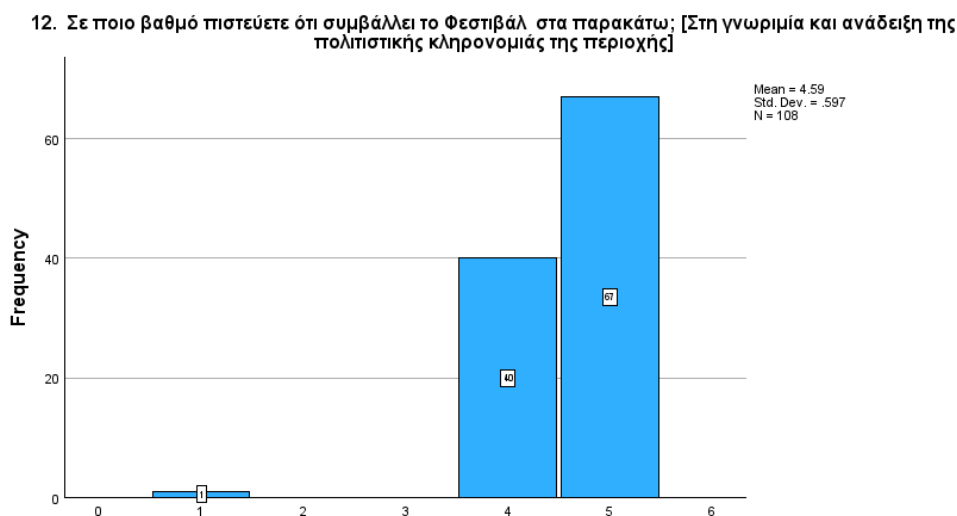
Γράφημα 10: Αξιολόγηση της οργάνωσης του φεστιβάλ

Στο **Γράφημα 11** αποτυπώνονται οι απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τους τρόπους συμβολής του φεστιβάλ στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, με βάση τις δραστηριότητες που αναπτύσσει. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η άποψη ότι συμβάλλει «μέσω των ξεναγήσεων και των εκπαιδευτικών δράσεων» (84 άτομα), στη δεύτερη «μέσω της ανάδειξης παραδοσιακών εθίμων και τεχνών» (78 άτομα) και στην τρίτη θέση «μέσω της προώθησης τοπικών προϊόντων και γαστρονομίας» (70 άτομα). Ακολουθούν οι απαντήσεις: «μέσω των μουσικών και των θεατρικών παραστάσεων» (64 άτομα), «μέσω τοπικών συνεργασιών» (58 άτομα) και «μέσω της προβολής από τα ΜΜΕ και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης» (44 άτομα).

11. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι το Φεστιβάλ συμβάλλει στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας;

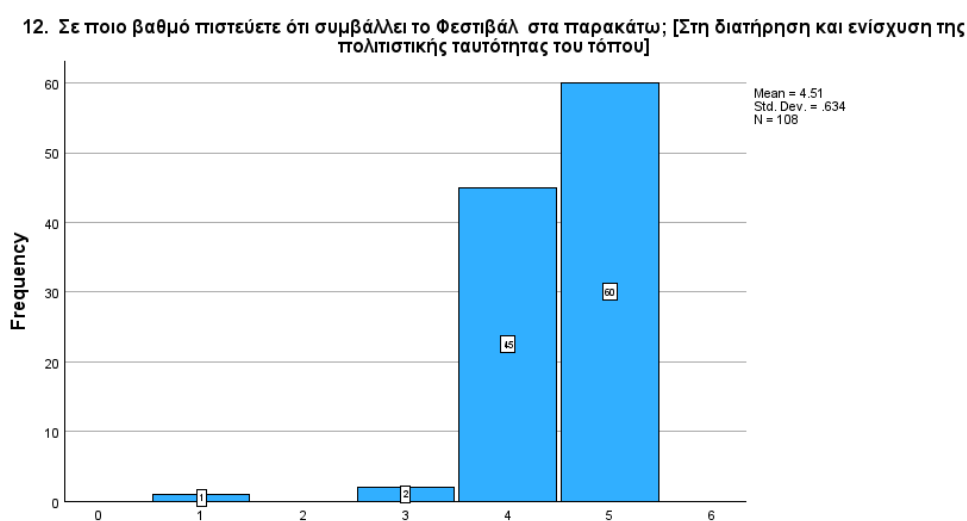

Γράφημα 11: Τρόποι συμβολής του φεστιβάλ στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς

Γράφημα 12: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

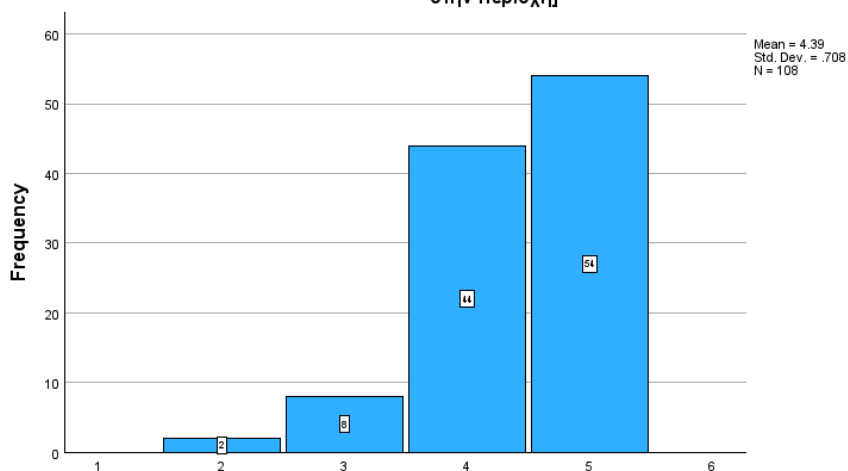
Στο ερώτημα που αφορά το βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, οι επιλογές που δόθηκαν είναι: «πάρα πολύ» «πολύ» «λίγο» «πολύ λίγο» και «καθόλου», οι οποίες αποτυπώνονται στο **Γράφημα 12** με τιμές: 5,4,3,2 και 1 αντίστοιχα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έδωσαν την απάντηση «πάρα πολύ» (67 άτομα) και «πολύ» (40 άτομα), με τον μέσο των απαντήσεων να ανέρχεται στο 4,59, τιμή που καταδεικνύει την ιδιαίτερα θετική στάση των ερωτώμενων στον συγκεκριμένο ρόλο του φεστιβάλ.

Γράφημα 13: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας

Αντίστοιχα είναι τα δεδομένα και στο ερώτημα που αφορά τις απόψεις των συμμετεχόντων για το βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου, όπως διαφαίνεται στο **Γράφημα 13**. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ» (60 άτομα) και «πολύ» (45 άτομα) και σε κλίμακα τιμών 1 έως 5, ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται στο 4,51.

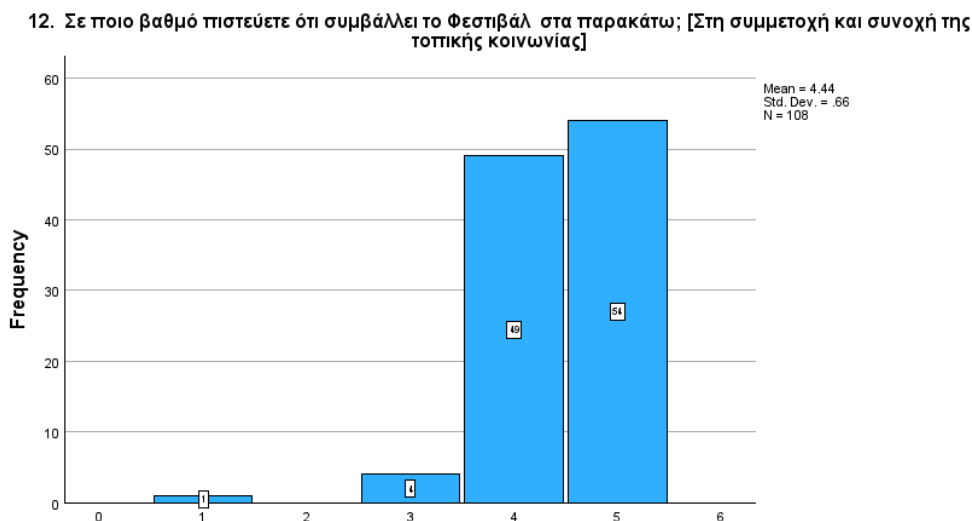
12. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι συμβάλλει το Φεστιβάλ στα παρακάτω; [Στην αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή]

Γράφημα 14: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην αύξηση της επισκεψιμότητας

Στο **Γράφημα 14** αποτυπώνονται οι απόψεις των συμμετεχόντων όσον αφορά τον βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στην αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή. Όπως διαφαίνεται από τις απαντήσεις οι περισσότεροι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση, καθώς οι απαντήσεις «πάρα πολύ» και «πολύ» συγκεντρώνουν υψηλό ποσοστό (91% περίπου) με τη μέση τιμή των απαντήσεων, σε κλίμακα 1 έως 5, να ανέρχεται στο 4,39.

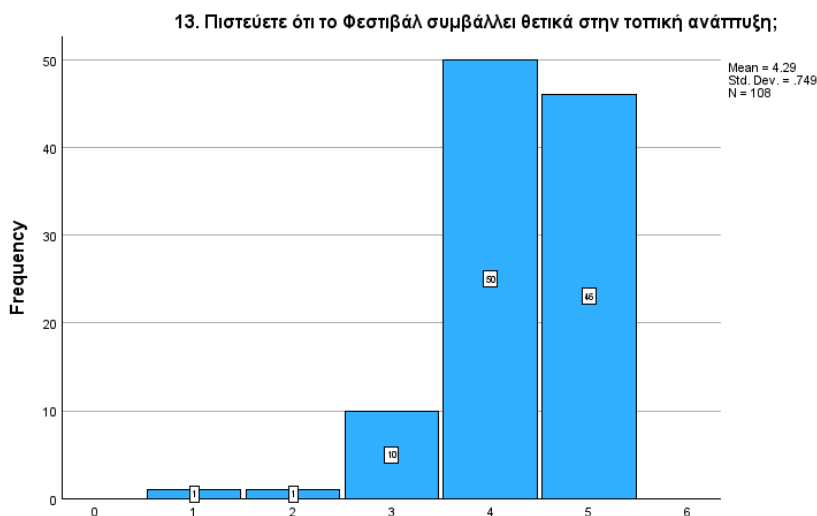
Ανάλογα είναι τα ευρήματα και στο ερώτημα που αφορά τις αντιλήψεις των ερωτώμενων για το βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στη συμμετοχή και συνοχή της τοπικής κοινωνίας, όπως απεικονίζονται στο **Γράφημα 15**. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν «πάρα πολύ» (54 άτομα) και «πολύ» (49 άτομα) και σε κλίμακα τιμών 1 έως 5, ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται στα 4,44.

Γράφημα 15: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στη συμμετοχή και συνοχή της τοπικής κοινωνίας

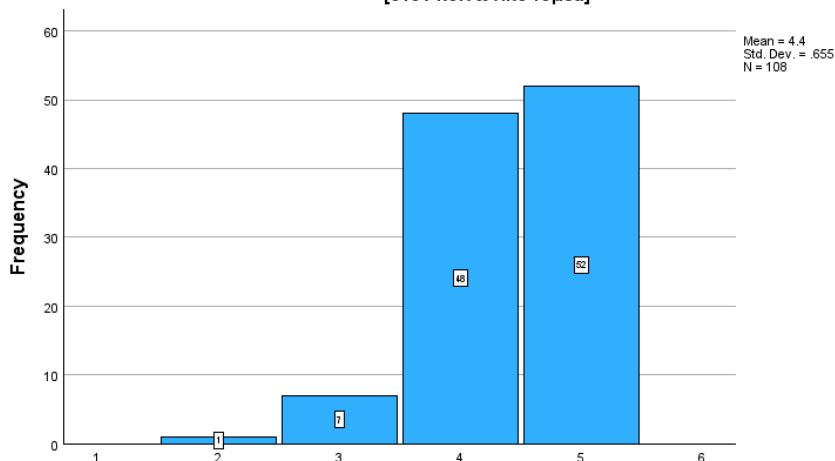
Δ. Αντίκτυπος του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» στην τοπική ανάπτυξη

Στη γενική ερώτηση σχετικά με τη συμβολή του φεστιβάλ στην τοπική ανάπτυξη, οι πλειονότητα των συμμετεχόντων απάντησε θετικά, όπως αποτυπώνεται στο **Γράφημα 16**. Οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώνονται στις επιλογές «πολύ» (50 άτομα) και «πάρα πολύ» (46 άτομα), ενώ καταγράφεται και ένα μικρός αριθμός ερωτώμενων που επέλεξαν «λίγο» (10 άτομα). Όπως προκύπτει η μέση τιμή στην κλίμακα από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ) διαμορφώνεται στο 4,29, τιμή που θεωρείται πολύ ικανοποιητική.

Γράφημα 16: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην τοπική ανάπτυξη

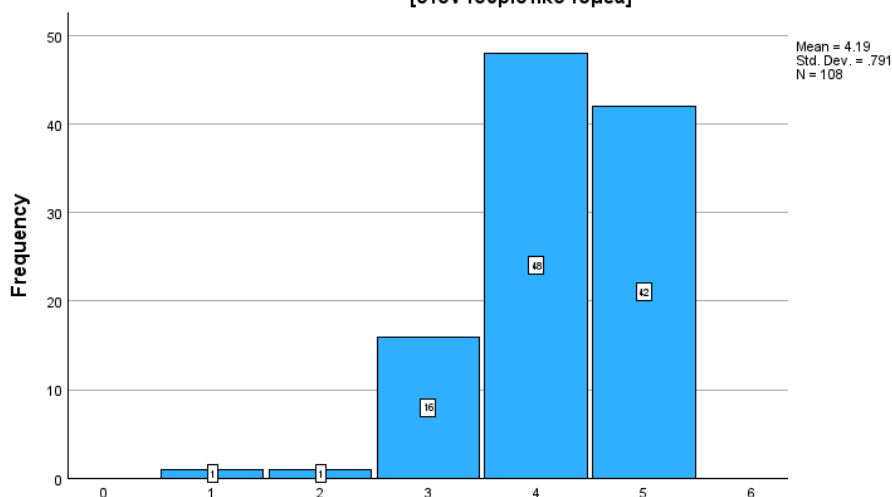
14. Κατά την άποψή σας, πόσο συμβάλλει το Φεστιβάλ στην ανάπτυξη του τόπου στους παρακάτω τομείς;
[στον κοινωνικό τομέα]

Γράφημα 17: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην κοινωνική ανάπτυξη

Όσον αφορά το ερώτημα με το οποίο ζητείται η γνώμη των συμμετεχόντων για τον βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στην κοινωνική ανάπτυξη του τόπου (Γράφημα 17), οι επιλογές «πάρα πολύ» και «πολύ» συγκεντρώνουν περίπου το 93% των απαντήσεων. Ο μέσος όρος απαντήσεων και σε αυτήν την ερώτηση κρίνεται ικανοποιητικός, ο οποίος ανέρχεται στο 4,4, σε κλίμακα τιμών 1 έως 5.

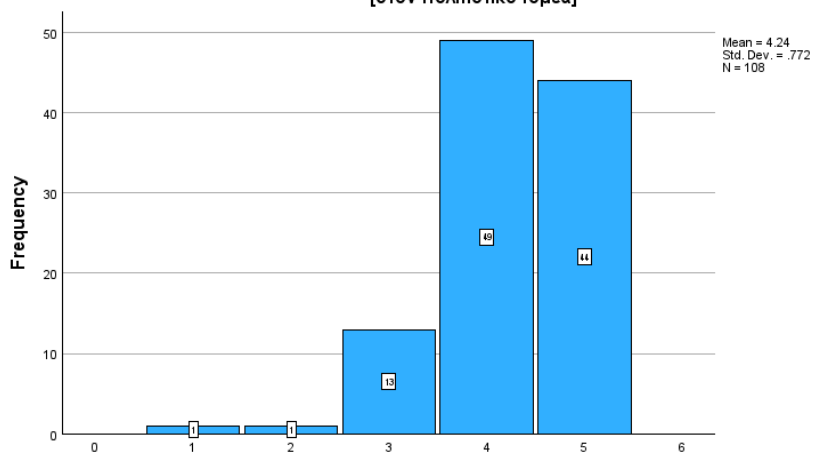
14. Κατά την άποψή σας, πόσο συμβάλλει το Φεστιβάλ στην ανάπτυξη του τόπου στους παρακάτω τομείς;
[στον τουριστικό τομέα]

Γράφημα 18: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην τουριστική ανάπτυξη

Στο **Γράφημα 18** παρουσιάζονται τα απαντήσεις στην ερώτηση που αφορά την άποψη των συμμετεχόντων όσον αφορά τη συμβολή του φεστιβάλ στην τουριστική ανάπτυξη του τόπου. Σε κλίμακα τιμών από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ), ο μέσος όρος διαμορφώνεται στο 4,19, τιμή που κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητική.

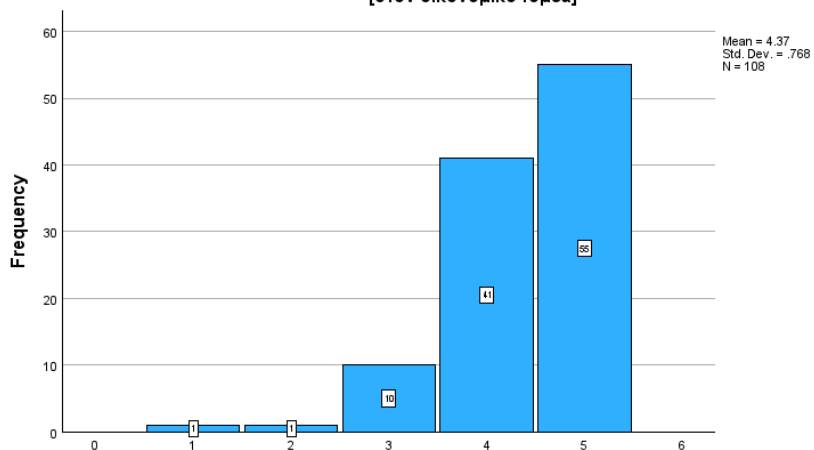
14. Κατά την άποψή σας, πόσο συμβάλλει το Φεστιβάλ στην ανάπτυξη του τόπου στους παρακάτω τομείς; [στον πολιτιστικό τομέα]

Γράφημα 19: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην πολιτιστική ανάπτυξη

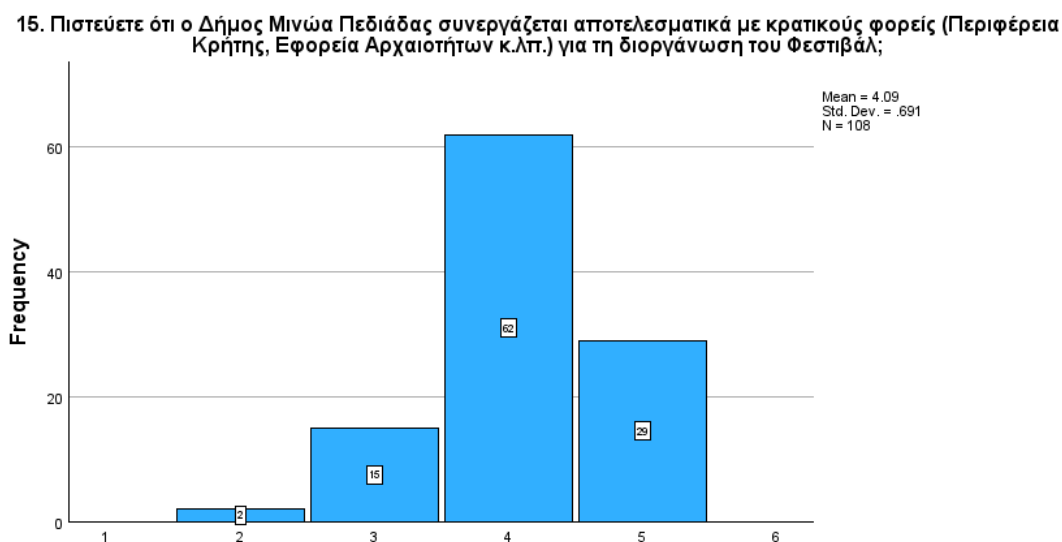
Στα ίδια πλαίσια κυμαίνονται και οι απαντήσεις στο ερώτημα που αφορά τη συμβολή του φεστιβάλ στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου, όπως διαφαίνεται στο **Γράφημα 19**. Οι περισσότεροι ερωτώμενοι επέλεξαν την απάντηση «πολύ» (49 άτομα) και «πάρα πολύ» (44 άτομα), με τον μέσο όρο, σε κλίμακα 1 έως 5, να ανέρχεται στο 4,24.

14. Κατά την άποψή σας, πόσο συμβάλλει το Φεστιβάλ στην ανάπτυξη του τόπου στους παρακάτω τομείς; [στον οικονομικό τομέα]

Γράφημα 20: Βαθμός συμβολής του φεστιβάλ στην οικονομική ανάπτυξη

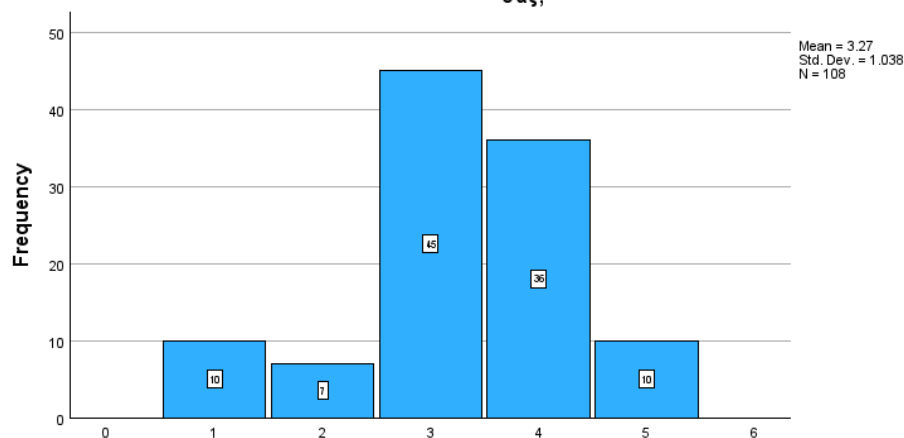
Αντίστοιχα είναι τα αποτελέσματα στην ερώτηση για τη συμβολή του φεστιβάλ στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Όπως παρουσιάζεται στο **Γράφημα 20**, οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν επιλέξει τις απαντήσεις «πάρα πολύ» (55 άτομα) και «πολύ» (41 άτομα), ενώ ο μέσος όρος τιμών, σε κλίμακα από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ), ανέρχεται στο 4,37.

Γράφημα 21: Βαθμός συνεργασίας του Δήμου με κρατικούς φορείς για τη διοργάνωση του φεστιβάλ

Στην ερώτηση σχετικά με την αντίληψη των συμμετεχόντων στην έρευνα για το κατά πόσο ο Δήμος συνεργάζεται αποτελεσματικά με κρατικούς φορείς για τη διοργάνωση του φεστιβάλ, είχαν δοθεί οι επιλογές: «πάρα πολύ», «πολύ», «λίγο», «ελάχιστα» και «καθόλου». Σε κλίμακα: 5,4,3,2,1 αντίστοιχα, όπως απεικονίζεται στο **Γράφημα 21**, οι περισσότεροι ερωτώμενοι επέλεξαν την απάντηση «πολύ» (62 άτομα), και «πάρα πολύ» (29 άτομα) και έπεται η απάντηση «λίγο» (15 άτομα). Ο μέσος όρος των απαντήσεων διαμορφώνεται στο 4,09, τιμή που θεωρείται ικανοποιητική, αλλά υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας.

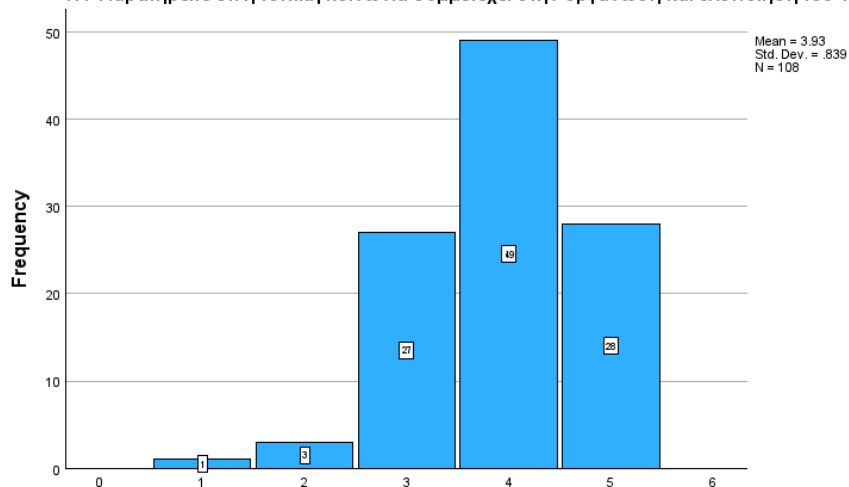
16. Μετά τη διοργάνωση και υλοποίηση του Φεστιβάλ, έχετε παρατηρήσει αύξηση του ενδιαφέροντος από κρατικούς φορείς για την περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και άλλων μνημείων της περιοχής σας;

Γράφημα 22: Βαθμός ενδιαφέροντος των κρατικών φορέων μετά την υλοποίηση του φεστιβάλ

Στο **Γράφημα 22** απεικονίζεται η αντίληψη των ερωτώμενων σχετικά με το αν έχει παρατηρηθεί αύξηση του ενδιαφέροντος των κρατικών φορέων για την περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και άλλων μνημείων της περιοχής, μετά την υλοποίηση του φεστιβάλ. Σε σύνολο 108 ερωτώμενων, οι 45 απάντησαν «λίγο», 36 άτομα απάντησαν «πολύ», 10 «πάρα πολύ», 10 «καθόλου» και 7 «πολύ λίγο». Ο μέσος όρος των απαντήσεων που ανέρχεται στο 3,27 καταδεικνύει τη μέτρια αύξηση του ενδιαφέροντος από τους κρατικούς φορείς προς αυτήν την κατεύθυνση.

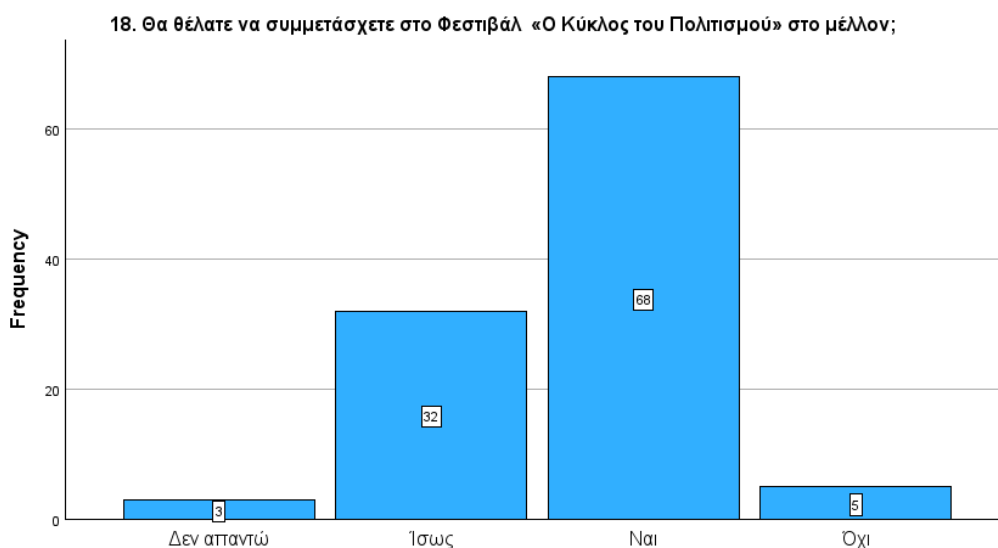
17. Παρατηρείτε ότι η τοπική κοινωνία συμμετέχει στην οργάνωση και υλοποίηση του Φεστιβάλ;

Γράφημα 23: Βαθμός συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην οργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ

Όσον αφορά το ερώτημα σχετικά με την αποτύπωση του βαθμού συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην οργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ, είχαν δοθεί οι επιλογές: «πάρα πολύ», «πολύ», «λίγο», «ελάχιστα» και «καθόλου», όπως αποτυπώνονται στο **Γράφημα 23** σε κλίμακα: 5,4,3,2,1 αντίστοιχα. Οι περισσότερες απαντήσεις εντοπίζονται στην επιλογή «πολύ» (49 άτομα) και «πάρα πολύ» (28 άτομα), ενώ ακολουθούν οι επιλογές «λίγο» (27 άτομα) και «ελάχιστα» (3 άτομα). Ο μέσος όρος διαμορφώνεται στο 3,93, που σημαίνει ότι η γενική εικόνα σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών είναι θετική, αλλά υπάρχουν περιθώρια ενίσχυσης της συμμετοχής.

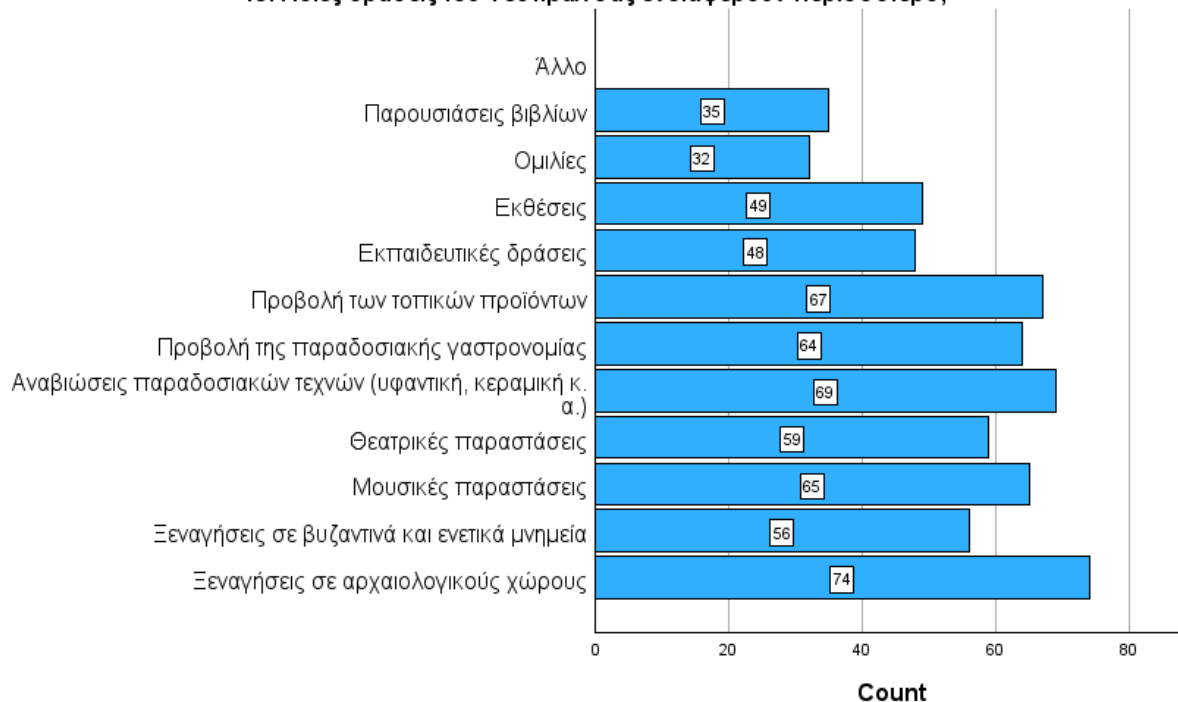
Ε. Προτιμήσεις – Προτάσεις

Γράφημα 24: Προθέσεις για μελλοντική συμμετοχή στο φεστιβάλ

Στην ερώτηση που αφορά την καταγραφή των προθέσεων των ερωτώμενων σχετικά με τη μελλοντική τους συμμετοχή στο φεστιβάλ, όπως παρουσιάζεται στο **Γράφημα 24**, η πλειονότητα των συμμετεχόντων και συγκεκριμένα 68 άτομα απάντησαν «Ναι», ενώ 32 άτομα έδωσαν την απάντηση «Ίσως», 5 άτομα επέλεξαν «Όχι» και 3 επέλεξαν να μην απαντήσουν. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει το ενδιαφέρον των πολιτών για το φεστιβάλ με ένα μικρό ποσοστό να χρειάζεται περαιτέρω ενθάρρυνση.

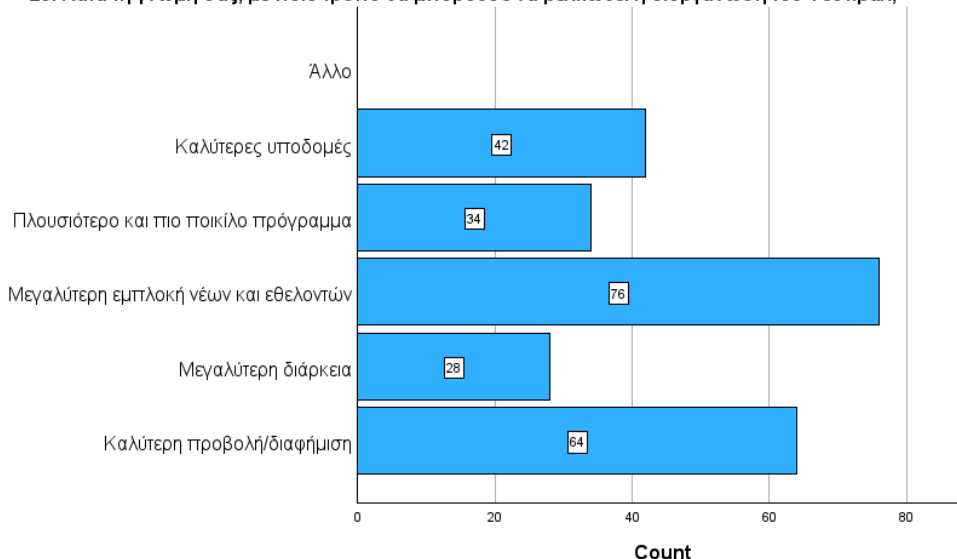
19. Ποιες δράσεις του Φεστιβάλ σας ενδιαφέρουν περισσότερο;

Γράφημα 25: Προτιμήσεις κοινού

Στο **Γράφημα 25** αποτυπώνονται οι προτιμήσεις των ερωτώμενων για τις δράσεις του φεστιβάλ, στις οποίες θα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη έμφαση οι διοργανωτές κατά το σχεδιασμό του προγράμματος του. Στην πρώτη θέση των προτιμήσεων τους βρίσκεται η επιλογή «Ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους» (74 απαντήσεις), στη δεύτερη «Αναβιώσεις παραδοσιακών τεχνών» (69 απαντήσεις) και στην τρίτη η «Προβολή των τοπικών προϊόντων» (67 απαντήσεις). Ακολουθούν οι επιλογές: «Μουσικές παραστάσεις» (65 απαντήσεις), «Προβολή της παραδοσιακής γαστρονομίας» (64) και «Θεατρικές παραστάσεις» (59 απαντήσεις).

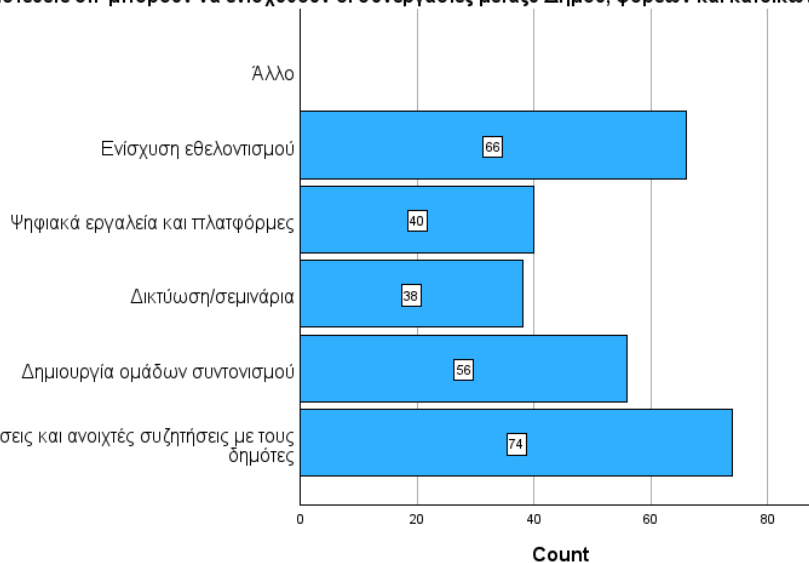
20. Κατά τη γνώμη σας, με ποιο τρόπο θα μπορούσε να βελτιωθεί η διοργάνωση του Φεστιβάλ;

Γράφημα 26: Τρόποι βελτίωσης της διοργάνωσης του φεστιβάλ

Επιπλέον, στο **Γράφημα 26** καταγράφονται οι απόψεις των ερωτώμενων σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης της διοργάνωσης, όπου στην πρώτη θέση βρίσκεται η επιλογή «Μεγαλύτερη εμπλοκή νέων και εθελοντών» (76 άτομα) και ακολουθούν οι απαντήσεις: «Καλύτερη προβολή/διαφήμιση» (64 άτομα) και «Καλύτερες υποδομές» (42 άτομα).

21. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορούν να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων;

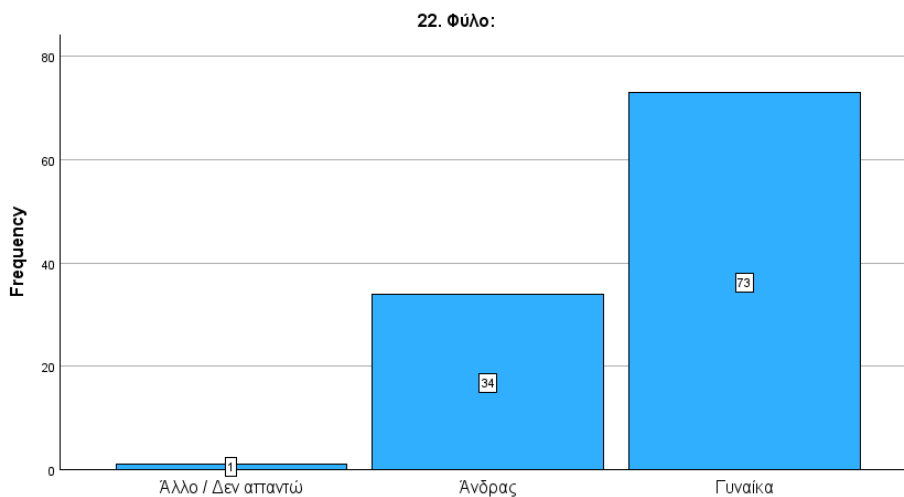
Γράφημα 27: Τρόποι ενίσχυσης των συνεργασιών μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων

Όσον αφορά τις απόψεις των συμμετεχόντων, σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων, όπως αποτυπώνεται στο **Γράφημα 27**, στην πρώτη θέση βρίσκεται η απάντηση «Τακτικές συναντήσεις και ανοιχτές συζητήσεις με τους δημότες» (74 άτομα). Ακολουθούν οι επιλογές «Ενίσχυση εθελοντισμού» (66 άτομα) και «Δημιουργία ομάδων συντονισμού» (56 άτομα), ενώ σημαντικός είναι και ο αριθμός των ατόμων που επιλέγουν τις απαντήσεις «Ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες» (40) και «Δικτύωση / σεμινάρια» (38 άτομα).

Στ. Δημογραφικά στοιχεία

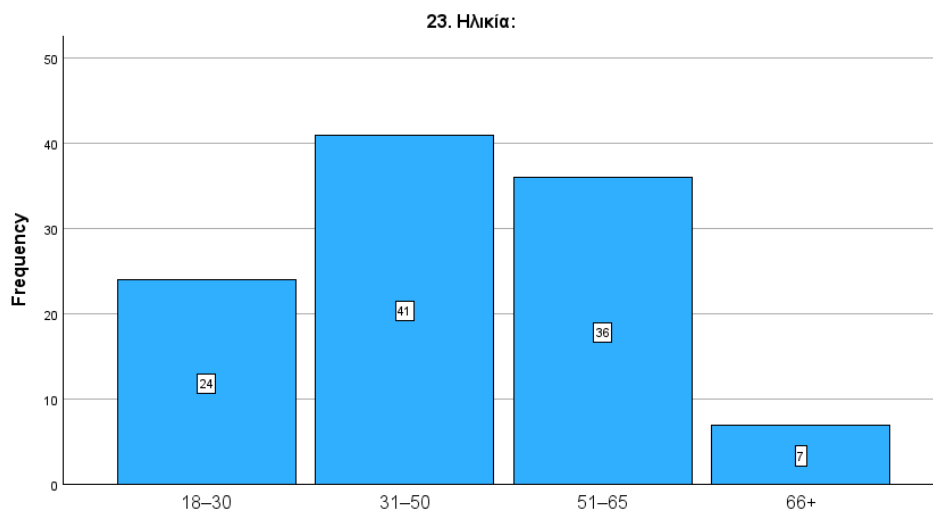
Στην τελευταία ενότητα παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Στο **Γράφημα 28** απεικονίζεται η κατανομή του δείγματος της έρευνας ως προς το φύλο, όπου σε ποσοστό 67,59% ήταν γυναίκες και σε ποσοστό 31,48% άνδρες, ενώ 1 άτομο επέλεξε «Άλλο/Δεν απαντώ».

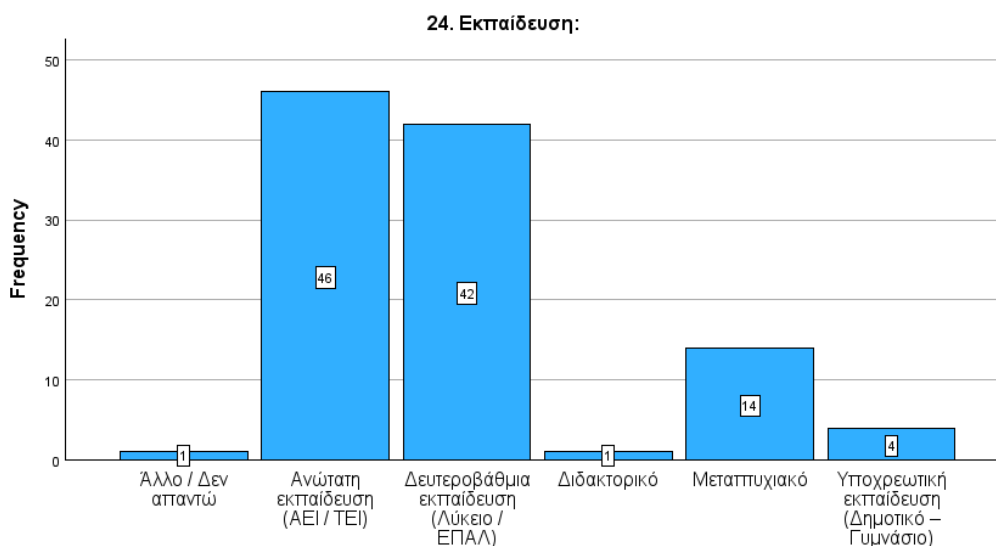
Γράφημα 28: Φύλο

Ακολούθως, στο **Γράφημα 29** παρουσιάζονται οι ηλικιακές ομάδες του δείγματος, όπου οι περισσότεροι βρίσκονται μεταξύ 31 και 50 ετών (38,0%) και ακολουθούν οι ηλικίες από 51 έως 65 ετών (33,3%), οι 18 έως 30 ετών (22,2%) και τέλος οι άνω των 66 ετών (6,5%).

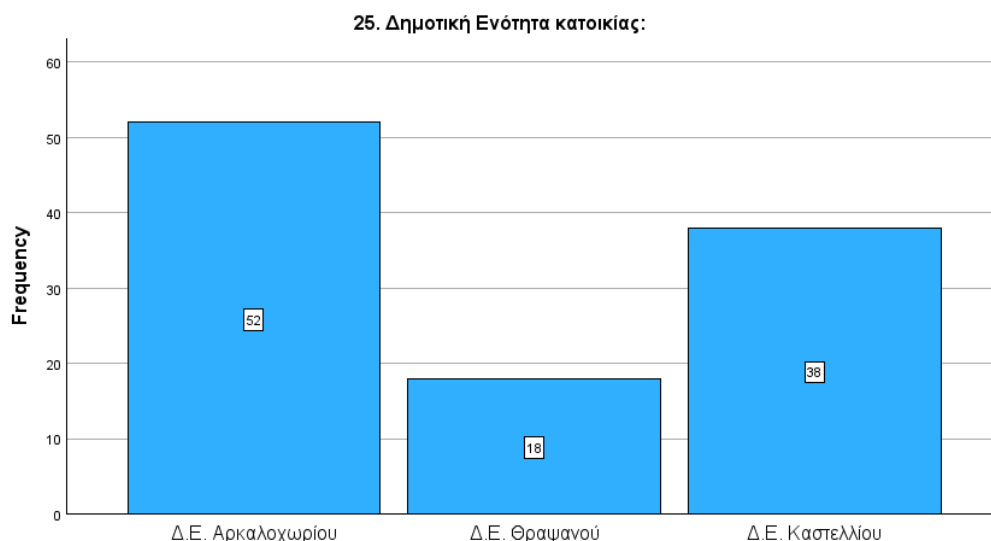

Γράφημα 29: Ηλικία

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο τους δείγματος (**Γράφημα 30**), η πλειονότητα των ερωτηθέντων διαθέτει πτυχίο Ανώτατης Εκπαίδευσης (42,6%) και ακολουθούν οι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (38,9%), οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (13,0%) και οι απόφοιτοι Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (3,7%), ενώ ένας συμμετέχων είναι κάτοχος διδακτορικού (0,9%) και ένα άτομο δεν απάντησε (0,9%).

Γράφημα 30: Εκπαίδευση

Γράφημα 31: Δημοτική Ενότητα κατοικίας

Τέλος, στο **Γράφημα 31** παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή του δείγματος ανά Δημοτική Ενότητα. Όπως παρατηρείται το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων διαμένει στη Δ.Ε. Αρκαλοχωρίου και ακολουθούν η Δ.Ε. Καστελλίου και Θραψανού. Το εύρημα αυτό ενισχύει την εγκυρότητα της έρευνας, καθώς τα ποσοστά αυτά ακολουθούν και την κατανομή του πληθυσμού στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας.

8.1.2 Ανάλυση της ποσοτικής έρευνας σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα

Παρακάτω αναλύονται τα ευρήματα της έρευνας με έμφαση στα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης.

1^ο ερευνητικό ερώτημα:

- Ποια είναι η συμβολή του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας στην ανάδειξη και προβολή της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς;

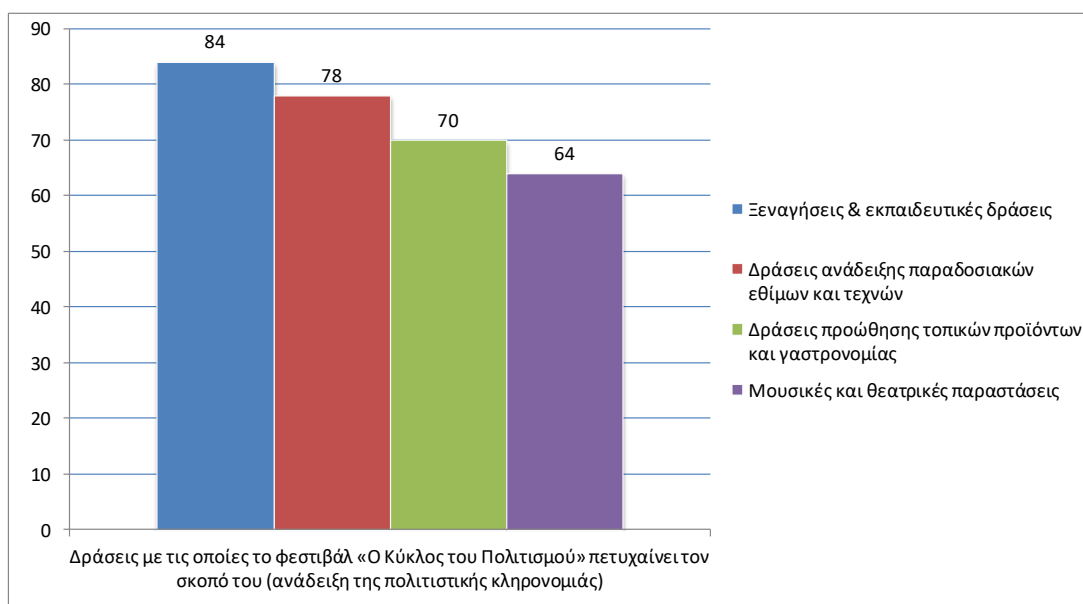
Η συμβολή του φεστιβάλ κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Ειδικότερα, αξιολογούν τη συμβολή του στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής με πολύ υψηλό μέσο όρο και συγκεκριμένα με την τιμή 4,59, σε κλίμακα από 1-καθόλου έως το 5-πάρα πολύ.⁵³ Αντίστοιχα, υψηλή είναι και η αξιολόγηση

⁵³ Γράφημα 12

που αφορά τη συμβολή του στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου»⁵⁴, όπου ο μέσος όρος των απαντήσεων διαμορφώνεται στην τιμή 4,51.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι βασικότεροι τρόποι με τους οποίους το φεστιβάλ πετυχαίνει τους βασικούς του στόχους, όπως αποτυπώνονται στο Γράφημα 32 (σχετικό και το Γράφημα 11), είναι οι ακόλουθοι :

- 1) Μέσω των ξεναγήσεων και των εκπαιδευτικών δράσεων (84 απαντήσεις).
- 2) Μέσω της ανάδειξης παραδοσιακών εθίμων και τεχνών (78 απαντήσεις).
- 3) Μέσω της προώθησης τοπικών προϊόντων και γαστρονομίας (70 απαντήσεις).
- 4) Μέσω των μουσικών και των θεατρικών παραστάσεων (64 απαντήσεις).

Γράφημα 32: Δράσεις του φεστιβάλ που συμβάλλουν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

2^ο ερευνητικό ερώτημα:

- Σε ποιο βαθμό το φεστιβάλ συμβάλλει στην τουριστική προβολή του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, στην αύξηση της επισκεψιμότητας και στην ενίσχυση της εικόνας του ως πολιτιστικού προορισμού;

Όσον αφορά το ερευνητικό ερώτημα σχετικά με το βαθμό συμβολής του φεστιβάλ στην τουριστική προβολή του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, η έρευνα κατέδειξε ότι λειτουργεί ως ισχυρός μοχλός τουριστικής προβολής. Στο ερώτημα για τη συμβολή του στην αύξηση της

⁵⁴ Γράφημα 13

επισκεψιμότητας στην περιοχή⁵⁵, οι ερωτηθέντες έδωσαν υψηλή βαθμολογία με μέσο όρο 4,39. Επιπλέον, εξετάζοντας τις απαντήσεις στο ερώτημα που αφορά τη συμβολή του στην τουριστική ανάπτυξη⁵⁶, οι συμμετέχοντες εκφράζουν την πεποίθηση ότι το φεστιβάλ συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στον τομέα αυτό, με τον μέσο όρο να διαμορφώνεται στο 4,19 και την πλειονότητα να επιλέγει τις απαντήσεις «πολύ» (4) και «πάρα πολύ» (5).

Γενικότερα, η άποψη ότι το φεστιβάλ συμβάλλει θετικά στην τοπική ανάπτυξη είναι πολύ ισχυρή⁵⁷, με μέσο όρο 4,29, γεγονός που ενισχύει την εικόνα του Δήμου ως τουριστικού προορισμού.

3^ο ερευνητικό ερώτημα:

- Μπορεί το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» να λειτουργήσει ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και να ενεργοποιήσει τους κρατικούς φορείς (Υπουργείο Πολιτισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων κ.α.) για την περαιτέρω συμβολή τους στην διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής του κληρονομιάς; Με ποιους τρόπους;

Οι ερωτηθέντες πιστεύουν σχεδόν απόλυτα ότι τα φεστιβάλ μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ, καθώς οι 95 από τους 108 ερωτηθέντες έδωσαν την απάντηση «Ναι»⁵⁸. Σχετικά με την εμπλοκή των κρατικών φορέων, όπως η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και η Περιφέρεια Κρήτης, όσον αφορά τη συνεργασία τους με τον Δήμο Μινώα Πεδιάδας κατά τη διοργάνωση του φεστιβάλ, αυτή αξιολογείται ως ικανοποιητική⁵⁹, με τον μέσο όρο των απαντήσεων να ανέρχεται στο 4,09. Ωστόσο, η ενεργοποίησή τους για περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και άλλων μνημείων μετά τη λήξη του φεστιβάλ είναι σημαντικά πιο χαμηλή⁶⁰, με μέσο όρο 3,27. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης στη διατήρηση της δυναμικής μετά την υλοποίησή του.

Ένας τρόπος για περαιτέρω συνέργειες με τους κρατικούς φορείς αποτελεί η ανάδειξη της ζήτησης του κοινού. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα έδειξαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον τους στη δράση «ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους» (74 απαντήσεις) και ένας σημαντικός αριθμός στη δράση «ξεναγήσεις σε βυζαντινά και ενετικά μνημεία» (56

⁵⁵ Γράφημα 14

⁵⁶ Γράφημα 18

⁵⁷ Γράφημα 16

⁵⁸ Γράφημα 5

⁵⁹ Γράφημα 21

⁶⁰ Γράφημα 22

απαντήσεις). Η καθιέρωση και ανάπτυξη αυτών των δράσεων, οι οποίες απαιτούν την άμεση και συνεχή συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων, θα συνέβαλε στην περαιτέρω μετατροπή του φεστιβάλ σε εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής, καθώς θα μπορούσαν να ενεργοποιηθούν και άλλοι κρατικοί φορείς, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού.

4^ο ερευνητικό ερώτημα:

- Ποιος είναι ο ρόλος της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών πολιτιστικών φορέων στην επιτυχία του φεστιβάλ;

Η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας θεωρείται καταλύτης για την επιτυχία του φεστιβάλ. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η διοργάνωση συμβάλλει ιδιαίτερα στη συμμετοχή και συνοχή της τοπικής κοινωνίας⁶¹, καθώς ο μέσος όρος των απαντήσεων ανέρχεται στο 4,44. Ωστόσο, η τρέχουσα αντίληψη για τη συμμετοχή της κοινωνίας στην οργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ είναι μεν θετική, αλλά με περιθώρια ενίσχυσης⁶², καθώς ο μέσος όρος διαμορφώνεται στο 3,93. Μάλιστα, στην ερώτηση σχετικά με την καταγραφή των τρόπων βελτίωσης της διοργάνωσης⁶³, προκρίνεται η απάντηση «Μεγαλύτερη εμπλοκή νέων και εθελοντών» (76 απαντήσεις). Επιπλέον, προκειμένου να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων⁶⁴, το κοινό προτείνει ξεκάθαρα τις «τακτικές συναντήσεις και ανοιχτές συζητήσεις με τους δημότες» (74 απαντήσεις) και την «ενίσχυση του εθελοντισμού» (66 απαντήσεις).

⁶¹ Γράφημα 15

⁶² Γράφημα 23

⁶³ Γράφημα 26

⁶⁴ Γράφημα 27

8.2 Ποιοτική έρευνα

Η ποιοτική έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων με πρόσωπα που θεωρούνται τα πλέον κατάλληλα και τα οποία συμβάλλουν στην παρούσα μελέτη, με τις απαντήσεις να συλλέγονται είτε δια ζώσης, είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Καστόρας, 2002, σ. 137-139).

Από την πλευρά του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης, ο οποίος έχει και την ευθύνη της διοργάνωσης, ελήφθησαν συνεντεύξεις από την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού κα Καλλιόπη Αποστολογιωργάκη (δια ζώσης) και από το μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του φεστιβάλ, αρχαιολόγο Δρ. Καλλιόπη Γκαλανάκη (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου). Επιπλέον, διεξήχθησαν συνεντεύξεις με εκπροσώπους τριών Πολιτιστικών Συλλόγων-συνδιοργανωτών και συγκεκριμένα με την Πρόεδρο του Π.Σ. Σμαρίου κα Μαρία Μηλαθιανάκη (διά ζώσης), την Πρόεδρο του Π.Σ. Καστελλίου κα Σοφία Σηφάκη (δια ζώσης) και τον Γραμματέα του Π.Σ. Δεματίου κ. Χρυσοβαλάντη Σωμαράκη (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου). Όλοι οι συμμετέχοντες παρείχαν γραπτώς τη συναίνεσή τους για τη δημοσίευση των ονομάτων τους και τη χρήση των απαντήσεων τους στην παρούσα εργασία.

Σε μια προσπάθεια ομαδοποίησης των απαντήσεων, με έμφαση στα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, τα ευρήματα παρατίθενται παρακάτω:

Συμβολή του φεστιβάλ στην προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ένα από τα βασικά ερωτήματα των συνεντεύξεων αφορούσε τη διερεύνηση της άποψης των συμμετεχόντων για τη συμβολή του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όλοι οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν ότι το φεστιβάλ συμβάλλει ουσιαστικά και αδιαμφισβήτητα στην ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος του Δήμου. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε η Αντιδήμαρχος Πολιτισμού, «το φεστιβάλ μέσα από τις στοχευμένες δράσεις του συμβάλλει ουσιαστικά και καθοριστικά στην προβολή και ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων του τόπου, γεφυρώνοντας το παρελθόν με το παρόν. Μέσα από τις ξεναγήσεις στα μνημεία, τη βιωματική παρουσίαση

των εθίμων, τις αφηγήσεις, τις ομιλίες, τη μουσική και τα βιωματικά εργαστήρια λαϊκής τέχνης, ο επισκέπτης γνωρίζει τον τόπο και ο τόπος επανασυστήνεται στο ευρύ κοινό».

Επιπλέον, η Πρόεδρος του Π.Σ. Καστελλίου επεσήμανε ότι οι δράσεις του φεστιβάλ αναδεικνύουν μνημεία και εκκλησίες, των οποίων την ιστορική αξία αγνοούν ακόμη και οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής. Παράλληλα, οι νεότεροι έρχονται σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει ο τόπος, γνωρίζοντας τα μνημεία, τη γαστρονομία και τις δημιουργίες των κατοίκων των οικισμών.

Από τις απαντήσεις όλων των συνεντευξιαζόμενων αναδεικνύεται ότι το φεστιβάλ λειτουργεί ως σημαντικό εργαλείο ανάδειξης και διάδοσης της πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, ενισχύοντας παράλληλα τη σύνδεση των κατοίκων και των επισκεπτών με τον πολιτισμό και την κουλτούρα της περιοχής.

Κύρια οφέλη του φεστιβάλ

Μέσα από τις συνεντεύξεις αποτυπώνονται, ξεκάθαρα, οι απόψεις των διοργανωτών αναφορικά με τα οφέλη του φεστιβάλ για την τοπική κοινωνία. Όπως αναδεικνύεται, κοινή πεποίθηση των συμμετεχόντων είναι ότι ο τόπος αποκομίζει πολλαπλά οφέλη σε ποικίλους τομείς, όπως πολιτιστικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και αναπτυξιακούς.

Συγκεκριμένα, όπως αναφέρουν, πέρα από την ανάδειξη του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος και την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής, το φεστιβάλ συμβάλλει στην προώθηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας, καθώς και στη σύνδεση της παράδοσης με τη σύγχρονη έκφραση. Παράλληλα, ενισχύεται ο εθελοντισμός και αναπτύσσονται συνεργασίες, παράγοντες που συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής, μέσω της συμμετοχής των πολιτών σε διαδικασίες όσμωσης και συνέργειας.

Ένα ακόμη πολύ σημαντικό όφελος που αναδείχθηκε, είναι η αύξηση της επισκεψιμότητας στον τόπο κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης του φεστιβάλ, καθώς και η προσέλκυση επισκεπτών από άλλες περιοχές της Κρήτης. Σε αυτό συμβάλλει, όπως επισημάνθηκε, ο χρόνος διεξαγωγής του, τον μήνα Αύγουστο, όπου η τουριστική κίνηση παρουσιάζει αύξηση. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την τόνωση της τοπικής οικονομίας, καθώς οι επισκέπτες καταναλώνουν προϊόντα και υπηρεσίες από τοπικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, το φεστιβάλ συμβάλλει στην προβολή και προώθηση τοπικών

προϊόντων, όπως το κρασί, το ελαιόλαδο, το μέλι, τα τυροκομικά, ενισχύοντας την τοπική παραγωγή.

Τέλος, όπως επισημαίνεται, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας αποκομίζει και αναπτυξιακά οφέλη, καθώς μέσω της διοργάνωσης επιτυγχάνεται η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της αναγνωρισιμότητάς του.

Συνεργασίες και συμμετοχή των πολιτών

Μια ακόμη θεματική των συνεντεύξεων είναι η συνεργασίες και η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων.

Η Αντιδήμαρχος πολιτισμού ανέφερε ότι η επιτυχία των δράσεων βασίζεται στη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, ιδιαίτερα των οικισμών που έχουν επιλεγεί να πραγματοποιηθούν οι δράσεις. Κύριο μέλημα είναι η ενδυνάμωση των συνεργασιών και των συνεργιών, καθώς και η λήψη ιδεών και προτάσεων. Μάλιστα, από την αρχή του έτους, πραγματοποιούνται επαφές με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και με τους πολιτιστικούς συλλόγους και άλλους φορείς για ανταλλαγή απόψεων και τις δυνατότητες συνεργασίας.

Όσον αφορά την άποψη των πολιτιστικών φορέων - συνδιοργανωτών σχετικά με τη συνεργασία τους με τον Δήμο, όλοι οι εκπρόσωποι τους τόνισαν ότι είναι άψογη, στηρίζεται στον διάλογο και στον αμοιβαίο σεβασμό, έχοντας συνεχή επικοινωνία με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού. Το πρόγραμμα των δράσεων διαμορφώνεται από κοινού και οι συνδιοργανωτές λαμβάνουν κυρίως οργανωτική στήριξη σε επίπεδο υποδομών, τεχνικής υποστήριξης και διαφημιστικής προβολής από τα μέσα επικοινωνίας του Δήμου. Όμως, η οικονομική στήριξη προς τους φορείς δεν κρίνεται αρκετά ικανοποιητική, όπως επισημαίνουν η Πρόεδρος του Π.Σ. Σμαρίου και ο Γραμματέας του Π.Σ. Δεματίου.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των κατοίκων αποτελεί κοινή διαπίστωση η ενεργή συμμετοχή τους στην υλοποίηση των δράσεων. Όπως αναφέρει ο Γραμματέας του Π.Σ. Δεματίου, η τοπική κοινωνία αγκαλιάζει το φεστιβάλ με ιδιαίτερο ενθουσιασμό, καθώς οι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά και προτρέπουν τους νέους να λάβουν μέρος στις εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δράσεις, όπως χορωδίες, εργαστήρια, θεατρικά δρώμενα, παρουσία σε ανοιχτές συζητήσεις, αλλά και σε δράσεις ανάδειξης τοπικών ιστοριών, εθίμων και πρακτικών. Όπως χαρακτηριστικά

σημείωσε η Πρόεδρος του Π.Σ. Σμαρίου, «οι κάτοικοι του χωριού βλέπουν θετικά την συμμετοχή μας στο φεστιβάλ και τη στηρίζουν. Κάθε κάτοικος αναλαμβάνει ενεργό ρόλο, καθώς παρασκευάζουν κεράσματα για τους επισκέπτες και βοηθούν στην αναπαράσταση τεχνών και δραστηριοτήτων».

Παράλληλα, όπως αναφέρθηκε από την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού, η συμμετοχή των εθελοντών είναι καθοριστική κατά την πραγματοποίηση των δράσεων, από το ξεκίνημα της διοργάνωσης έως την τελική διεκπεραίωση. Οι εθελοντές συμβάλλουν ουσιαστικά στην οργανωτική υποστήριξη του φεστιβάλ, στο συντονισμό των δράσεων, στην επικοινωνία και προβολή του, καθώς και σε διάφορα ζητήματα πρακτικής φύσης που προκύπτουν, αλλά όπως τόνισε η Πρόεδρος του Π.Σ. Καστελλίου συμμετέχουν περισσότερο άτομα μεγάλης ηλικίας, καθώς οι νέοι είναι πιο επιφυλακτικοί.

Το φεστιβάλ ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής

Κοινή πεποίθηση των διοργανωτών, όπως διαφαίνεται από τις συνεντεύξεις της Αντιδημάρχου Πολιτισμού και του μέλους της Οργανωτικής επιτροπής, είναι ότι το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό εργαλείο άσκησης και υλοποίησης της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας. Όπως αναφέρουν, η εν λόγω διοργάνωση μετατρέπει το στρατηγικό όραμα σε χειροπιαστές δράσεις με κοινωνικό και αναπτυξιακό αποτύπωμα. Παράλληλα, ενσωματώνει βασικούς στόχους, όπως η προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας και η αποκέντρωση του πολιτισμού, με τις δράσεις να πραγματοποιούνται σε διαφορετικούς κάθε φορά προορισμούς στην ενδοχώρα, παρέχοντας ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στον πολιτισμό. Επιπλέον, ενθαρρύνεται η συνεργασία με πυρήνες του πολιτισμού, όπως σύλλογοι, σχολεία και καλλιτεχνικό στοιχείο.

Εν κατακλείδι, το φεστιβάλ συμβάλλει στην προβολή του Δήμου σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την παγίωση ενός σταθερού πολιτιστικού θεσμού που ενισχύει το κύρος της περιοχής.

Διερεύνηση πιθανής ενεργοποίησης κρατικών φορέων μετά τη διοργάνωση του φεστιβάλ

Από τα ευρήματα των συνεντεύξεων ενισχύεται ο ισχυρισμός ότι η επιτυχημένη υλοποίηση του φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά στην αύξηση του

ενδιαφέροντος από κρατικούς φορείς. Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων, όπως η συμμετοχή του κοινού, η ποιότητα των δράσεων και ο κοινωνικός αντίκτυπος, δύνανται να οδηγήσουν σε θετική αξιολόγηση και αναγνώριση. Σύμφωνα με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού, «με αργά βήματα αρχίζει να διαφαίνεται ενδιαφέρον, όπως για παράδειγμα, η πραγματοποίηση της σύναψης προγραμματικής σύμβασης του Υπουργείου Πολιτισμού με τον Δήμο Μινώα Πεδιάδας για το Μινωικό Ανάκτορο του Γαλατά, που αφορά στην εκπόνηση μελετών για την ανάδειξη του, με σκοπό να καταστεί επισκέψιμο διαμορφώνοντας τις κατάλληλες υποδομές. Επίσης, ζωηρό είναι το ενδιαφέρον για την ανασκαφική δραστηριότητα στην Αρχαία Λύκτο, όπου στόχος είναι η ολοκλήρωση της ανασκαφής και η επισκεψιμότητα του χώρου».

Αξιοσημείωτο, επίσης, είναι ότι η Εφορεία Αρχαιοτήτων αρχίζει να επιδεικνύει περισσότερο ζήλο στο ζωτικό κομμάτι των ξεναγήσεων και των επιστημονικών ομιλιών. Ωστόσο, όπως υπογραμμίζει το μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής κα Γκαλανάκη, «δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε την άποψη ότι οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής ενισχύθηκαν οικονομικά ώστε να επιτευχθεί κατά περίπτωση η αναγκαία συντήρηση, ο καθαρισμός, η σήμανση και η προσβασιμότητά τους». Επιπλέον, επισημαίνει ότι η υποστήριξη της Περιφέρειας Κρήτης δεν κρίνεται έως σήμερα επαρκής, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αναζήτηση χορηγιών, τόσο εντός όσο και εκτός των ορίων του Δήμου. Τέλος, τονίζει ότι είναι απαραίτητη η σύναψη προγραμματικής σύμβασης μεταξύ του Δήμου, της Περιφέρειας Κρήτης και της τοπικής Εφορείας, ώστε να υπάρξει ένα οργανωμένο πρόγραμμα συντήρησης, στέγασης, σήμανσης και προσβασιμότητας των αρχαιολογικών χώρων και των βυζαντινών μνημείων της περιοχής.

Όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις, υπάρχει κοινή πεποίθηση ότι το φεστιβάλ θα λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης προς τους κρατικούς φορείς στο άμεσο μέλλον, ώστε να επιδείξουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση, καθώς η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής μπορεί να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη της σε όλους τους τομείς.

Μελλοντικά σχέδια των διοργανωτών και των συνδιοργανωτών

Σύμφωνα με τη συνέντευξη της Αντιδημάρχου Πολιτισμού, η πορεία του φεστιβάλ σχεδιάζεται με μακροπρόθεσμη προοπτική, ώστε να εξελιχθεί και να καταστεί βιώσιμος πολιτιστικός θεσμός με διαρκή δυναμική. Προς αυτήν την κατεύθυνση θα συμβάλει η

καθιέρωση ετήσιας διοργάνωσης με σαφές χρονοδιάγραμμα, η δημιουργία σταθερής και θεσμοθετημένης Οργανωτικής Επιτροπής, καθώς και η ενίσχυση θεσμικών συνεργασιών, όπως για παράδειγμα το Υπουργείο Πολιτισμού.

Όλοι οι συμμετέχοντες φαίνεται να έχουν διαπιστώσει την ελλιπή προβολή των δράσεων του φεστιβάλ και υπογραμμίζουν ότι θα πρέπει ο Δήμος να αξιοποιήσει τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα με τη δημιουργία μέσων προβολής και επικοινωνίας, καθώς και ψηφιακού αρχείου εκδηλώσεων. Επίσης, πολύ σημαντική κρίνεται η καταγραφή και παρουσίαση προφορικών μαρτυριών και η αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών τεχνών. Ακόμη συντείνουν στην άποψη, ότι θα πρέπει να ενταχθούν στο πρόγραμμα του φεστιβάλ δράσεις που προσελκύουν τη νέα γενιά, αλλά και να αναζητηθούν πόροι που θα εξασφαλίσουν την οικονομική βιωσιμότητά του.

Η Πρόεδρος του Π.Σ. Σμαρίου προτείνει επιπλέον τη δικτύωση με διεθνή φεστιβάλ, καθώς και την ενδυνάμωση της συνεργασίας των συλλόγων με τον Δήμο, ώστε με κοινή προσπάθεια όλων να επιτευχθεί η ένταξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε αναπτυξιακά προγράμματα, όπως το LEADER. Κατά την άποψή της, οι ενέργειες αυτές θα λειτουργήσουν ως νέα κίνητρα συμμετοχής στους τοπικούς φορείς.

Το μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής κα Γκαλανάκη, προτείνει ένα ολιστικό πρότυπο πολιτιστικής ανάπτυξης, με τη διεξαγωγή όλων των δράσεων στους αρχαιολογικούς χώρους και στα μνημεία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, το πρότυπο αυτό «θα ενοποιεί δημιουργικά τα μνημεία, τον άνθρωπο, τα ήθη και έθιμα, τις μουσικές παραδόσεις, καθώς και τα τοπικά προϊόντα και τις γεύσεις της περιοχής... Κεντρικός άξονας της πρότασης αποτελεί η ανάδειξη των μνημείων και των ιστορικών τοπίων του Δήμου ως ζωντανών πολιτιστικών σκηνών. Αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησιαστικά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί και φυσικά τοπία μπορούν να φιλοξενούν επιλεγμένες δράσεις υψηλής αισθητικής, δημιουργώντας έναν διάλογο ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν».

Όπως διαφαίνεται από τις απαντήσεις όλων των ερωτώμενων, επιδεικνύεται ισχυρή βούληση και συνεχής προσπάθεια από μέρους των διοργανωτών και συνδιοργανωτών, προκειμένου το φεστιβάλ να εδραιωθεί και να συνεχίσει να συμβάλλει στο πολιτιστικό γίγνεσθαι της περιοχής.

8.3 Ανάλυση SWOT του φεστιβάλ

Με βάση τα ευρήματα της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας, τους διαθέσιμους πόρους του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, το πλαίσιο λειτουργίας του φεστιβάλ, καθώς και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και τα δεδομένα από τις καλές πρακτικές πολιτιστικών φεστιβάλ που μελετήθηκαν, αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα οι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του:

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ (Strengths)	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ (Weaknesses)
Πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Ποικιλία δράσεων. Διοργάνωση από τον Δήμο. Συνεργασία με τοπικούς φορείς. Ενεργή συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Συνεργασία με κρατικούς φορείς (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και Περιφέρεια Κρήτης). Αξιοποίηση δημόσιων χώρων. Ελεύθερη είσοδος στις δράσεις. Χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης.	Περιορισμένοι οικονομικοί πόροι. Απουσία αυτόνομης ιστοσελίδας. Μειωμένη παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μη σταθερή Οργανωτική Επιτροπή. Απουσία καλλιτεχνικού διευθυντή. Μη αξιολόγηση δράσεων. Μη καταγραφή των συμμετεχόντων. Μη πραγματοποίηση επικοινωνιακών δράσεων κατά τη διάρκεια του έτους. Περιορισμένη συμμετοχή νέων και εθελοντών.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ (Opportunities)	ΚΙΝΔΥΝΟΙ (Threats)
Ψηφιακός μετασχηματισμός. Εθελοντικές ομάδες. Συνεργασίες με πολιτιστικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού. Χρηματοδότηση από χορηγίες και δωρεές. Χρηματοδοτήσεις από Ευρωπαϊκά προγράμματα. Εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης (crowdfunding κ.λπ.). Αύξηση της τουριστικής κίνησης.	Αυξημένος ανταγωνισμός με άλλες εκδηλώσεις της περιοχής. Αλλαγή στις προτιμήσεις του κοινού. Περιορισμός της χρηματοδότησης από τον Δήμο.

Πίνακας 2: Ανάλυση SWOT του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

9 Συμπεράσματα – Προτάσεις

9.1 Συμπεράσματα

Από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση στο θεωρητικό μέρος της παρούσας μελέτης, παρουσιάζεται ο σημαντικός ρόλος των πολιτιστικών φεστιβάλ των ΟΤΑ στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όπως προκύπτει από πλήθος ερευνών, τα φεστιβάλ μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλός κοινωνικής, πολιτιστικής, τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης ενός τόπου, με την προϋπόθεση ότι σχεδιάζονται και υλοποιούνται μέσα σε ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό οργανωτικό πλαίσιο.

Στο εμπειρικό μέρος μελετήθηκε το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης, ένα πολιτιστικό εγχείρημα που ξεκίνησε το 2024, με κύριο στόχο την ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Πρόκειται για μια πολιτιστική κληρονομιά μοναδικής αξίας, η οποία περιλαμβάνει τόσο αρχαιολογικούς χώρους και σημαντικά μνημεία, όσο και άυλα πολιτιστικά στοιχεία, που μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.

Η έρευνα επικεντρώθηκε στη διερεύνηση του βαθμού επίτευξης των στόχων του φεστιβάλ. Από την ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων διαπιστώθηκε ότι επιτυγχάνονται σε μεγάλο βαθμό οι βασικοί του στόχοι. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας καταδεικνύουν τη σημαντική συμβολή της διοργάνωσης στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τον πολύ υψηλό μέσο όρο της αξιολόγησης. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις ξεναγήσεις στους αρχαιολογικούς χώρους και στα μνημεία της περιοχής, στις δράσεις ανάδειξης των παραδοσιακών εθίμων και τεχνών, καθώς και στις δράσεις προώθησης των τοπικών προϊόντων και γαστρονομίας. Αντίστοιχα είναι τα ευρήματα στην ποιοτική έρευνα, όπου όλοι οι συμμετέχοντες υπογραμμίζουν την ουσιαστική και αδιαμφισβήτητη συμβολή του φεστιβάλ ως γέφυρα σύνδεσης του παρελθόντος με το παρόν.

Επίσης, αναδείχθηκε ότι το φεστιβάλ συμβάλλει στην τοπική ανάπτυξη και στην τουριστική προβολή της περιοχής. Ο θετικός αντίκτυπος της διοργάνωσης επιβεβαιώνεται από τον υψηλό μέσο όρο που καταγράφεται αναφορικά με τη συμβολή του στη συνολική

τοπική ανάπτυξη. Παράλληλα, οι υψηλές τιμές των μέσων όρων των απαντήσεων σχετικά με την αύξηση της επισκεψιμότητας, καθώς και τη συμβολή του φεστιβάλ στην τουριστική ανάπτυξη, επιβεβαιώνουν ότι ενισχύεται η εικόνα του Δήμου ως τουριστικός προορισμός. Η αύξηση της ροής των επισκεπτών στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας κατά τη διάρκεια διεξαγωγής του φεστιβάλ, επιβεβαιώνεται και από τις συνεντεύξεις, ενώ, όπως καταγράφεται, το γεγονός αυτό συμβάλλει στην τόνωση της τοπικής οικονομίας, καθώς ενισχύεται η κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών από τις τοπικές επιχειρήσεις.

Ένα από τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας, είναι η κοινή πεποίθηση ότι το φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό εργαλείο άσκησης της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας. Η υψηλή αποδοχή της σχετικής ερώτησης από τους συμμετέχοντες αναδεικνύει τη δυνατότητα του φεστιβάλ να εξελιχθεί σε σταθερό πολιτιστικό θεσμό με στρατηγικούς στόχους, καθώς και να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης προς τους κρατικούς φορείς για την περαιτέρω ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ωστόσο, η ενεργοποίηση των κρατικών φορέων προς αυτήν την κατεύθυνση μετά τη λήξη του φεστιβάλ, παραμένει περιορισμένη. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης των συνεργασιών και, όπως προκύπτει από την ποσοτική έρευνα, θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης των δράσεων που απαιτούν την άμεση συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, όπως οι ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους και σε βυζαντινά και ενετικά μνημεία. Μια τέτοια προσέγγιση ενδέχεται να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και άλλων κρατικών φορέων, όπως το Υπουργείο Πολιτισμού.

Επιπλέον, η ενεργοποίηση και συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας παρουσιάζεται ως καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία του φεστιβάλ. Τα αποτελέσματα της έρευνας, φανερώνουν ότι η διοργάνωση προάγει τη συνεργασία μεταξύ των φορέων και ενισχύει σημαντικά τη συνοχή της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, αν και η συμμετοχή των κατοίκων και των πολιτιστικών συλλόγων αξιολογείται θετικά, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης, ιδιαίτερα όσον αφορά την εμπλοκή νέων και εθελοντών. Όπως αποτυπώνεται, βασικό στοιχείο για την μελλοντική εξέλιξη του φεστιβάλ αποτελεί η ανάπτυξη των συνεργασιών Δήμου, φορέων και κατοίκων, μέσω τακτικών συναντήσεων και ανοιχτών συζητήσεων, καθώς επίσης και η περαιτέρω ενδυνάμωση του εθελοντισμού.

Παρά τη θετική αποτίμηση του φεστιβάλ, η έρευνα αναδεικνύει και ορισμένες αδυναμίες, όσον αφορά κυρίως την οργάνωση και την επικοινωνιακή στρατηγική του. Στις σημαντικότερες από αυτές συμπεριλαμβάνονται η απουσία αξιολόγησης των δράσεων και

καταγραφής των συμμετοχών, η έλλειψη καλλιτεχνικής διεύθυνσης καθώς και αυτόνομων ψηφιακών μέσων για την καταγραφή και προβολή των δράσεων.

Εν κατακλείδι, το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», αποτελεί μια αξιόλογη πρωτοβουλία του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και συνιστά έναν δυναμικά εξελισσόμενο θεσμό που επιτυγχάνει τους στόχους του σε μεγάλο βαθμό. Παρά τις αδυναμίες του, οι προοπτικές εξέλιξης είναι θετικές, εφόσον αξιοποιηθούν οι δυνατότητες βελτίωσης του οργανωτικού πλαισίου και της επικοινωνιακής του στρατηγικής, καθώς και της ενίσχυσης των συνεργασιών.

9.2 Προτάσεις

Τα αποτελέσματα της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας, σε συνδυασμό με τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και των καλών πρακτικών πολιτιστικών φεστιβάλ των ΟΤΑ, αναδεικνύουν την ανάγκη για έναν πιο στρατηγικό σχεδιασμό του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» για τη μελλοντική του ανάπτυξη. Σε αυτό το πλαίσιο, διατυπώνονται οι παρακάτω προτάσεις, οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση του οργανωτικού πλαισίου της διοργάνωσης, στον εμπλουτισμό των δράσεων, στην ενίσχυση της επικοινωνιακής στρατηγικής, καθώς επίσης και στην διεύρυνση των συνεργασιών και των πηγών χρηματοδότησης. Απώτερος σκοπός των προτάσεων αυτών αποτελεί η καθιέρωση του φεστιβάλ ως ένα σταθερό και βιώσιμο πολιτιστικό θεσμό και σημείο αναφοράς στην περιοχή.

Οργανωτικό πλαίσιο του φεστιβάλ

Η ενίσχυση της οργανωτικής δομής του φεστιβάλ αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιωσιμότητά του. Προς αυτήν την κατεύθυνση, κρίνεται απαραίτητο να αποκτήσει θεσμική οντότητα και να συγκροτηθεί σταθερή Οργανωτική Επιτροπή, η οποία να αποτελείται από εκπροσώπους του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, της Περιφέρειας Κρήτης, του Υπουργείου Πολιτισμού, καθώς και από εκπροσώπους τοπικών φορέων. Παράλληλα, θα πρέπει να οριστεί καλλιτεχνικός διευθυντής ώστε να γίνεται καλύτερη προετοιμασία, αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, καθώς και αποτελεσματικότερος συντονισμός των δράσεων.

Επιπλέον, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στη συστηματική αξιολόγηση του φεστιβάλ μετά την ολοκλήρωσή του. Η συλλογή στοιχείων από τους συμμετέχοντες αλλά και από τους δυνητικά συμμετέχοντες, θα συντελέσει στην εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητά του, ενώ παράλληλα, τα δεδομένα της αξιολόγησης θα συμβάλλουν στην ανατροφοδότηση και συνεχή βελτίωση της διοργάνωσης (Αθανασοπούλου, 2003, σ. 124).

Εμπλουτισμός των δράσεων

Ο εμπλουτισμός των δράσεων του φεστιβάλ δύναται να διευρύνει το κοινό του και να ενισχύσει την επισκεψιμότητα στην περιοχή. Για το λόγο αυτό προτείνεται η επέκταση των ξεναγήσεων σε περισσότερους αρχαιολογικούς χώρους, καθώς και σε βυζαντινά και ενετικά μνημεία του τόπου, σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση δράσεων που προβάλλουν τις παραδοσιακές τέχνες, όπως η υφαντική τέχνη και η κεραμική, καθώς και τα τοπικά έθιμα και την παραδοσιακή μουσική. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί επίσης, στην προώθηση της παραδοσιακής γαστρονομίας και των τοπικών προϊόντων μέσω βιωματικών εργαστηρίων και εκθέσεων.

Επικοινωνιακή πολιτική

Η διαμόρφωση μιας αποτελεσματικότερης επικοινωνιακής στρατηγικής του φεστιβάλ είναι καθοριστικός παράγοντας για την αύξηση της προβολής και της αναγνωρισιμότητας του, καθώς όπως διαπιστώθηκε η λειτουργία του στον τομέα αυτόν είναι ελλιπής. Προτείνεται η δημιουργία αυτόνομης ιστοσελίδας, η οποία θα παρέχει ολοκληρωμένη πληροφόρηση για το πρόγραμμα και τους τρόπους διεξαγωγής των δράσεων, ενώ παράλληλα, θα δοθεί η δυνατότητα της διατήρησης αρχείου δράσεων, καθώς και ψηφιακού περιεχομένου. Επιπλέον, μέσω της ιστοσελίδας θα δοθεί η δυνατότητα αναζήτησης χρηματοδοτήσεων από ευρύτερο κοινό.

Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση της παρουσίας του φεστιβάλ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς τη σύγχρονη εποχή διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στην δημόσια επικοινωνία και ενημέρωση (Blazi, 2025, p. 67). Σύμφωνα με έρευνες, η συστηματική προβολή δημοσιεύσεων και η αλληλεπίδραση με το κοινό σ' αυτά τα μέσα επικοινωνίας, αυξάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με έναν προορισμό υποδοχής και μπορεί να προσελκύσει ευρύτερο κοινό (Sibiya et al., 2023). Επιπλέον, η υβριδική παρουσίαση των δράσεων θα αυξήσει το κοινό και θα ενισχύσει τόσο την εικόνα του φεστιβάλ, όσο και της περιοχής.

Παράλληλα προτείνεται, η υλοποίηση δράσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και η συμμετοχή του φεστιβάλ σε δράσεις άλλων φορέων. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη συστηματική πραγματοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων για παιδιά και νέους, σε

συνεργασία με τη Σακορράφειο Δημοτική Βιβλιοθήκη, με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής τους και τη γνωριμία με την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να ενισχυθούν οι δημόσιες σχέσεις με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος τους πριν, κατά τη διάρκεια αλλά και μετά το τέλος των εκδηλώσεων, προβάλλοντας την περιοχή σε τοπικό, εθνικό ακόμη και διεθνές επίπεδο. Όπως αναφέρει η σχετική βιβλιογραφία, η δυνατότητα αυτή που προσφέρουν τα φεστιβάλ έχει αξιοποιηθεί από φορείς που ασχολούνται με την τουριστική προβολή σε αρκετές περιοχές παγκοσμίως (Σκούλτσος, 2014, σ.72).

Ενίσχυση συνεργασιών

Η ενίσχυση των συνεργασιών αποτελεί ζωτικό παράγοντα για την επιτυχία και βιωσιμότητα του φεστιβάλ, αλλά και την περαιτέρω ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Για το λόγο αυτό προτείνεται η θεσμοθέτηση σταθερών συνεργασιών, με τη σύναψη προγραμματικής σύμβασης, μεταξύ του Δήμου, της Περιφέρειας Κρήτης και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, ώστε να υπάρξει ένα οργανωμένο πρόγραμμα συντήρησης, σήμανσης και προσβασιμότητας των σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της περιοχής.

Επιπλέον, καθώς η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας θεωρείται καταλύτης για την επιτυχία του φεστιβάλ, μέσα στις προτεραιότητες των διοργανωτών θα πρέπει να είναι η οργάνωση και δημιουργία δικτύου εθελοντών, όπου θα λαμβάνουν κατάλληλη εκπαίδευση για την αξιοποίηση τους. Τέλος, προτείνεται η καθιέρωση τακτικών συναντήσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίες θα ενισχύσουν ακόμα περισσότερο τον συντονισμό και τη συνεργασία.

Αναζήτηση χρηματοδοτήσεων

Η διοργάνωση του φεστιβάλ από τον Δήμο αποτελεί ένα ισχυρό πλεονέκτημα, καθώς υπάρχει η δυνατότητα τακτικής χρηματοδότησης μέσω του ετήσιου προϋπολογισμού του. Επίσης, οι χορηγίες και οι δωρεές από τοπικές επιχειρήσεις, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην οικονομική του βιωσιμότητα, καθώς και η στήριξη της Περιφέρειας Κρήτης, μέσω της παροχής μουσικών παραστάσεων. Όμως για την περαιτέρω ανάπτυξη του φεστιβάλ, είναι

ανάγκη να αναζητηθούν επιπλέον οικονομικοί πόροι μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων, οι οποίοι θα συνδράμουν στην επίτευξη των στόχων του. Όπως είναι το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη», το οποίο αποτελεί ένα χρηματοδοτικό εργαλείο με στόχο την προαγωγή του ευρωπαϊκού πολιτισμού και τη συμβολή του στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας.⁶⁵ Επιπλέον, η αξιοποίηση του προγράμματος «Ψηφιακός μετασχηματισμός 2021-2027»⁶⁶ δύναται να συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.

Παράλληλα, προτείνεται η αναζήτηση χρηματοδότησης με τη μέθοδο Crowdfunding, η οποία λειτουργεί μέσω πλατφόρμων στο διαδίκτυο και υπάρχει η δυνατότητα προσέλκυσης υποστηρικτών απ' όλο τον κόσμο. Η διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθεί από τους διοργανωτές είναι να επιλέξουν μια πλατφόρμα Crowdfunding, μέσω της οποίας θα παρουσιάζουν την «εικόνα» της περιοχής, τις δράσεις του φεστιβάλ και τις ιδέες τους για χρηματοδότηση (Κούτρα, 2017).

⁶⁵ <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=4536>

⁶⁶ <https://www.digitaltransform.gr/>

Επίλογος

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε τον καθοριστικό ρόλο των πολιτιστικών φεστιβάλ των ΟΤΑ στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και επιβεβαίωσε την ουσιαστική συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη.

Η περίπτωση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας Ηρακλείου Κρήτης, κατέδειξε ότι μια οργανωμένη πολιτιστική διοργάνωση δύναται να συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας, της κοινωνικής συνοχής και της τουριστικής προβολής μιας περιοχής. Τα ευρήματα της έρευνας, στην οποία υιοθετείται μεθοδολογική τριγωνοποίηση, επιβεβαιώνουν ότι το φεστιβάλ επιτυγχάνει σε ικανοποιητικό βαθμό τους στόχους του, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η δυνατότητα να εξελιχθεί σε έναν σταθερό θεσμό που θα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πολιτιστική στρατηγική του Δήμου. Ωστόσο, η περαιτέρω ανάπτυξή του προϋποθέτει στοχευμένες παρεμβάσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενίσχυση του οργανωτικού πλαισίου και της επικοινωνιακής πολιτικής του, καθώς και την ενεργότερη συμμετοχή νέων και εθελοντών.

Εν κατακλείδι, το φεστιβάλ αποτελεί ένα αξιόλογο παράδειγμα τοπικής πολιτιστικής δράσης με σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, εφόσον αξιοποιηθούν σε μεγαλύτερο βαθμό οι υφιστάμενες δυνατότητες του Δήμου και ενεργοποιηθούν οι ευκαιρίες του εξωτερικού περιβάλλοντος. Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να αποτελέσει βασικό πυλώνα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Academia.edu. (n.d). *Ancient Greek Festivals*.

https://www.academia.edu/Documents/in/Ancient_greek_festivals

Αθανασοπούλου, Α. (2002). Σύντομη Επισκόπηση των Δομών Πολιτισμού στην Ευρώπη. Στο Α. Αθανασοπούλου, Ε. Γλύτση, Αικ. Χαμπούρη-Ιωαννίδου *Πολιτιστικό Πλαίσιο* (σελ. 135-225). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Αθανασοπούλου, Α. (2003). Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού. Στο: Α. Αθανασοπούλου (κ. συν.) *Πολιτιστική Επικοινωνία: Μέσα Επικοινωνίας*, τ. Β (σελ. 107-159). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Aleshinloye, K. D., Novelli, M., Omitola, A. A., Kaufman, E. B., & Tkatch, J. R. (2025). The Globalization of Indigenous Cultural Festivals: A Global South Residents' Perspectives. *Event Management*, 29(7), 943-961.

<https://nottingham-repository.worktribe.com/OutputFile/47549614>

Ανδριώτης, Κ. (2008). *Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός*. Εκδόσεις Σταμούλη.

Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας. (χ.η). *Η αγγειοπλαστική παράδοση του Θραψανού Ηρακλείου Κρήτης*. <https://ayla.culture.gr/catalogue/i-angeioplastiki-paradosi-tou-thrapsanou-irakleiou-kritis/>

Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της Ελλάδας. (χ.η). *Το Εθνικό Ευρετήριο*. <https://ayla.culture.gr/ellada/to-ethniko-evretirio-aylis-politistikis-klironomias-tis-elladas/>

Aureli, S., & Del Baldo, M. (2023). Stakeholders' consciousness of cultural heritage and the reconciliation of different needs for sustainable development. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 13(4), 964-982.

https://cris.unibo.it/bitstream/11585/843782/5/Stakeholders%27_consciousness.pdf

Babbie, E. (2018). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Εκδόσεις Κριτική.

Barcelona.de. (n.d.). *La Merce*. <https://www.barcelona.de/en/barcelona-la-merce.html>

Βαφείδης, Α., Οικονόμου, Ν., Γκαλανάκη, Κ., & Μπουλουκάκης Η. (2024). Πιλοτική γεωφυσική έρευνα στον αρχαιολογικό χώρο της Λύττου. Στο Κ. Γκαλανάκη, Α. Χανιώτης *Λύκτος εϋκτιμένη: Μελέτες για την ιστορία και την αρχαιολογία της Λύκτου και της περιοχής της* (σελ. 167-177). Σωματείο «Φίλοι Αρχαίας Λύκτου».

Blazi, J. (2025). Digital reception of culture: The role of social networks in emotional connection generation Z with festivals. *MAP social sciences*, 6, 66-76.

<https://mapub.org/ojs/index.php/mapss/article/download/176/214>

Botz-Bornstein, T. (2012). What is the difference between culture and civilization? : Two hundred fifty years of confusion. *Comparative Civilizations Review*, 66(66), 10-28. <https://scholarsarchive.byu.edu/ccr/vol66/iss66/4/>

Brisbane Festival. (n.d.). *About*. <https://www.brisbanefestival.com.au/festival-info/about>

Brisbane Festival. (n.d.). *Annual reviews*.

<https://www.brisbanefestival.com.au/annual-reviews>

Buragohain, D., Meng, Y., Deng, C., Li, Q., & Chaudhary, S. (2024). Digitalizing cultural heritage through metaverse applications: challenges, opportunities, and strategies. *Heritage Science*, 12(1), 1-16.

<https://www.nature.com/articles/s40494-024-01403-1.pdf>

Γκαλανάκη, Κ. (2022). *Καθαρισμός, αποκάλυψη και ανάδειξη αρχαιολογικών μνημείων του νερού στην περιοχή Ινίου Μονοφατσίου, του Δήμου Μινώα Πεδιάδος, Περιφέρειας Κρήτης*. Περιφέρεια Κρήτης, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

Chairani, S., Fitriani, R., Mukminin, A., Matondang, S. A., & Pratiwy, D. (2026). Foreign Tourists' Perception On the Cultural Value and Attraction of Pacu Jalur Festival. *Jurnal Onoma: Pendidikan, Bahasa, dan Sastra*, 12(1), 464-474. <https://e-journal.my.id/onoma/article/download/7956/5022>

Council of Europe (2005). *Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society* (CETS No. 199). <https://rm.coe.int/1680083746>

Dewi, T. I. R. K., Anom, I. P., & Sadyasmara, C. A. B. (2025, November). Toward a Governance Framework for Sustainable Government-Led Festivals: A Systematic Literature Review. In *International Conference on Sustainable Green Tourism Applied Science-Social Applied Science 2025 (ICOSTAS-SAS 2025)* (pp. 797-807). Atlantis Press. <https://www.atlantispress.com/article/126017983.pdf>

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. (2025, 21 Ιουλίου). Ανακοινώσεις. Από τις 4-24 Αυγούστου το 2ο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»: Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας». <https://minoapediadas.gr/apo-tis-4-24-avgoustou-to-2o-festival-o-kyklos-tou-politismou-apo-to-vyzantio-stin-enetokratia-sto-dimo-minoa-pediadas/>

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. (2025, 12 Οκτωβρίου). Ανακοινώσεις. Δυναμική παρουσία της Κρήτης και του Δήμου Μινώα Πεδιάδας στην Αθήνα για τη «σωτηρία» της Παπούρας - Παρουσιάστηκαν τα πρώτα αποτελέσματα της ανασκαφής. <https://minoapediadas.gr/dynamiki-parousia-tis-kritis-kai-tou-dimou-minoa-pediadas-stin-athina-gia-ti-sotiria-tis-papouras-parousiastikan-ta-prota-apotelesmata-tis-anaskafis/>

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. (2013). *Cerameus Κεραμέυς: Δήμος Λέσβου, Δήμος Λάρνακας, Δήμος Μινώα Πεδιάδας*. Επιχειρησιακό πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα-Κύπρος, 2007-2013.

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. (χ.η.). Πολιτισμός. 1-30 Αυγούστου το 1ο Φεστιβάλ «Ο κύκλος του Πολιτισμού» – Αρχαιολογικές περιηγήσεις στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας - Το πρόγραμμα δράσεων. <https://minoapediadas.gr/event/1-30-avgoustou-to-1o-festival-o-kyklos-tou-politismou-archaiologikes-periigiseis-sto-dimo-minoa-pediadas-to-programma-drason/>

Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. (χ.η.). Ταυτότητα. <https://kalamatadancefestival.gr/about-us/>

Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. (χ.η.). *Χορηγοί 31ου Διεθνούς Φεστιβάλ Χορού*

Καλαμάτας. <https://kalamatadancefestival.gr/sponsors-2025/>

Douros, P., Papageorgiou, K., & Milioris, K. (2024). Cultural Tourism and Sustainable Development: The Role of Museums, Archaeological Sites, and Festivals in Greece. *SPOUDAI Journal of Economics and Business*, 74(3-4), 54–61. <https://spoudai.org/index.php/journal/article/view/569>

Du Cros, H., & McKercher, B. (2023). *Πολιτιστικός Τουρισμός*. Κλειδάριθμος.

Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO. (n.d.). UNESCO. <https://unescohellas2.wordpress.com/about/>

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2023, 21 Απριλίου). *Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού - Κατοικιών 2021*. https://www.statistics.gr/documents/20181/17286366/APOF_APOT_MON_D_HM_KOIN.pdf/41ae8e6c-5860-b58e-84f7-b64f9bc53ec4

Eric, K. A., & Horsu, I. (2026). Indigenous Art Forms in the Akuapem North Basic Schools' Cultural Festival. *Journal of Studies on Art, Culture and Society*, 2(1), 13-23. <https://jacs.professorline.com/index.php/journal/article/download/27/24>

Falkovskyi, A., & Tarasov, A. (2025). The role of Local Authority in the funding and administrative-legal protection of cultural heritage. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(1), 287-292. <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/download/2747/2734/>

- Feng, H. (2024). Cultural festivals as a medium for heritage preservation. *Proceedings of the International Conference on Social Sciences, Humanities and Arts*, 1(1), 1-19. https://www.researchgate.net/profile/Haoxuan-Feng-7/publication/390693017_Cultural_Festivals_as_a_Medium_for_Heritage_Preservation/links/68f928327d9a4d4e870ba66e/Cultural-Festivals-as-a-Medium-for-Heritage-Preservation.pdf
- Fordjour, R., & Cruz, A. R. (2023). Traditional cultural festivals and socio-economic boost: Evidence from the Ankos Masquerade Festival in Ghana. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 12(3), 1071-1084. https://www.ajhtl.com/uploads/7/1/6/3/7163688/article_18_12_3_1071-1084.pdf
- Ζερβάκη, Α. (2018). Πολιτισμός και Διεθνής Οργάνωση: Η Συμβολή της UNESCO στη Διαμόρφωση των Σύγχρονων Πολιτιστικών Σχέσεων και Διακυβέρνησης. Στο Μ. Κοντοχρήστου, (επιμ.) *Διεθνές Γίνεσθαι και Πολιτισμός. Προκλήσεις και Πολιτικές* (σελ. 79-99). Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.
- Galanaki, K., Papadaki, C., & Christakis, K. (2015). The Hellenistic settlement on Prophetes Elias hill at Arkalochori, Crete: preliminary remarks. In D. C. Haggis, C. M. Antonaccio (eds.) *Classical Archaeology in Context* (pp. 315-332). https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=sZilCQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA315&ots=PBWlr0dPJV&sig=zQsDcoF_niNI-6BvoaeMLTPGAgw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Gattenhof, Sandra & Hadley, Bree (2011). *Creating Queensland: Creative communities partnership - Brisbane Festival and Australia Council for the Arts 2010*. Queensland University of Technology, Australia.
<https://eprints.qut.edu.au/54833/>

Gbarabe, F. O., Akue, O., & Agare, F., (2024). Socio-spatial Implications of Sustainable Cultural Tourism in Ikwerre Local Government Area, Rivers State, Nigeria. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 5(5), 11942-11950. <https://doi.org/10.55248/gengpi.5.0524.1422>

Gomez-Ullate, M., & Saraiva, S. (2024). Festivals and youth: an educational cultural route to festivals. *Youth*, 4(1), 369-381. <https://www.mdpi.com/2673-995X/4/1/26>

ICOMOS. 1999 *International Cultural Tourism Charter: Managing Tourism at Places of Heritage Significance*. International Council on Monuments and Sites. <https://www.icomosictc.org/p/international-cultural-tourism-charter.html>

Kaewsangorn, S., Cheablam, O., Krivart, K., Sookhom, A., & Kaosiri, Y. N. (2026). Toward a Sustainable MICE Destination: A Triangulated Mixed-Methods Assessment of Quality Readiness, Tourist Perceptions, and Stakeholder Governance. *Tourism and Hospitality*, 7(2), 31. <https://www.mdpi.com/2673-5768/7/2/31>

Kahuno, M., & Ng'ang'a, W. (2024). The Potential of Cultural Festivals to Constructing Cultural Identities: Case of Lamu Cultural Festivals in

Kenya. *Journal of the Kenya National Commission for UNESCO*, 5(1).

<https://doi.org/10.62049/jkncu.v5i1.227>

Κανακουσάκη-Μηλαθιανάκη, Ε. (2008). Παραδοσιακή υφαντική. *Αρισμαρί*, (6), 15.

Π.Σ. Σμαρίου.

Κάντα, Α., & Δαβάρης, Κ. (2011). *Ελούθια Χαριστήιον: Το ιερό σπήλαιο της Ειλειθυίας στον Τσούτσουρο*. Δήμος Μινώα Πεδιάδας.

Καστόρας, Σ. (2002). *Πολιτιστική Επικοινωνία: Αρχές και Μέθοδοι Επικοινωνίας*, τ.

Α. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Kefalaki, M., & Danelaki, P. (2024). Management of Ceramic Art Festivals:

Promoting Cultural Activities at a Global Level. In A. Kavoura, V. Briciu, A.

Briciu (eds.) *The International Conference on Strategic Innovative Marketing*

and Tourism (pp. 57-64). Springer Proceedings in Business and Economics.

https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-031-81962-9_7.pdf

Κόνσολα, Ντ. (2006), *Πολιτιστική Ανάπτυξη και Πολιτική*. Εκδόσεις Παπαζήσης.

Κοσκινά Αικ., & Γλύτση Ε. (2003). Δομή, οργάνωση και παραγωγή πολιτιστικών

δραστηριοτήτων-Εικαστικά. Στο: Μ. Βινιεράτου (κ. συν.) *Πολιτιστική*

Πολιτική και Διοίκηση: Πολιτιστική Διαχείριση (σελ. 115-153). Ελληνικό

Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κοτσώνας, Α., Συθιακάκη, Β., & Χανιώτης, Α. (2022). Ανασκαφή Λύκτου. Στο

Πρακτικά Της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας του έτους 2021 (σελ. 213–

264).

https://www.academia.edu/97126680/Kotsonas_A_V_Sythiakaki_and_A_Cha

[niotis_2021_%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%B1%CF%86%CE%AE_%CE%9B%CF%8D%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_Prakt_213_264](#)

Κουρή, Μ. (2010). Πολιτισμός, Τουρισμός και η Πρόκληση της Αειφορίας. Στο Ρ. Μητούλα (επιμ.) *Πρακτικά του 16ου Επιστημονικού Συνεδρίου. Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής ΕΥΡΩΠΗ 2020* (σ. 324-333). Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων.

Κούτρα, Π. (2017, 27 Νοεμβρίου). «Crowdfunding: Βρείτε χρηματοδότηση στο διαδίκτυο. *European Business Review*.

<http://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=3589>

Lavarack, J., & Ryan, R. (2015). Cultural development and local government: analytical frames, insights and observations. *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 37(1), 44-55.

<https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/37488/4/Evidence%20follows%20rhetoric.pdf>

Lekakis, S. (2025). Cultural policy and public engagement with modern architectural heritage in Greece: An empirical analysis. *Cities*, 162(105925).

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264275125002252>

Lopes, R. & Hiray, A. (2024). Impacts of cultural events and festivals on cultural tourism. *Journal of Advanced Zoology*, 45(4), 174-179.

<https://doi.org/10.53555/jaz.v45is4.4177>

Magroaini, A. I., Poernamawatie, F., Aini, A. A., & Hastuti, S. (2025). The role of cultural festivals in the sustainability of micro and small enterprises. *Jurnal Ilmiah Manajemen Kesatuan*, 13(2), 713-724.

<https://jurnal.ibik.ac.id/index.php/jimkes/article/download/3086/2333>

Μάντακα, Ε. (2022). *Δήμος Μινώα Πεδιάδας*. Militos Editions.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Κέντρο Λεξικολογίας.

Μπούνια, Α. (2015). Έρευνα επισκεπτών και αξιολόγηση: η «φωνή» του κοινού. Στο Ν. Νικονάνου, Α. Μπούνια, Α. Φιλίππουπολίτη, Α. Χουρμουζιάδη, Ν. Γιαννούτσου (Επιμ.) *Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα* (σελ. 149-169). Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Μωραϊτάκη, Ε. (2016). Οι Αρχαίοι κι Εμείς. Αναφορά στις αξίες σπανιότητας που εντοπίζει η αρχαιολογική έρευνα σε αρχαιολογικούς χώρους της Πεδιάδος και η προοπτική ανάδειξής τους, ως ένα οργανωμένο δίκτυο πολιτισμικής και πολιτιστικής διαχείρισης. Στο Γ. Καλογεράκης (επιμ.) *Αν σ' αγαπά ο τόπος σου σε θέλει ο κόσμος όλος: Πρακτικά Διημερίδας Πολιτισμού. Καστέλλι Πεδιάδος 16 και 17 Απριλίου 2016* (σελ. 147-170). ΔΟΠΑΠ Δήμου Μινώα Πεδιάδας.

Νέα Κρήτη. (2025, 2 Νοεμβρίου). *Διεθνής διάκριση για τον λόφο Παπούρα - Βραβεύτηκε ως αρχαιολογική ανακάλυψη της χρονιάς 2024*. https://www.neakriti.gr/kriti/irakleio/2146199_diethnis-diakrisi-gia-ton-lofo-papouyra-brabeytike-os-arhaiologiki-anakalypsi

Nikitenko, V. (2020). Culture and civilization: interaction and relationship in the context of social and philosophical analysis. *Humanities studies*, 3(80), 49-64.

<https://humstudies.com.ua/article/view/207423/208365>

Νόμος 1126/1981, Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23ην Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς (ΦΕΚ Α 32/10.02.1981).

Νόμος 1850/1989, Κύρωση του Ευρωπαϊκού Χάρτη της Τοπικής Αυτονομίας (ΦΕΚ Α 114/ 10.05.1989).

Νόμος 3463/2006, Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ΦΕΚ Α 114/ 08.06.2006).

Νόμος 3521/2006, Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (ΦΕΚ Α 275/22.12.2006).

Νόμος 3584/2007, Κύρωση του κώδικα κατάστασης δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων (ΦΕΚ Α 143/28.06.2007).

Νόμος 3852/2010, Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης (ΦΕΚ Α 87/07.06.2010).

Νόμος 4555/2018, Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Εμβάθυνση της Δημοκρατίας – Ενίσχυση της συμμετοχής – Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των ΟΤΑ – Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι (ΦΕΚ Α 133/19.07.2018).

Nugraha, I. G. P., Parma, I. P. G., Agustina, M. D. P., & Hutnaleontina, P. N. (2024).

The role of government and community participation in realizing sustainable tourism development in Tihingan Village, Bali, Indonesia. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(8), 4621.

https://www.researchgate.net/profile/Mega-Science-Indonesia/publication/383283220_The_role_of_government_and_community_participation_in_realizing_sustainable_tourism_development_in_Tihingan_Village_Bali_Indonesia/links/66c6eea1c2eaa500230cf7ad/The-role-of-government-and-community-participation-in-realizing-sustainable-tourism-development-in-Tihingan-Village-Bali-Indonesia.pdf

Πασχαλίδης Γρ., & Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Αικ. (2002). *Εισαγωγή στον Πολιτισμό*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Παυλογεωργάτος Γ., & Κωνσταντογλου Μ. (2005). Πολιτισμικός Τουρισμός: Η Περίπτωση της Ελλάδας. Στο Ν. Βερνίκος, Σ. Δασκαλοπούλου, Φ. Μπαντιμαρούδης (επιμ.) *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά*. Εκδόσεις Κριτική.

Perry, M. (2023). Role of Cultural Heritage Preservation in Destination Branding and Tourist Experience Enhancement. *Hospitality and Tourism Journal*, 1(1), 36 – 47. <https://forthworthjournals.org/journals/index.php/HTJ/article/view/69>

Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός 2021-2027. (χ.η.).

<https://www.digitaltransform.gr/>

Rethemiotakis, G., & Christakis, K. (2011). Landscapes of Power in Pro to Palatial Crete: New Evidence from Galatas, Pediada. *Studi Micenei ed Egeo-Anatolici*, 53, 195-218.

https://www.academia.edu/120251918/Landscapes_of_Power_in_Pro_to_Palatial_Crete

Rethemiotakis, G., & Christakis, K. (2004). Cultural interaction between Knossos and Pediada: the evidence from the Middle Minoan IB pottery. *British School at Athens Studies*, 12, 169-175.

https://www.academia.edu/download/31269583/Rethemiotakis_and_Christakis_2004.pdf

Rodighiero, S., Fusari, C., Montanari, F. & Sordi, D. (2025). How do cultural institutions and festivals contribute to sustainable development? An interpretive review of the academic and practitioner literature. *Il Capitale Culturale*, 32, 39-81. <https://iris.unimore.it/bitstream/11380/1392889/1/003-rodighiero-ICC32.pdf>

Sacchetti, S., & Salustri, A. (2026, January 30). *Arts festivals and the vitality of communities: strategic control, accessibility and generativity* [Conference paper]. Sisec 2026 Conference, Florence, Italy. University of Trento. https://iris.unitn.it/bitstream/11572/476792/1/Sisec_Sacchetti%20Salustri_Festival%20Trentini.pdf

Sakaeva, L. R., Sabirova, D. R., & Kuznetsova, E. V. (2018). Culture and civilization: functional and methodological aspects. *Revista Publicando*, 5 (16 [1]), 435-

442.

https://revistapublicando.org/revista/index.php/crv/article/view/1514/pdf_1114

Sibiya, T. N., Nkosi, G. S., & Gumede, T. K. (2023). Cultural events as a strategy for sustainable relationships among key players. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 12(2), 653-672.

https://www.researchgate.net/profile/Thembinkosi-Gumede-2/publication/375892162_Cultural_events_as_a_strategy_for_sustainable_relationships_among_key_players/links/65671cbace88b870311f45a0/Cultural-events-as-a-strategy-for-sustainable-relationships-among-key-players.pdf

Σκούλτσος Σοφοκλής (2014). Η δυναμική των φεστιβάλ και η συμβολή τους στον πολιτισμό και τον τουρισμό. *Οικονομικές εξελίξεις*, (25), 71-77.

https://www.kepe.gr/images/oikonomikes_ekselikseis/issue_25/meros_b_4.pdf

Spennemann, D. H. (2023). Community perceptions of the importance of heritage protection relative to other local government council operations. *Urban Science*, 7(4), 119. <https://www.mdpi.com/2413-8851/7/4/119>

Summak, M. E., Erbay, M., & Algan Özkök, G. (2024). The Role of Public Relations in Promoting Intangible Cultural Heritage. *Pakistan Journal of Life & Social Sciences*, 22(2), 16994-17008. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.001234>

Tourist Guide Barcelona. (n.d). *Festival de La Merce en Barcelona* 2026.

<https://www.barcelona-tourist-guide.com/es/acontecimientos/la-merce/barcelona-la-merce.html>

TV CRETA - Παγκρήτια Ραδιοτηλεόραση Α.Ε. (χ.η). *2ο θεματικό Φεστιβάλ «Ο*

Κύκλος του Πολιτισμού: «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας» - Το Σμάρι ο πρώτος σταθμός του Φεστιβάλ. [Βίντεο]

<https://www.facebook.com/reel/745674844764428>

Υπουργείο Πολιτισμού. (χ.η.). *Πρόγραμμα "Δημιουργική Ευρώπη 2021-2027"*.

<https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=4536>

UNESCO. (n.d). 1954 Convention. [https://en.unesco.org/protecting-](https://en.unesco.org/protecting-heritage/convention-and-protocols/1954-convention)

[heritage/convention-and-protocols/1954-convention.](https://en.unesco.org/protecting-heritage/convention-and-protocols/1954-convention)

UNESCO. (n.d). *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and*

Natural Heritage. <https://whc.unesco.org/en/conventiontext>

UNESCO. (n.d.). *Text of the Convention for the Safeguarding of the Intangible*

Cultural Heritage. <https://ich.unesco.org/en/convention>

Wei, R. (2012). «Civilization» and «Culture». *International Review of Social Sciences and Humanities*, 1(1), 1-14.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2182608

Wibowo, F. S., Pallar, D. C., & Wardani, A. (2023). Managing Local Culture in

Tourism Area Based. In D. Entas *Proceedings of the 1st International Hospitality, Travel and Event Conference (IHTREC 2023)*, 244, (pp. 3-15).

Springer Nature. <https://www.atlantis-press.com/article/125987806.pdf>

World Tourism Organization. (n.d.). *Tourism and Culture*.

<https://www.unwto.org/tourism-and-culture>

Φουντουλάκη, Ε. (2025, 18 Νοεμβρίου). Τι κρύβει ο λόφος Παπούρα που βραβεύτηκε ως η σπουδαιότερη ανασκαφή στον κόσμο; *Zarpanews*.
<https://www.zarpanews.gr/kriti-ti-kryvei-o-lofos-papouyra-poy-vraveytike-os-i-spoydaioteri-anaskafi-ston-kosmo-photos/>

Χαμπούρη-Ιωαννίδου, Αικ. (2003). Στρατηγική διαχείρισης των πολιτιστικών ιδρυμάτων. Στο Μ. Βινιεράτου (κ. συν.), *Πολιτιστική Πολιτική και Διοίκηση: Πολιτιστική Διαχείριση* (σελ. 25-66). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Χατζή-Βαλλιάνου, Δ. (2006). *Κρήτη-Βόρεια Πεδιάδα. Δήμοι Καστελλίου-Γουβών-Χερσονήσου Ν. Ηρακλείου : Φυσικό περιβάλλον-οικισμοί αρχαιότητες και μνημεία ιστορία 5000 χρόνων*. Μουσείο Κρητικής Εθνολογίας – Κέντρο Ερευνών.

Χατζή-Βαλλιάνου, Δ. (2016). Η Παλαιονακτορική Ακρόπολη Σμαρίου. Στο Γ. Καλογεράκης (επιμ.) *Αν σ' αγαπά ο τόπος σου σε θέλει ο κόσμος όλος: Πρακτικά Διημερίδας Πολιτισμού. Καστέλλι Πεδιάδος 16 και 17 Απριλίου 2016* (σελ. 13-84). ΔΟΠΑΠ Δήμου Μινώα Πεδιάδας.

Ψιλάκης, Ν. (1994). *Βυζαντινές μνήμες της Κρήτης*. Καρμάνωρ.

Ψιλάκης, Ν., & Ψιλάκη, Μ. (2017). *Το ψωμί και τα γλυκίσματα των Ελλήνων*. Καρμάνωρ.

Ιστοσελίδες

Barcelona. (n.d.). *Merce*. <https://www.barcelona.cat/lamerce/ca>

Brisbane Festival. (n.d.). <https://www.brisbanefestival.com.au/>

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. <https://minoapediadas.gr>

Δήμος Μινώα Πεδιάδας. *Ανακαλύψτε τα μυστικά της Κρητικής ενδοχώρας.*
<https://www.discoverminoapediadas.gr/>

Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας. <https://kalamatadancefestival.gr>

Παραρτήματα

Παράρτημα 1 : Φυλλάδιο 1^{ου} φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

Διοργάνωση:
ΔΗΜΟΣ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

**φεστιβάλ
Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Αρχαιολογικές περιηγήσεις στον
Δήμο Μινώα Πεδιάδας
01 - 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024

Συνδιοργάνωση:
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ,
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ:
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ, ΓΑΛΑΤΑ, ΘΡΑΥΛΑΝΟΥ, ΙΝΙΟΥ,
ΚΑΣΤΕΛΛΟΥ, ΛΥΤΤΟΥ, ΣΜΑΡΙΟΥ, ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑ,
ΣΩΜΑΤΕΙΟ «ΦΙΛΟΙ ΑΡΧΑΙΑΣ ΛΥΤΤΟΥ»

Συνδιοργάνωση:
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

Χορηγία επικοινωνίας όλης Creta
Creta 24

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ
ΒΑΣΙΛΗ ΚΕΚΕΡΟΓΛΟΥ

Οι οικισμοί του Δήμου Μινώα Πεδιάδας έχουν μεγάλη ιστορία που συνδέεται με την ιστορία της Κρήτης και αποκαλύπτεται μέσα από μια πληθώρα μνημείων που χρονολογούνται από την νεολιθική περίοδο έως και το Β' Παγκόσμιο πόλεμο.

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας, σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, την Περιφέρεια Κρήτης και τοπικούς φορείς, διοργανώνει το 1ο θεματικό φεστιβάλ «Ο κύκλος του πολιτισμού», με τίτλο: «Αρχαιολογικές περιηγήσεις στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας», προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους δημότες και στους επισκέπτες να γνωρίσουν τον ανεκτίμητο αρχαιολογικό πλούτο του Δήμου μας.

Η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό το θεματικό διάλογο θα μας κάνει πλουσιότερους σε γνώσεις για τον τόπο μας που όπως αποδεικνύεται κρύβει αρχαιολογικούς θησαυρούς όξιους μελέτες και ανάδειξης. Να διατρέξουμε τη μακρά ιστορία του και την πολιτιστική του κληρονομιά που «αποκαλύπτει» τις δυνατότητες και την προοπτική του.

Τα αρχαιολογικά ευρήματά μας δίνουν πληροφορίες για την διαχρονική κατοίκηση και χρήση της Πεδιάδας. Δημιουργούν την ιστορία του τόπου μας και αυτό που αποτελεί ζητούμενο είναι η υπεύθυνη διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής και αρχαιολογικής μας κληρονομιάς στο μέτρο που της αρμόζει. Παράλληλα, αποτελεί αναγκαιότητα τα έργα ανάπτυξης να συμβαδίζουν με την πολιτιστική κληρονομιά ως βασικά εργαλεία για την οικονομική, πολιτιστική και κοινωνική πρόοδο του τόπου.

Εμείς θα είμαστε αρωγοί ώστε η τοπική κοινωνία να εξοικειωθεί περαιτέρω σε ότι μας αποκαλύπτει η πανάρχαια ιστορία μας ως αναπόσπαστο ζωτικό μέρος της ταυτότητας μας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΓΩΡΓΑΚΗ – ΧΑΙΡΕΤΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ

Με ιδιαίτερη χαρά ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας ανοίγει τον
«Κύκλο του Πολιτισμού» έχοντας 1η θεματική ενότητα
«Αρχαιολογικές περιηγήσεις».

Σας καλούμε λοιπόν σ' ένα ταξίδι στο χρόνο να
συναντήσουμε τον Αρχαίο πολιτισμό μας που τα
χνάρια του υπάρχουν πληθώρα στον Δήμο μας.

Σε μια προσπάθεια να αναδειχτεί ο αρχαιολογικός μας
πλούτος θα σας προσφέρουμε ξεναγήσεις με ομιλίες
από τους Αρχαιολόγους – ανασκαφείς όπου θα δίνονται
όλες οι πληροφορίες για τον κάθε χώρο καθώς
και παράλληλες δημιουργικές και ψυχαγωγικές δράσεις.

Ακολουθήστε μας σ' αυτό το ωραίο πολιτιστικό ταξίδι.

Πρόγραμμα φεστιβάλ

ΠΕΜΠΤΗ 01 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΛΥΤΤΟΣ

11:00 Συνάντηση στον αρχαιολογικό χώρο της Λύττου από τους ανασκαφείς
Αγγέλο Χανιάτη, καθηγητή Αρχαίας Ιστορίας στο Ινστιτούτο Προηγμένων
Μελετών του Πρίνστον, Συνδιευθυντή του Αρχαιολογικού Προγράμματος
Λύττου και τη Δρα Βασιλική Συσθακάκη, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων
Ηρακλείου.

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας
Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης,
Πολιτιστικός Σύλλογος Λύττου, Σωματείο «Φίλοι Αρχαίας Λύττου»

ΣΑΒΒΑΤΟ 03 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΛΥΤΤΟΣ

Αύλειος χώρος του πρώην Δημοτικού Σχολείου Λύττου

20:00 Παρουσίαση του βιβλίου: «Λύκτος εύκτημένη. Μελέτες για την ιστορία
και την αρχαιολογία της Λύττου και της περιοχής της», από τον κ. Αγγέλο
Χανιάτη, καθηγητή Αρχαίας Ιστορίας στο Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών του
Πρίνστον, Συνδιευθυντή του Αρχαιολογικού Προγράμματος Λύττου και τη Δρα
Γεωργία Καλλιόπη, Επίτημη Προϊσταμένη ΠΤΚΑΛΩ, ΕΦΑΗ.

21:00 Μουσική παράσταση με τοπικούς καλλιτέχνες.

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας
Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης,
Πολιτιστικός Σύλλογος Λύττου, Σωματείο «Φίλοι Αρχαίας Λύττου»

ΤΡΙΤΗ 06 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΓΑΛΑΤΑΞ

17:00 Παρασκευή παραδοσιακού ψωμιού στον αύλειο χώρο του παλαιού
Δημοτικού Σχολείου Γαλατάς.

18:00 Συνάντηση στο Μινωικό ανάκτορο του Γαλατά από τον ανασκαφέα Δρα
Γεώργιο Ρεθιμνιωτάκη, Επίτημο Διευθυντή Αρχαιολογικού Μουσείου
Ηρακλείου.

20:00 Ομιλία με θέμα: «Η αγροτική οικονομία της Πεδιάδας: 18ος -19ος
αίώνας» από τον Δρα Κωνσταντίνο Χρηστάκη, Επιμελητή Κνωσού, Επίκεφαλής
Ερευνητικού Κέντρου Κνωσού της Βρετανικής Σχολής Αθηνών.

21:00 Μουσική παράσταση με τη Μαρίνα Δακανάλη.

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας
Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης,
Πολιτιστικός Σύλλογος Γαλατάς

ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΚΑΣΤΕΛΛΙ

19:00 Σενάγηση στο Κεντρικό Μινωικό Κτήριο στην πλατεία Αγίου Γεωργίου Καστελλίου από τον ανασκαφέα Δρα Γεώργιο Ρεθεμνωτάκη, Επίτιμο Διευθυντή του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου.

20:00 Ομιλία με θέμα: «Ενα νοικοκυριό στην Κρήτη της 2ης χιλιετίας π.Χ.», από τη Δρα Εμμανουέλα Αποστολάκη, στην πλατεία Μείνιαν.

21:00 Συναυλία με τη Μαρία Κώτη.

- Στο χώρο θα λειτουργεί έκθεση φωτογραφίας με θέμα: «Το σπίτι της Πεδιάδας».

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίου

ΤΡΙΤΗ 13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΘΡΑΨΑΝΟ

Άλσος «Λιβάδες» (Λίμνη Θραψανού)

19:00 Ομιλία με θέμα: «Κρητικό πιθάρι: Διαχρονικό σύμβολο πλησμονής και αυτάρκειας», από τη Δρα Σαμάνθα Σημέρη, Αρχαιολόγο.

20:00 Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για παιδιά: «Πλάθοντας ζήμλη για τα πιθάρι» με τη Δρα Σαμάνθα Σημέρη, Αρχαιολόγο.

21:30 Συναυλία με το μουσικό συγκρότημα «Χαϊνίδες».

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Θραψανού

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΙΝΙ

Παλιό φράγμα Ινίου - Νερόμυλος

18:00 Σενάγηση στους δρόμους του νερού της ελληνιστικής Αρχαίας:

«Από το ρωμαϊκό υδραγωγείο ως τους νερόμυλους και τα σύγχρονα φράγματα», από την Δρα Καλλιόπη Γκαλιανάκη, Επίτιμη Προϊσταμένη ΤΠΚΑΧΜ, ΕΦΑΗ και τον αρχαιολόγο Νικόλαο Βασιλάκη.

19:30 Παρουσίαση εποπτικού υλικού (προγραμματική σύμβαση ΕΦΑΗ - Περιφέρειας Κρήτης 2016-2022): video, φωτογραφικό λεύκωμα, τετράπτυχο, ηλεκτρονική πλατφόρμα περιήγησης με θέμα το ρωμαϊκό υδραγωγείο της κρητικής Αρχαίας (Ινι), από τη Δρα Βασιλική Συθιακάκη, Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, τον Δρα Μαρίνο Κριτωτάκη, Υδρογεωλόγο - Γενικό Διευθυντή Βιώσιμης Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης και τη Δρα Καλλιόπη Γκαλιανάκη, Επίτιμη Προϊσταμένη ΤΠΚΑΧΜ, ΕΦΑΗ.

21:00 Πάρτυ με DJ.

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Ινίου

ΠΕΜΠΤΗ 22 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΣΜΑΡΙ

18:00 Παρασκευή παραδοσιακού τυριού στην κεντρική πλατεία.

20:00 Ομιλία με θέμα: «Σύντομη περιήγηση στα μνημεία του Σμαρίου», από την κα. Ελένη Κανάκη, Αρχαιολόγο, Αναπληρώτρια Προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

21:00 Συναγής στις θεματικές εκθέσεις του Πολιτιστικού Συλλόγου Σμαρίου.

- Στην κεντρική πλατεία θα λειτουργεί έκθεση φωτογραφίας με θέμα: «Οι αρχαιότητες του Σμαρίου».

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Σμαρίου

ΠΕΜΠΤΗ 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΤΣΟΥΤΣΟΥΡΑΣ

18:00 Σενάγηση στη παλαιοχριστιανική βασιλική στον Μίνιρη ποταμό από την κα. Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της ΕΦΑΗ.

20:00 Ομιλία με θέμα: «Ευλειθείης Σπείος. Το ιερό, το ανθρώπινο και το προσωπικό», από την Δρα Αθανασία Κάντα, Επίτιμη Διευθύντρια Προϊσταμένη και Κλασικών Αρχαιοτήτων Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου στο Λιμάνι Τσούτσουρας.

21:30 Μουσική παράσταση με τον μοντέρνο τροβαδούρο Μάνο Πλουμίδη και την παρέα του.

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Τσούτσουρας

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2024 – ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ

19:00 Σενάγηση στο λόφο του Προφήτη Ηλία Αρκαλοχωρίου από τη Δρα Καλλιόπη Γκαλιανάκη, Επίτιμη Προϊσταμένη ΤΠΚΑΧΜ, ΕΦΑΗ.

21:00 Αφιέρωμα στον Μίκη Θεοδωράκη, στο «Ανοιχτό Δημοτικό Θέατρο Αρκαλοχωρίου».

Οργάνωση: Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Περιφέρεια Κρήτης, Πολιτιστικός Σύλλογος Αρκαλοχωρίου

ΧΟΡΗΓΟΙ

Artwork: Athanasia Mithathianaki

Παράρτημα 2 : Φυλλάδιο 2^ο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΔΗΜΟΣ ΜΙΝΩΙΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

**2^ο Φεστιβάλ
Ο Κύκλος του Πολιτισμού**
Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία
στο Δήμο Μινώια Πεδιάδας. ΜΕΡΟΣ Α
4-24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2025

**2nd Festival
The Circle of Culture**
From Byzantium to Venetian Rule
in the Municipality of Minoa Pediada. PART A
4-24 AUGUST 2025

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ:
ΑΜΑΡΙΑΝΟΥ, ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΔΕΜΑΤΙΟΥ, ΘΡΑΨΑΝΟΥ,
ΚΑΙΣΤΑΜΟΝΙΤΣΑΣ, ΚΑΙΣΤΕΛΛΙΟΥ, ΛΥΤΤΟΥ, ΣΑΜΠΙΑ, ΣΜΑΡΙΟΥ,
ΕΝΩΡΙΑ ΚΑΡΟΥΖΑΝΩΝ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Ομίλος CRETA

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**Καλλιόπη
Αποστολογιργάκη-Χαιρέτη**

Ο πολιτισμός είναι η μνήμη ενός τόπου - και ο τόπος μας έχει πολλές ιστορίες να αφηγηθεί. Με αυτό το πνεύμα, σας καλωσορίζουμε στο **2ο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»**, ένα πολιτιστικό οδοιπορικό με θέμα: «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία, που σκοπό έχει να αναδείξει τη διαχρονική ταυτότητα του τόπου μας.

Μέσα από ξεναγήσεις σε σημαντικά μνημεία, ομιλίες επιστημόνων, μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, δράσεις γαστρονομίας και παραδοσιακής τέχνης, προσφέρουμε στους δημότες και στους επισκέπτες μας τη δυνατότητα να γνωρίσουν τον πλούτο της ιστορίας μας.

Το φεστιβάλ αυτό δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς τη συμβολή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, των πολιτιστικών συλλόγων, των επιστημονικών και καλλιτεχνικών συνεργατών, καθώς και των εθελοντών.

Σας προσκαλούμε να συμμετάσχετε ενεργά και να γίνετε μέρος αυτής της κοινής πολιτιστικής εμπειρίας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΜΙΝΩΙΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ
Βασίλης Κεγκερόγλου

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζουμε και αυτό το καλοκαίρι, στο **2ο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»**, με θέμα: «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στον Δήμο Μινώια Πεδιάδας». Για άλλη μια χρονιά, σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και τους τοπικούς Πολιτιστικούς Συλλόγους, αναδεικνύουμε τον ανεκτίμητο ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο του τόπου μας.

Από τις 4 έως τις 24 Αυγούστου, θα έχουμε την ευκαιρία να περιηγηθούμε σε βυζαντινές εκκλησίες, να γνωρίσουμε την υφαντική και κεραμική τέχνη, να ανακαλύψουμε τις γαστρονομικές παραδόσεις και να απολαύσουμε μοναδικές μουσικές παραστάσεις.

Η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό το θεματικό διάλογο θα μας κάνει πλουσιότερους σε γνώσεις για τον τόπο μας, μέσα από ένα ακόμη συναρπαστικό ταξίδι στο χρόνο που επεμβαίνει στη μακρά ιστορία και τις τεράστιες προοπτικές του Δήμου μας.

It is our great pleasure to welcome you all once again, this summer, to the 2nd Festival "The Circle of Culture", under the title: "From Byzantium to Venetian Rule in the Municipality of Minoa Pediadas". For another year, in collaboration with the Heraklion Ephorate of Antiquities and the local Cultural Associations, we highlight the invaluable historical and cultural wealth of our region.

From August the 4th to the 24th, we will have the opportunity to explore Byzantine churches, learn about weaving and ceramic arts, discover our gastronomic traditions, and enjoy unique music performances.

The opportunity to participate to this thematic dialogue will enrich our knowledge on our homeland, through yet another fascinating "journey" through time that confirms the long-standing history and great potential of our Municipality.

ΠΡΟ-ΓΡΑΜΜΑ

Τετάρτη 13 Αυγούστου
ΑΠΟΣΤΟΛΗ-ΜΟΝΗ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

18:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στους Αποστόλους από την Ελένη Κανάκη, Αρχαιολόγο, Προϊσταμένη Τμήματος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων & Μουσείων Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου - Κέραμα από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αποστόλων.

19:30 Ξεναγήση στην Ιερά Μονή Καλλέργη από τον Γεώργιο Κατάρη, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

20:00 Παρουσίαση μοναστηριακής κουζίνας από τον Σύλλογο Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας και τον Ηγούμενο της Μονής Καλλέργη Σίμωνα Βουτυράδη.

21:00 Μουσική παράσταση: «Βυζαντινοί Μελοποιοί κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας στην Κρήτη». Χορωδία και Βυζαντινή Ορχήστρα (Ιδρυσκάκια: Ανδρέας Γακουμάκης - Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής, Πρωτοψάλτης Αγίου Τιτού).

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Αποστόλων, Σύλλογος Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας

Κυριακή 24 Αυγούστου
ΛΥΤΤΟΣ-ΑΜΑΡΙΑΝΟ

18:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Νικολάου στη Λύττο από την Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

19:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Κεφαλή στη Σαμπία από την Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

20:00 Δοξαστική μενεκερά από τις γυναίκες του Αμαριανού.

21:00 «Το έπος του Εριωτόκριτου». Αφιέρωμα στον Βισσέντζο Κορνάρο. Συντελεστές: Γεωργία Αποστολογιργάκη (τραγούδι), Αλέκος Φανουράκης (κασίτο, τραγουδί), Γιώργος Φαρανός (τραγούδι), Μανώλης Κορνάρακης (λύρα), Ιωάννης Παπαδόκης (ιννεστά), Στέλλα Μελεγκουκί (κρουστί), Μαρίνα Σπανάκη (αφιέρωση). Θα συμμετέχει η Χορωδία Πεδιάδας «Οι Ανεμάντες» (Ιδρυσκάκια Αποστολογιργάκη Γεωργία).

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαριανού

Α' ΜΕΡΟΣ
Οργάνωση Δήμος Μινώια Πεδιάδας

Θα διατεθούν λεωφορεία για μεταφορά στους χώρους των ξεναγήσεων (όπου απαιτείται). **Πληροφορίες:** 6979790002

**ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**Καλλιόπη
Αποστολογιργάκη-Χαιρέτη**

Ο πολιτισμός είναι η μνήμη ενός τόπου - και ο τόπος μας έχει πολλές ιστορίες να αφηγηθεί. Με αυτό το πνεύμα, σας καλωσορίζουμε στο **2ο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»**, ένα πολιτιστικό οδοιπορικό με θέμα: «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία, που σκοπό έχει να αναδείξει τη διαχρονική ταυτότητα του τόπου μας.

Μέσα από ξεναγήσεις σε σημαντικά μνημεία, ομιλίες επιστημόνων, μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, δράσεις γαστρονομίας και παραδοσιακής τέχνης, προσφέρουμε στους δημότες και στους επισκέπτες μας τη δυνατότητα να γνωρίσουν τον πλούτο της ιστορίας μας.

Το φεστιβάλ αυτό δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς τη συμβολή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, των πολιτιστικών συλλόγων, των επιστημονικών και καλλιτεχνικών συνεργατών, καθώς και των εθελοντών.

Σας προσκαλούμε να συμμετάσχετε ενεργά και να γίνετε μέρος αυτής της κοινής πολιτιστικής εμπειρίας.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΜΙΝΩΙΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ
Βασίλης Κεγκερόγλου

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζουμε και αυτό το καλοκαίρι, στο **2ο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»**, με θέμα: «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στον Δήμο Μινώια Πεδιάδας». Για άλλη μια χρονιά, σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και τους τοπικούς Πολιτιστικούς Συλλόγους, αναδεικνύουμε τον ανεκτίμητο ιστορικό και πολιτιστικό πλούτο του τόπου μας.

Από τις 4 έως τις 24 Αυγούστου, θα έχουμε την ευκαιρία να περιηγηθούμε σε βυζαντινές εκκλησίες, να γνωρίσουμε την υφαντική και κεραμική τέχνη, να ανακαλύψουμε τις γαστρονομικές παραδόσεις και να απολαύσουμε μοναδικές μουσικές παραστάσεις.

Η δυνατότητα συμμετοχής σε αυτό το θεματικό διάλογο θα μας κάνει πλουσιότερους σε γνώσεις για τον τόπο μας, μέσα από ένα ακόμη συναρπαστικό ταξίδι στο χρόνο που επεμβαίνει στη μακρά ιστορία και τις τεράστιες προοπτικές του Δήμου μας.

It is our great pleasure to welcome you all once again, this summer, to the 2nd Festival "The Circle of Culture", under the title: "From Byzantium to Venetian Rule in the Municipality of Minoa Pediadas". For another year, in collaboration with the Heraklion Ephorate of Antiquities and the local Cultural Associations, we highlight the invaluable historical and cultural wealth of our region.

From August the 4th to the 24th, we will have the opportunity to explore Byzantine churches, learn about weaving and ceramic arts, discover our gastronomic traditions, and enjoy unique music performances.

The opportunity to participate to this thematic dialogue will enrich our knowledge on our homeland, through yet another fascinating "journey" through time that confirms the long-standing history and great potential of our Municipality.

ΠΡΟ-ΓΡΑΜΜΑ

Τετάρτη 13 Αυγούστου
ΑΠΟΣΤΟΛΗ-ΜΟΝΗ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

18:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στους Αποστόλους από την Ελένη Κανάκη, Αρχαιολόγο, Προϊσταμένη Τμήματος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων & Μουσείων Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου - Κέραμα από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αποστόλων.

19:30 Ξεναγήση στην Ιερά Μονή Καλλέργη από τον Γεώργιο Κατάρη, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

20:00 Παρουσίαση μοναστηριακής κουζίνας από τον Σύλλογο Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας και τον Ηγούμενο της Μονής Καλλέργη Σίμωνα Βουτυράδη.

21:00 Μουσική παράσταση: «Βυζαντινοί Μελοποιοί κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας στην Κρήτη». Χορωδία και Βυζαντινή Ορχήστρα (Ιδρυσκάκια: Ανδρέας Γακουμάκης - Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής, Πρωτοψάλτης Αγίου Τιτού).

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Αποστόλων, Σύλλογος Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας

Κυριακή 24 Αυγούστου
ΛΥΤΤΟΣ-ΑΜΑΡΙΑΝΟ

18:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Νικολάου στη Λύττο από την Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

19:00 Ξεναγήση στη βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Κεφαλή στη Σαμπία από την Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.

20:00 Δοξαστική μενεκερά από τις γυναίκες του Αμαριανού.

21:00 «Το έπος του Εριωτόκριτου». Αφιέρωμα στον Βισσέντζο Κορνάρο. Συντελεστές: Γεωργία Αποστολογιργάκη (τραγούδι), Αλέκος Φανουράκης (κασίτο, τραγουδί), Γιώργος Φαρανός (τραγούδι), Μανώλης Κορνάρακης (λύρα), Ιωάννης Παπαδόκης (ιννεστά), Στέλλα Μελεγκουκί (κρουστί), Μαρίνα Σπανάκη (αφιέρωση). Θα συμμετέχει η Χορωδία Πεδιάδας «Οι Ανεμάντες» (Ιδρυσκάκια Αποστολογιργάκη Γεωργία).

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαριανού

Α' ΜΕΡΟΣ
Οργάνωση Δήμος Μινώια Πεδιάδας

Θα διατεθούν λεωφορεία για μεταφορά στους χώρους των ξεναγήσεων (όπου απαιτείται). **Πληροφορίες:** 6979790002

**2^ο Φεστιβάλ
Ο Κύκλος του Πολιτισμού**
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία
στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας, ΜΕΡΟΣ Α

Δευτέρα 04 Αυγούστου
ΣΜΑΡΙ (ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ)

18:00 Εξάνθηση στη Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Χριστού από την Ελένη Κανάκη, Αρχαιολόγο, Προϊσταμένη Τμήματος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων & Μουσείων Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου

19:30 Βιωματική παρουσίαση της υφαντικής τέχνης της Κρήτης από τις Σμαρινές γυναίκες

20:00 Ομιλία για την Υφαντική Τέχνη της Κρήτης από τον Ανδρέα Λενακάκη, Φιλολόγο Δρα Λαογραφίας

21:00 Μουσική παράσταση με τον Αντώνη Φραγκιάκη (λύρα, τραγούδι) και Φάνη Καραούλη (σαντούρι).

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Σμαρίου

Πέμπτη 07 Αυγούστου
ΣΑΜΠΛΑΣ-ΘΡΑΨΑΝΟ (ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ)

18:00 Εξάνθηση στην Βυζαντινή εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής στον Σαμπά, από τον Γεώργιο Κατσάλη, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου

19:30 Εξάνθηση στην εκκλησία της Παναγίας Μεσοχωρίτισσας στο Θραψανό από τη Μαρία Μαρή, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου

20:00 Ομιλία με θέμα: «Εικόνες ηθούτου: η διαθήκη του Αντρέα Καρανίου, τιμαριούχου του Θραψανού (1611)» από τον Δρα Κωνσταντίνο Χριστάκη, Επιμελητή Κνωσού, Επιμελητή Ερευνητικού Κέντρου Κνωσού της Βρετανικής Σχολής Αθηνών

21:00 Παράσταση Καραγκιόζι από το Θέατρο Σκιών Κρήτης

Στον χώρο θα λειτουργεί έκθεση κεραμικών σκευών καθημερινής χρήσης από τη Βυζαντινή εποχή και έκθεση φωτογραφίας κοσμημάτων Βυζαντινής τέχνης.

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Θραψανού, Πολιτιστικός Σύλλογος Σαμπά

Κυριακή 10 Αυγούστου
ΜΠΙΤΖΑΡΙΑΝΟ

18:00 Εξάνθηση στην Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα στο Μπιτζαριανό από τον Γεώργιο Κατσάλη, Αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου - Κίρραση από την Ευστία Καραούλη

19:00 Εξάνθηση στην Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Χριστού στο Καστέλλι από την Ελένη Κανάκη, Αρχαιολόγο, Προϊσταμένη Τμήματος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων & Μουσείων Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου

Στο χώρο θα λειτουργεί έκθεση παραδοσιακών προϊόντων από παραγωγούς του δήμου μας (λάδι, τυροκομικά, μέλι, αλλαντικά, κρασί, βότανα). Στη Σακορράφειο Δημοτική Βιβλιοθήκη θα λειτουργεί έκθεση του αναγραφικού έργου του Νίκου Ψιλάκη.

Συνδιοργάνωση: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, Πολιτιστικός Σύλλογος Καστελλίου, Πολιτιστικός Σύλλογος Κασταμονίτας

ΚΑΣΤΕΛΛΙ (ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕΙΝΤΑΝΙ)

20:00 «Εφέμερμα στον συγγραφέα και δημοσιογράφο Νίκο Ψιλάκη (Α' μέρος)»

- Ομιλία με θέμα: «Η Κρητική Διατροφή και το Σχολικό Περιβάλλον», από τον Γεώργιο Α. Φραγκιαδάκη, Αν. Καθηγητή «Διατροφής & Μεταβολισμού» του ΕΛΜΕΠΛΑ
- Διαδραστικό εργαστήριο Βυζαντινής κουζίνας από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Κασταμονίτας
- Μουσική παράσταση με τον Δημήτρη Σγουρό και απαγγελία ποιημάτων του Νίκου Ψιλάκη από τη Μαρίνα Σπανάκη

Wednesday, August 13
ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ-KALERGI MONASTERY

18:00 Guided tour of the Agios Georgios Byzantine church at Apostoloi village by Eleni Kanaki - Local treats offered by the Apostoloi Cultural Association.

19:30 Guided tour at Kalergi Monastery by Georgios Katsalis.

20:00 Presentation of monastic cuisine by the Cretan Cuisine Festival Association and Archimandrite Simon Voutyriadi, Abbot of Kalergi Monastery.

21:00 Music performance: "Byzantine Music Composers during the Venetian Period in Crete" by Byzantine Choir and Orchestra (Instructor: Andreas Giakoumakis - Professor of Byzantine Music, Lead Chanter of Agios Titos).

Co-organized by: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Apostoloi Cultural Association, Cretan Cuisine Festival Association

PRO-GRAM

Wednesday, August 20
DEMATI

18:00 Guided tour of the Agia Paraskevi Byzantine church at Demati village by Maria Mari.

19:00 The Secret School: Site-specific performance directed by Marina Spanaki - accompanied by poetry set to music performed by Georgia Apostolologaki, musician and chanter.

20:00 Cooking demonstration of "matsaniko" goat by the Demati Cultural Association.

21:00 Music performance by "Mandolinata" ensemble (Performers: Lykourgos Paspaparakis, Haris Fasoulas, Nikos Moudatos).

Co-organized by: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Demati Cultural Association "Agia Paraskevi"

Sunday, August 24
LYTTOS-AMARIANO

18:00 Guided tour of the Agios Nikolaos Byzantine church at Lyttos village by Maria Mari.

19:00 Guided tour of the Agios Georgios Kefalotis Byzantine church at Amariano village by Maria Mari.

20:00 Interactive cooking demonstration by the women of Amariano.

21:00 "The Epic of Erotokritos": Tribute to Vitsentzos Kornaros. Contributors: Georgia Apostolologaki (vocals), Alekos Fanourakis (lute, vocals), Giorgos Farsaris (vocals), Manolis Kornarakis (lyra), Isidoros Papadakis (winds), Stella Melingounaki (percussion), Marina Spanaki (narration). Featuring the Traditional Pedadia Choir "Oi Anemones" (Instructor: Apostolologaki Georgia).

Co-organized by: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Amariano Cultural Association

PART A

Organized by Municipality of Minoa Pediadas

Buses will be available for transportation to the tour sites (where required). For more information, call: 6979790002

ΧΟΡΗΓΟΙ

**2nd Festival
The Circle of Culture**
PROGRAM

From Byzantium to Venetian Rule
in the Municipality of Minoa Pediada. PART A

Monday, August 4
ΣΜΑΡΙ (CENTRAL SQUARE)

18:00 Guided tour of the Afentis Christos Byzantine church by Eleni Kanaki, Archaeologist, Head of the Department of Byzantine & Post-Byzantine Antiquities and Museums, Ephorate of Antiquities of Heraklion.

19:30 Experiential presentation of traditional Cretan weaving by the women of Smari.

20:00 Lecture on the weaving art of Crete by Andreas Lenakakis, Philologist, PhD in Folklore.

21:00 Music performance by Antonis Fragakis (lyra, vocals) and Fanis Karousos (santouri).

Co-organized by: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Smari Cultural Association

Thursday, August 7
ΘΡΑΨΑΝΟ (CENTRAL SQUARE)

18:00 Guided tour of the Zoodochos Pigi Byzantine church at Sabas village by Georgios Katsalis, Archaeologist of the Ephorate of Antiquities of Heraklion.

19:30 Guided tour of the Panagiotis Mesochoritis church at Thrapano village by Maria Mari, Archaeologist of the Ephorate of Antiquities of Heraklion.

20:00 Lecture: "Images of Wealth: The Will of Andreas Kornaros, Feudal Lord of Thrapano (1611)" by Dr. Konstantinos Christakis, Curator of Knossos, Head of the Knossos Research Center of the British School of Athens.

21:00 Karagiozis Shadow Theater performance by the Shadow Theater of Crete.

On-site: Exhibition of everyday use ceramic vessels from the Byzantine period and a photo exhibition of Byzantine jewelry.

Συνδιοργάνωση: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Cultural Associations of Thrapano & Sabas

Sunday, August 10
ΜΠΙΤΖΑΡΙΑΝΟ

18:00 Guided tour of the Agios Panteleimon Byzantine church at Mpitzariano village by Georgios Katsalis, Archaeologist - Followed by local treats offered by the Karouzana Parish.

19:00 Guided tour of the Afentis Christos Byzantine church at Kastelli village by Eleni Kanaki.

On-site: Exhibition of traditional products by local producers (olive oil, cheese, honey, cured meats, wine, herbs).
At the Sakorrafieo Municipal Library: Exhibition of the Nikos Psalakis literary work.

Co-organized by: Ephorate of Antiquities of Heraklion, Cultural Associations of Kastelli & Kastamonitis

Παράρτημα 3 : Πινακίδα σήμανσης αρχαιολογικού χώρου Καστελλίου

Παράρτημα 4: Ερωτηματολόγιο κοινού

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η παρούσα έρευνα διεξάγεται στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Σκοπός της έρευνας είναι να αποτυπωθεί ο τρόπος με τον οποίο τα Πολιτιστικά Φεστιβάλ των ΟΤΑ συμβάλλουν στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην διερεύνηση της συμβολής του Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας στην προβολή του τοπικού πολιτιστικού αποθέματος.

Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους κατοίκους του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, ηλικίας 18 ετών και άνω.

Η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη και τα στοιχεία που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Αν το επιθυμείτε, μπορείτε να αποχωρήσετε από τη διαδικασία ανά πάσα στιγμή.

Η συμπλήρωση διαρκεί περίπου 5 - 7 λεπτά.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας!

Με εκτίμηση,
Κανακουσάκη Ερωφίλη

* Υποδεικνύει απαιτούμενη ερώτηση

A. ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΩΝ ΟΤΑ

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

1. Έχετε συμμετάσχει ποτέ σε κάποιο φεστιβάλ πολιτισμού που διοργανώθηκε από τον Δήμο σας ή άλλον ΟΤΑ; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- ☐ Δεν απαντώ

2. Πόσο συχνά συμμετέχετε σε πολιτιστικά φεστιβάλ των Δήμων; *

- ☐ Πολύ συχνά
- ☐ Συχνά
- ☐ Μερικές φορές το χρόνο
- ☐ Σπάνια
- ☐ Ποτέ

3. Ποιοι είναι οι κύριοι λόγοι συμμετοχής σας; *

(μπορείτε να δώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- ☐ Ψυχαγωγία
- ☐ Επαφή με τον πολιτισμό
- ☐ Στήριξη τοπικών φορέων
- ☐ Κοινωνική συναναστροφή
- ☐ Άλλο:

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

4. Πιστεύετε ότι τα φεστιβάλ πολιτισμού που διοργανώνονται από τους ΟΤΑ συμβάλλουν στην ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς; *

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

5. Κατά τη γνώμη σας, τα φεστιβάλ μπορούν να αποτελέσουν εργαλεία πολιτιστικής πολιτικής των ΟΤΑ; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- ☐ Ίσως
- ☐ Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

Β. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

6. Γνωρίζετε ότι ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- ☐ Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

7. Πόσο πιστεύετε ότι έχει αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά του τόπου για την ανάπτυξη της περιοχής; *

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

Γ. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ

8. Έχετε συμμετάσχει στο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- ☐ Δεν απαντώ

9. Από ποια μέσα επικοινωνίας ενημερωθήκατε για το Φεστιβάλ; *
(μπορείτε να δώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- ☐ Από την ιστοσελίδα του Δήμου
- ☐ Από τα ΜΜΕ (τηλεόραση, ενημερωτικά site, ραδιόφωνο)
- ☐ Από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (facebook, instagram κ.α.)
- ☐ Από φυλλάδια και αφίσες
- ☐ Από γνωστούς/φίλους
- ☐ Δεν ενημερώθηκα
- ☐ Άλλο:

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

10. Πώς αξιολογείτε την οργάνωση του Φεστιβάλ; *

- ☐ Εξαιρετική
- ☐ Πολύ καλή
- ☐ Καλή
- ☐ Μέτρια
- ☐ Κακή
- ☐ Δεν απαντώ

11. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι το Φεστιβάλ συμβάλλει στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας; *

(μπορείτε να δώσετε παραπάνω από μία απαντήσεις)

- ☐ Μέσω των ξεναγήσεων και των εκπαιδευτικών δράσεων
- ☐ Μέσω των μουσικών και των θεατρικών παραστάσεων
- ☐ Μέσω της προώθησης τοπικών προϊόντων και γαστρονομίας
- ☐ Μέσω της ανάδειξης παραδοσιακών εθίμων και τεχνών
- ☐ Μέσω της προβολής από τα ΜΜΕ και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης
- ☐ Μέσω τοπικών συνεργασιών (φορείς, σύλλογοι, καλλιτέχνες, επιχειρήσεις)
- ☐ Άλλο:

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

12. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι συμβάλλει το Φεστιβάλ στα παρακάτω; *

	Πάρα πολύ	Πολύ	Λίγο	Ελάχιστα	Καθόλου
Στη γνωριμία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής	☐	☐	☐	☐	☐
Στη διατήρηση και ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου	☐	☐	☐	☐	☐
Στην αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή	☐	☐	☐	☐	☐
Στη συμμετοχή και συνοχή της τοπικής κοινωνίας	☐	☐	☐	☐	☐

Δ. ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ» ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

13. Πιστεύετε ότι το Φεστιβάλ συμβάλλει θετικά στην τοπική ανάπτυξη; *

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

14. Κατά την άποψή σας, πόσο συμβάλλει το Φεστιβάλ στην ανάπτυξη του *
τόπου στους παρακάτω τομείς;

	Πάρα πολύ	Πολύ	Λίγο	Ελάχιστα	Καθόλου
στον κοινωνικό τομέα	☐	☐	☐	☐	☐
στον τουριστικό τομέα	☐	☐	☐	☐	☐
στον πολιτιστικό τομέα	☐	☐	☐	☐	☐
στον οικονομικό τομέα	☐	☐	☐	☐	☐

15. Πιστεύετε ότι ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας συνεργάζεται αποτελεσματικά με *
κρατικούς φορείς (Περιφέρεια Κρήτης, Εφορεία Αρχαιοτήτων κ.λπ.) για τη
διοργάνωση του Φεστιβάλ;

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

16. Μετά τη διοργάνωση και υλοποίηση του Φεστιβάλ, έχετε παρατηρήσει αύξηση του ενδιαφέροντος από κρατικούς φορείς για την περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και άλλων μνημείων της περιοχής σας; *

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

17. Παρατηρείτε ότι η τοπική κοινωνία συμμετέχει στην οργάνωση και υλοποίηση του Φεστιβάλ; *

- ☐ Πάρα πολύ
- ☐ Πολύ
- ☐ Λίγο
- ☐ Ελάχιστα
- ☐ Καθόλου

Ε. ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

18. Θα θέλατε να συμμετάσχετε στο Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» στο * μέλλον;

- ☐ Ναι
- ☐ Ίσως
- ☐ Όχι
- ☐ Δεν απαντώ

19. Ποιες δράσεις του Φεστιβάλ σας ενδιαφέρουν περισσότερο; *
(μπορείτε να δώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- ☐ Ξεναγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους
- ☐ Ξεναγήσεις σε βυζαντινά και ενετικά μνημεία
- ☐ Μουσικές παραστάσεις
- ☐ Θεατρικές παραστάσεις
- ☐ Αναβιώσεις παραδοσιακών τεχνών (υφαντική, κεραμική κ.α.)
- ☐ Προβολή της παραδοσιακής γαστρονομίας
- ☐ Προβολή των τοπικών προϊόντων
- ☐ Εκπαιδευτικές δράσεις
- ☐ Εκθέσεις
- ☐ Ομιλίες
- ☐ Παρουσιάσεις βιβλίων
- ☐ Άλλο:

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

20. Κατά τη γνώμη σας, με ποιο τρόπο θα μπορούσε να βελτιωθεί η διοργάνωση του Φεστιβάλ; *

(μπορείτε να δώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

- ☐ Καλύτερη προβολή/διαφήμιση
- ☐ Μεγαλύτερη διάρκεια
- ☐ Μεγαλύτερη εμπλοκή νέων και εθελοντών
- ☐ Πλουσιότερο και πιο ποικίλο πρόγραμμα
- ☐ Καλύτερες υποδομές
- ☐ Άλλο:

21. Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι μπορούν να ενισχυθούν οι συνεργασίες μεταξύ Δήμου, φορέων και κατοίκων; *

- ☐ Τακτικές συναντήσεις και ανοιχτές συζητήσεις με τους δημότες
- ☐ Δημιουργία ομάδων συντονισμού
- ☐ Δικτύωση/σεμινάρια
- ☐ Ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες
- ☐ Ενίσχυση εθελοντισμού
- ☐ Άλλο:

ΣΤ. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

22. Φύλο: *

- ☐ Άνδρας
- ☐ Γυναίκα
- ☐ Άλλο / Δεν απαντώ

17/2/26, 8:56 π.μ.

Τα Φεστιβάλ Πολιτισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και η συμβολή τους στην ανάδειξη της πολιτιστικής κλ...

23. Ηλικία: *

- ☐ 18-30
- ☐ 31-50
- ☐ 51-65
- ☐ 66+

24. Εκπαίδευση: *

- ☐ Υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό – Γυμνάσιο)
- ☐ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο / ΕΠΑΛ)
- ☐ Ανώτατη εκπαίδευση (ΑΕΙ / ΤΕΙ)
- ☐ Μεταπτυχιακό
- ☐ Διδακτορικό
- ☐ Άλλο / Δεν απαντώ

25. Δημοτική Ενότητα κατοικίας: *

- ☐ Δ.Ε. Αρκαλοχωρίου
- ☐ Δ.Ε. Καστελλίου
- ☐ Δ.Ε. Θραψανού

Αυτό το περιεχόμενο δεν έχει δημιουργηθεί και δεν έχει εγκριθεί από την Google.

Google Φόρμες

https://docs.google.com/forms/d/13CYJnUR_OY5i6OHvFhh7SSdmoAO0WIFov-p2KrjUG1k/edit

11/12

Παράρτημα 5: Συνέντευξη με την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας κα Καλλιόπη Αποστολογιωργάκη

1. Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι και ποια η ταυτότητα του Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»;

Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» είναι μια σειρά θεματικών πολιτιστικών εκδηλώσεων και αποτελείται από ενότητες και δράσεις βασισμένες στη σύνδεση του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος του τόπου μας.

Η ιδέα του κύκλου ως σύμβολο του φεστιβάλ αντιπροσωπεύει τη συνέχεια και την αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών μορφών τέχνης και δημιουργίας πολιτιστικών στοιχείων του τόπου μας, καθώς και την περιοδικότητα των δράσεων και των τοπικών σταθμών των εκδηλώσεων.

Στόχο και σκοπό έχει την προβολή και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, τη συμμετοχικότητα και επικοινωνία όλων των ηλικιακών ομάδων, την προώθηση των συνεργασιών, αλλά και την σύνδεση του πολιτισμού με την τοπική οικονομία.

2. Πιστεύετε ότι το Φεστιβάλ συμβάλλει στην προβολή της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς; Με ποιους τρόπους;

Το φεστιβάλ μέσα από τις στοχευμένες δράσεις του συμβάλλει ουσιαστικά και καθοριστικά στην προβολή και ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων του τόπου, γεφυρώνοντας το παρελθόν με το παρόν.

Μέσα από τις ξεναγήσεις στα μνημεία, τη βιωματική παρουσίαση των εθίμων, τις αφηγήσεις, τις ομιλίες, τη μουσική και τα βιωματικά εργαστήρια λαϊκής τέχνης, ο επισκέπτης γνωρίζει τον τόπο και ο τόπος επανασυστήνεται στο ευρύ κοινό.

3. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα κύρια οφέλη του φεστιβάλ για την τοπική κοινωνία;

Τα οφέλη που προκύπτουν και που αποκομίζει ο τόπος από την διενέργεια του Φεστιβάλ μπορούμε να πούμε ότι είναι πολλαπλά και σε ποικίλους τομείς.

- Αρχικά η ανάδειξη, διατήρηση και προβολή του πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής μας.
- Η ενίσχυση της καλλιτεχνικής δημιουργίας και η σύνδεση της παράδοσης με την σύγχρονη έκφραση.
- Η ενεργοποίηση του εθελοντισμού και των συνεργασιών με αποτέλεσμα την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής μέσω της συμμετοχής των πολιτών σε μια διαδικασία όσμωσης και συνέργειας.
- Αύξηση της επισκεψιμότητας στο τόπο μας κατά τη διάρκεια της πραγματοποίησης του Φεστιβάλ και κατά συνέπεια την ενίσχυση της τοπικής αγοράς.

Ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι να επιτυγχάνεται η βελτίωση της εξωστρέφειας και της αναγνωρισιμότητας.

4. Πώς επιλέγονται οι συνεργασίες του Δήμου με πολιτιστικούς συλλόγους και άλλους φορείς για τη διοργάνωση του φεστιβάλ;

Οι δράσεις του Φεστιβάλ βασίζονται σε μια θεματική κάθε φορά και επιλέγονται οι προορισμοί και οι σταθμοί, ανάλογα με τα πολιτιστικά στοιχεία που αναφερόμαστε.

Το κάλεσμα στους συλλόγους είναι ανοιχτό και δεχόμαστε τις συμμετοχές τους, εφόσον το αντικείμενο που πραγματευόμαστε συνάδει με την δράση τους. Είμαστε ανοιχτοί και επιζητούμε τις συνέργειες, αλλά και τις ιδέες και την υποβολή προτάσεων.

Το πρόγραμμά μας είναι συμπεριληπτικό και πολυφωνικό θα έλεγα, καθώς επιδιώκουμε την εκπροσώπηση διαφορετικών πολιτιστικών εκφράσεων και το συνδιαμορφώνουμε με τους πολιτιστικούς συλλόγους, άλλους φορείς και με την οργανωτική επιτροπή του Φεστιβάλ.

Μάλιστα από την αρχή του έτους, πραγματοποιούμε επαφές με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου για ανταλλαγή απόψεων και έπειτα ευρείες συσκέψεις με τους πολιτιστικούς συλλόγους και άλλους φορείς, ώστε να αποφασίσουμε τους προορισμούς και τις δυνατότητες συνεργασίας. Ύστερα από την επιλογή των προορισμών και των τόπων διεξαγωγής των παράλληλων δράσεων, ακολουθούν και άλλες συσκέψεις με τους συνδιοργανωτές και τους πολιτιστικούς φορείς του εκάστοτε προορισμού για την επιλογή των συνεργατών, αλλά και την όσο το δυνατόν καλύτερη οργάνωση ώστε να περιοριστεί η πιθανότητα αποτυχίας.

5. Υπάρχει συμμετοχή των πολιτών ή εθελοντών στην προετοιμασία και την υλοποίηση του φεστιβάλ; Ποιος είναι ο ρόλος τους;

Η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας αλλά και των εθελοντών είναι ενεργή κατά την πραγματοποίηση των δράσεων του Φεστιβάλ από το ξεκίνημα της διοργάνωσης έως την τελική διεκπεραίωση.

Χρειάζεται συμμετοχή σε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δράσεις, όπως χορωδίες, εργαστήρια, θεατρικά δρώμενα, παρουσία σε ανοιχτές συζητήσεις, αλλά και συμμετοχή στην ανάδειξη τοπικών ιστοριών και εθίμων μέσα από τις αφηγήσεις και τις παρουσιάσεις π.χ εκθέσεις παρουσίασης τοπικής γαστρονομίας κ.α

Οι εθελοντές συμβάλουν ουσιαστικά στην οργανωτική υποστήριξη του Φεστιβάλ στον συντονισμό των δράσεων στην επικοινωνία και προβολή του και σε διάφορα ζητήματα πρακτικής φύσης που προκύπτουν.

Με την ενεργή συμμετοχή πολιτών και εθελοντών καλλιεργείται η κοινωνική συνοχή και δημιουργείται δίκτυο με κοινό πολιτιστικό όραμα.

6. Πιστεύετε ότι το φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου; Με ποιους τρόπους;

Το Φεστιβάλ ο Κύκλος του Πολιτισμού λειτουργεί ως ουσιαστικό εργαλείο άσκησης και υλοποίησης της πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, καθώς μετατρέπει το στρατηγικό όραμα σε χειροπιαστές δράσεις με κοινωνικό και αναπτυξιακό αποτύπωμα.

Ενσωματώνει βασικούς στόχους, όπως η ανάδειξη και η προβολή της πολιτιστικής μας ταυτότητας, η αποκέντρωση του πολιτισμού με τις δράσεις σε διαφορετικούς κάθε φορά προορισμούς στην ενδοχώρα έτσι ώστε να υπάρχει ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στον πολιτισμό.

Ενθαρρύνει την συνεργασία με πυρήνες του πολιτισμού, όπως σύλλογοι, σχολεία και καλλιτεχνικό στοιχείο.

Συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας στην αύξηση του τουριστικού προϊόντος και της επισκεψιμότητας καθώς και στην βελτίωση της εικόνας του Δήμου ως πολιτιστικού προορισμού και της εξωστρέφειας.

Τέλος, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την παγίωση ενός σταθερού πολιτιστικού θεσμού, που με την αποτίμηση των αποτελεσμάτων του να αποτελέσει εργαλείο για περαιτέρω αξιοποίηση για σχεδιασμό και πολιτιστικές παρεμβάσεις.

7. Υπάρχει στήριξη από κρατικούς φορείς (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων, Περιφέρεια Κρήτης κ.λπ.);

Το μεγαλύτερο κομμάτι της υποστήριξης του Φεστιβάλ τουλάχιστον μέχρι την στιγμή που αναφερόμαστε προέρχεται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, με την οποία είμαστε συνδιοργανωτές και μας παρέχουν, με ότι δυνάμεις και δυναμικό διαθέτουν, επιστημονική κάλυψη και υποστήριξη.

Δευτερευόντως και η Περιφέρεια Κρήτης υποστηρίζει το Φεστιβάλ παρέχοντας προς προβολή μουσικο-θεατρικές παραστάσεις που μπορεί να επιλέξουμε και που σχετίζονται με την θεματική του Φεστιβάλ.

8. Μετά την διοργάνωση και υλοποίηση του Φεστιβάλ, παρατηρείτε αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς για την αξιοποίηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής; Με ποιους τρόπους εκδηλώνεται αυτό;

Η επιτυχημένη υλοποίηση του Φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά για αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς..

Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων, όπως η συμμετοχή του κοινού, η ποιότητα των δράσεων, ο κοινωνικός αντίκτυπος, μπορεί να οδηγήσει σε θετική αξιολόγηση και αναγνώριση.

Με αργά βήματα αρχίζει να διαφαίνεται ενδιαφέρον, όπως για παράδειγμα η πραγματοποίηση της σύναψης προγραμματικής σύμβασης του Υπουργείου Πολιτισμού με τον Δήμο Μινώα Πεδιάδας για το Μινωικό Ανάκτορο του Γαλατά, που αφορά στην εκπόνηση μελετών για την ανάδειξη του με σκοπό να καταστεί επισκέψιμο διαμορφώνοντας τις κατάλληλες υποδομές.

Επίσης ζωηρό είναι το ενδιαφέρον για την ανασκαφική δραστηριότητα στην Αρχαία Λύκτο, όπου στόχος είναι η ολοκλήρωση της ανασκαφής και η επισκεψιμότητα του χώρου.

Τέλος, η Εφορεία Αρχαιοτήτων αρχίζει να επιδεικνύει περισσότερο ζήλο στο να συντηρηθούν και να γίνουν περισσότερο προσβάσιμα τα μνημεία της περιοχής.

9. Ποιες είναι οι κύριες πηγές χρηματοδότησης του Φεστιβάλ; Υπάρχουν χορηγοί, επιχορηγήσεις ή ευρωπαϊκά προγράμματα;

Οι πηγές από τις οποίες αντλούνται τα κονδύλια για την οικονομική υποστήριξη του Φεστιβάλ είναι κατά βάση ο προϋπολογισμός του Δήμου μας και συμπληρωματικά χορηγίες και δωρεές ιδιωτών.

10. Ποια είναι τα μελλοντικά σχέδια του Δήμου για την ανάπτυξη και εξέλιξη του Φεστιβάλ και πώς εξασφαλίζεται η οικονομική βιωσιμότητα του;

Το Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» σχεδιάζει την πορεία του μελλοντικά, ώστε να εξελιχθεί και να καταστεί βιώσιμος πολιτιστικός θεσμός με διαρκή δυναμική.

Προς αυτήν την κατεύθυνση θα συμβάλει η καθιέρωση ετήσιας διοργάνωσης με σαφές χρονοδιάγραμμα, η δημιουργία σταθερής και θεσμοθετημένης οργανωτικής επιτροπής, καθώς και η ενίσχυση θεσμικών συνεργασιών όπως για παράδειγμα το Υπουργείο Πολιτισμού.

Πολύ σημαντικό επίσης θεωρούμε στο να εντάξουμε το Φεστιβάλ στο ψηφιακό περιβάλλον δημιουργώντας ψηφιακό αρχείο εκδηλώσεων αλλά και μέσων προβολής και επικοινωνίας.

Βέβαια θα πρέπει επίσης να εμπλουτίζουμε συνεχώς τους θεματικούς μας άξονες με έξυπνες και καινοτόμες δράσεις που σκοπό θα έχουν να προσελκύσουμε περισσότερο τους νέους και να το καταστήσουμε περισσότερο θελκτικό προς αυτούς.

Τέλος ιδιαίτερα χρήσιμο θα ήταν να προσανατολιστούμε στην αναζήτηση πόρων που θα αποφέρουν την οικονομική βιωσιμότητα του Φεστιβάλ.

Κλείνοντας επιθυμώ να εκφράσω την πεποίθηση ότι με τη θέρμη τον συνεχή ζήλο και την ακάματη προσπάθεια μας το Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» του Δήμου Μινώα Πεδιάδας θα εδραιωθεί ακλόνητα και θα συνεχίσει να προσφέρει καταλυτικά στο πολιτιστικό γίγνεσθαι του τόπου μας.

Παράρτημα 6: Συνέντευξη με το Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», αρχαιολόγο, Δρ. Καλλιόπη Γκαλανάκη

1. Με την ιδιότητά σας ως αρχαιολόγος και ανασκαφέας σε περιοχές του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, θα θέλατε να μας μιλήσετε για τη σημασία των αρχαιολογικών ανακαλύψεων της περιοχής;

Με την ιδιότητα μου ως αρχαιολόγος και ανασκαφέας στην περιοχή του Δήμου Μινώα Πεδιάδας επί σειρά ετών, θα καταθέσω τη βιωματική εμπειρία μου σε υπηρεσιακό, επιστημονικό και προσωπικό επίπεδο. Το κάνω αυτό για να σας κάνω να κατανοήσετε πως μια ψυχρή επιστημονική ματιά δεν ανακαλύπτει αυτά που η εκπαιδευμένη από αγάπη προς τον τόπο ματιά μπορεί να προσεγγίσει διαχρονικά, συγκριτικά, αλλά και αντικειμενικά. Θεωρώ επομένως τον εαυτό μου πολύ τυχερό που η βάση της υπηρεσιακής-ανασκαφικής μου δραστηριότητας συνέπεσε με τον τόπο καταγωγής μου και θα εξηγήσω τον λόγο.

Αρχικά ως επιστήμονας εφαρμόζεις αυτά που σου επιβάλλουν οι γνώσεις σου. Ωστόσο η σημασία της βιωματικής εμπειρίας από τον ίδιο τόπο ήταν αυτό που αποτέλεσε το κλειδί στην προσέγγιση του κρητικού τρόπου ζωής, βασισμένου στην αρχαϊκή αυτάρκεια. Σημαντικές ανασκαφές όπως αυτή στην ελληνιστική λαξευτή ακρόπολη του Προφήτη Ηλία με τις πλούσιες αποθηκευτικές πρακτικές, τα πολυάριθμα πιθάρια, ο τρόπος κατανομής των χώρων των οικιών με βάση την λειτουργικότητα και τις καθημερινές ανάγκες, μου επιβεβαίωναν τη διδαχή αυτού του τρόπου διαβίωσης από την αγαπημένη μου συνονόματη γιαγιά Καλλιόπη από το Λιλιανό Πεδιάδος. Ακριβώς οι ίδιοι χώροι, η ίδια διάταξη στις αποθήκες, η θέση των ζώων στο εσωτερικό των σπιτιών ως μέλη και αυτά της οικογένειας, οι καθημερινές οικιακές εργασίες, το χωμάτινο δάπεδο, η οροφή φτιαγμένη από φυσικά υλικά και τόσα άλλα. Έτσι κατανόησα το σημείο τομής ανάμεσα στην αρχαιολογία και στην λαογραφία, την άλλη μεγάλη μου αγάπη. Γιατί η λαογραφία στην πραγματικότητα είναι μια αντίστροφη αρχαιολογία. Φυσικά το αυστηρά επιστημονικό κομμάτι της έρευνας απαιτούσε πάντα πολύωρη μελέτη, συγκριτική διερεύνηση και διεπιστημονική συνεργασία για να είναι δυνατή η μερική και ενίοτε πλήρης κατανόηση των ανασκαφικών δεδομένων.

Η ανασκαφική μου εμπειρία σε πολλά σημεία της Πεδιάδας στο πλαίσιο του έργου του Νέου Αερολιμένα Ηρακλείου στο Καστέλλι Πεδιάδος συνέβαλε και πάλι στην κατανόηση του τρόπου που οι κάτοικοι της ήδη από τα νεολιθικά χρόνια και σε όλες τις μετέπειτα εποχές κατά τη μινωική, αρχαϊκή, ελληνιστική, βυζαντινή, Ενετοκρατία, ως και την Τουρκοκρατία, οι χρήστες δημιουργούσαν πολυάριθμες οικιστικές δομές για να φυλάξουν, να συλλέξουν και να αποθηκεύσουν τον πλούτο της απέραντης πεδιάδας τους. Σ' αυτή τη διαδικασία αναδύθηκαν σημαντικά διοικητικά και ανακτορικά κέντρα, όπως το Καστέλλι, ο Σαμπάς, ο Γαλατάς, το Σμάρι κ.α., σε μερικά από τα οποία είχα την τύχη να ανασκάψω, όπως στο Καστέλλι σε συνεργασία με τον συνάδελφο κ.Γιώργο Ρεθεμιωτάκη και τον Σαμπά. Από τον ίδιο συνάδελφο εκπαιδευτήκα στην πρώτη ανασκαφή του ρωμαϊκού βουλευτηρίου της Λύττου, μια από τις πιο σημαντικές πόλεις της Κρήτης την οποία και προστάτευσα υπηρεσιακά ως το 2007 που πραγματοποιήθηκε το Συνέδριο για την αρχαία Λύκτο.

Στη συνέχεια μια άλλη σημαντική αρχαία πόλη της περιοχής του Δήμου Μινώα Πεδιάδος τράβηξε το επιστημονικό ενδιαφέρον μου, οι Αρκάδες που τοποθετούνται στο Αφρατί ως την ελληνιστική εποχή και στη συνέχεια στο Ίνι και στο πιθανό επίγειο τους στην Ίνατο (Τσούτσουρος), κατά την ελληνιστική και βυζαντινή περίοδο. Η έρευνα αυτή τη φορά επικεντρώθηκε στη διαχείριση των υδάτινων πόρων της, στην πορεία του ρωμαϊκού υδραγωγείου της από την υδρομάστευση ως την υδροδότηση της πόλης και των λουτρικών συγκροτημάτων της, σε συγκριτική μελέτη με το αντίστοιχο πολύ σημαντικό ρωμαϊκό υδραγωγείο της Λύττου, η επικαιροποιημένη μελέτη του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη, σε συνεργασία με την Δρ. Amanda Kelly.

Εν κατακλείδι, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας διαθέτει ένα τεράστιο, διαχρονικό πολιτισμικό απόθεμα με κομβικά σημεία τα μινωικά, διοικητικά και ανακτορικά κέντρα (Γαλατάς, Καστέλλι, Σαμπάς, Σμάρι κ.α.), τους σημαντικούς δορυφορικούς οικισμούς τους και τα σημαντικά λατρευτικά κέντρα (ιερά κορυφής Δροζίτη, Μαμελούκου κ.α.) και ιερά

κοινοτικού χαρακτήρα όπως η Παπούρα κ.α., καθώς και τις σημαντικές αρχαίες πόλεις της Λύττου, των Αρκάδων, του Προφήτη Ηλία Αρκαλοχωρίου κ.α. με τις επικράτειες τους.

2. Πιστεύετε ότι το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» συμβάλλει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Δήμου Μινώα Πεδιάδας; Με ποιους τρόπους;

Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» ξεκίνησε με απόλυτη επίγνωση του πολυεπίπεδου και διαχρονικού πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής. Σ' αυτή την σχετικά αμήχανη αρχικά πρωτοβουλία που φιλοδοξούσε να φωτίσει τις πτυχές της άυλης και υλικής κληρονομιάς μας, παράλληλα με το δέος και το αίσθημα ευθύνης που ενυπήρχε εξ αρχής για την ορθή διαχείριση της, αρθρώθηκε μια ορθολογική μεθοδολογία και ακολουθείται ως τώρα ένα πρωτόκολλο που πιστεύω ότι συμβάλλει καθοριστικά στην επίτευξη των στόχων του φεστιβάλ. Το τρίπτυχο: αισθητηριακή, βιωματική προσέγγιση, συμμετοχικότητα από πλευράς τοπικής κοινωνίας και διεπιστημονική προσέγγιση των κάθε φορά θεματικών συμβάλλει στη ενεργοποίηση της μνήμης και της ιστορικότητας κάθε τόπου, των ανθρώπων, των ήχων, των γεύσεων του.

3. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα κύρια οφέλη του φεστιβάλ για την τοπική κοινωνία;

Το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη στην τοπική κοινωνία, πολιτιστικά, κοινωνικά, οικονομικά και αναπτυξιακά.

1. Πολιτιστικά οφέλη

- Ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας (παράδοση, μουσική, χορός, ιστορία και αρχαιολογία της περιοχής).
- Διατήρηση και μετάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις νεότερες γενιές.
- Ευκαιρίες έκφρασης για τοπικούς καλλιτέχνες και δημιουργούς.
- Ενίσχυση της πολιτιστικής ζωής σε μια κυρίως αγροτική περιοχή.

2. Κοινωνικά οφέλη

- Ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και της συμμετοχής των κατοίκων.
- Δημιουργία χώρου συνάντησης και συνεργασίας μεταξύ συλλόγων, φορέων και πολιτών.
- Ενίσχυση του αισθήματος υπερηφάνειας και συλλογικής ταυτότητας.
- Ενεργοποίηση εθελοντισμού και συμμετοχής της νεολαίας.

3. Οικονομικά οφέλη

- Τόνωση της τοπικής οικονομίας (καταστήματα, καφέ, ταβέρνες, τοπικά προϊόντα).
- Προσέλκυση επισκεπτών από άλλες περιοχές της Κρήτης.
- Προβολή και προώθηση τοπικών παραγωγών (κρασί, ελαιόλαδο, μέλι τυροκομικά και άλλα παραδοσιακά προϊόντα).
- Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας.

4. Αναπτυξιακά & Τουριστικά οφέλη

- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του Δήμου Μινώα Πεδιάδας.
- Δημιουργία πολιτιστικού «brand» για την περιοχή.
- Δυνατότητα σύνδεσης του φεστιβάλ με εναλλακτικό και πολιτιστικό τουρισμό.
- Μακροπρόθεσμη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη.

5. Εκπαιδευτικά οφέλη

- Εργαστήρια, ομιλίες και δράσεις για παιδιά και νέους.
- Καλλιέργεια πολιτιστικής παιδείας.
- Επαφή της νέας γενιάς με την τοπική ιστορία και παράδοση.

4. Έχετε παρατηρήσει αύξηση επισκεψιμότητας και τουριστικού ενδιαφέροντος στην περιοχή κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ; Μπορείτε να μας δώσετε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Με βεβαιότητα μπορώ να πω ότι παρατηρείται μια αύξηση της επισκεψιμότητας κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ η οποία γίνεται μεγαλύτερη χρόνο με τον χρόνο. Σε αυτό συμβάλλει και ο χρόνος διενέργειας του φεστιβάλ κατά τον μήνα Αύγουστο που οι παραθεριστές, ντόπιοι και ξένοι αυξάνονται. Επίσης η γνωριμία και η εξοικείωση με τους αρχαιολογικούς χώρους αυξάνει το ενδιαφέρον και το ποσοστό συμμετοχής στις ξεναγήσεις αυξάνει κατ' έτος. Δελεαστική είναι επίσης η επιλογή της θεματικής της κατά τόπους γευστιγνωσίας με ιδιαίτερες συνταγές και τοπικά προϊόντα. Παράλληλα με τα ποιοτικά και επιλεγμένα μουσικά ή άλλα καλλιτεχνικά σχήματα, θεατρικά δρώμενα κλπ. Σημαντικό σημείο που κάνει τη διαφορά και έλκει το ενδιαφέρον των επισκεπτών είναι ότι το φεστιβάλ εστιάζει και ρίχνει φως κάθε φορά σε διαφορετικές περιοχές τονίζοντας την αυθεντικότητα και την ιδιαιτερότητα τους.

5. Πιστεύετε ότι το φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου; Με ποιους τρόπους;

Ναι, το φεστιβάλ μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό εργαλείο πολιτιστικής πολιτικής του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, εφόσον ενταχθεί σε έναν οργανωμένο και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Ακολουθούν βασικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί στρατηγικά:

1.Στρατηγικός Σχεδιασμός Πολιτισμού

Το φεστιβάλ μπορεί να αποτελέσει:

- Κεντρικό άξονα του ετήσιου πολιτιστικού προγραμματισμού.
- Μηχανισμό υλοποίησης στόχων πολιτιστικής ανάπτυξης.
- Μέσο εφαρμογής πολιτικών για αποκέντρωση των δράσεων σε όλα τα χωριά του Δήμου.

2.Διαμόρφωση Πολιτιστικής Ταυτότητας

- Καλλιέργεια ενιαίας πολιτιστικής ταυτότητας για τον Δήμο.
- Σύνδεση παράδοσης και σύγχρονης δημιουργίας.
- Δημιουργία σταθερού «πολιτιστικού θεσμού» που ενισχύει το κύρος της περιοχής.

3.Στήριξη Τοπικής Δημιουργίας

- Θεσμοθέτηση συμμετοχής τοπικών καλλιτεχνών και συλλόγων.
- Παροχή ευκαιριών προβολής σε νέους δημιουργούς.
- Ανάπτυξη συνεργασιών με σχολεία και πολιτιστικούς φορείς.

4.Πολιτιστική Δημοκρατία & Συμμετοχικότητα

- Ενίσχυση της πρόσβασης όλων των πολιτών στον πολιτισμό.
- Ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας στον σχεδιασμό και την υλοποίηση.
- Προώθηση εθελοντισμού και κοινωνικής συνοχής.

5.Αναπτυξιακή Πολιτική & Εξωστρέφεια

- Σύνδεση πολιτισμού με τουριστική και οικονομική ανάπτυξη.
- Προβολή του Δήμου σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

- Δυνατότητα ένταξης σε χρηματοδοτικά προγράμματα (π.χ. ΕΣΠΑ, πολιτιστικά δίκτυα).

6. Μακροπρόθεσμη Πολιτιστική Υποδομή

Αν οργανωθεί σωστά, το φεστιβάλ μπορεί να:

- Οδηγήσει στη δημιουργία μόνιμων πολιτιστικών δομών.
- Ενισχύσει τη συνεργασία με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα.
- Δημιουργήσει αρχείο και θεσμική συνέχεια.

Εν κατακλείδι, το φεστιβάλ δεν είναι απλώς μια σειρά εκδηλώσεων· μπορεί να αποτελέσει στρατηγικό εργαλείο άσκησης πολιτιστικής πολιτικής, εφόσον:

- Έχει σταθερή θεσμική στήριξη,
- Εντάσσεται σε μακροχρόνιο σχεδιασμό,
- Αξιολογείται και εξελίσσεται κάθε χρόνο.

6. Μετά την διοργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ, παρατηρείτε αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς για τη διάσωση και περαιτέρω ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής; Με ποιους τρόπους εκδηλώνεται αυτό;

Παρά την δεδομένη συμβολή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου στο ζωτικό κομμάτι των ξεναγήσεων και των επιστημονικών ομιλιών, χωρίς καμία οικονομική απαίτηση, δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε την άποψη ότι οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής ενισχύθηκαν οικονομικά ώστε να επιτευχθεί κατά περίπτωση η αναγκαία συντήρηση, ο καθαρισμός, η σήμανση και η προσβασιμότητα τους, εφόσον αυτό προϋποθέτει ενεργοποίηση χρονοβόρων μηχανισμών χρηματοδότησης που δεν είναι εύκολο να επιτευχθούν ούτε από πλευράς ΥΠΠΟ ούτε από πλευράς Περιφέρειας Κρήτης. Μόλις και μετά βίας καλύπτονται κάποια στοιχειώδη έξοδα μουσικών παραστάσεων από πλευράς της τελευταίας, ενώ το βάρος μέχρις στιγμής πέφτει στην αναζήτηση χορηγών, εντός και εκτός του Δήμου. Αν θέλουμε όμως μια πραγματική θεσμοθέτηση του φεστιβάλ θα πρέπει να υπάρξει ένας άλλος προγραμματισμός στο ετήσιο πρόγραμμα του Δήμου και μια συνεργασία του Δήμου, της Περιφέρειας Κρήτης και της τοπικής Εφορείας, μια σύναψη δηλαδή προγραμματικής Σύμβασης ώστε να υπάρξει ένα οργανωμένο πρόγραμμα συντήρησης, στέγασης, σήμανσης και προσβασιμότητας των σημαντικών αρχαιολογικών χώρων της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων και των βυζαντινών μνημείων που επλήγησαν από τον σεισμό του 2021.

7. Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια για την εξέλιξη του φεστιβάλ και πως εξασφαλίζεται κατά τη γνώμη σας η βιωσιμότητά του.

Η μελλοντική εξέλιξη του Φεστιβάλ Πολιτισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας μπορεί να στηριχθεί σε ένα ολιστικό πρότυπο πολιτιστικής ανάπτυξης, το οποίο θα ενοποιεί δημιουργικά τα μνημεία, τον άνθρωπο, τα ήθη και έθιμα, τις μουσικές παραδόσεις, καθώς και τα τοπικά προϊόντα και τις γεύσεις της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η συγκρότηση ενός θεματικά οργανωμένου φεστιβαλικού κύκλου που θα αναδεικνύει κάθε χρόνο μια διαφορετική διάσταση της τοπικής ταυτότητας, διαμορφώνοντας μια διαρκή αφήγηση για τον πολιτισμό του τόπου.

Κεντρικός άξονας της πρότασης αποτελεί η ανάδειξη των μνημείων και των ιστορικών τοπίων του Δήμου ως ζωντανών πολιτιστικών σκηνών. Αρχαιολογικοί χώροι, εκκλησιαστικά μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί και φυσικά τοπία μπορούν να φιλοξενούν επιλεγμένες δράσεις υψηλής αισθητικής, δημιουργώντας έναν διάλογο ανάμεσα στο παρελθόν και το

παρόν. Η βιωματική προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από ξεναγήσεις, αφηγηματικές διαδρομές και διαδραστικές δράσεις, θα ενισχύσει τη σύνδεση της τοπικής κοινωνίας με την ιστορική της συνέχεια.

Παράλληλα, οι ίδιοι άνθρωποι του Δήμου Μινώα Πεδιάδας πρέπει να τεθούν στο επίκεντρο του φεστιβάλ ως φορείς μνήμης και δημιουργίας. Η καταγραφή και παρουσίαση προφορικών μαρτυριών, η αναβίωση εθίμων και παραδοσιακών τεχνών, καθώς και η ενεργός συμμετοχή πολιτιστικών συλλόγων και κοινοτήτων, θα ενδυναμώσουν τη συλλογική ταυτότητα και θα διασφαλίσουν τη διαγενεακή μετάδοση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι μουσικές παραδόσεις της Κρήτης, σε διάλογο με σύγχρονες καλλιτεχνικές εκφράσεις, μπορούν να λειτουργήσουν ως συνδετικός κρίκος ανάμεσα στην παράδοση και τη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία. Ιδιαίτερη σημασία οφείλει να συνεχίσει να δίνεται στη γαστρονομική διάσταση του φεστιβάλ, μέσα από τη συστηματική προβολή των τοπικών προϊόντων και γεύσεων. Η διοργάνωση γαστρονομικών εργαστηρίων, παρουσιάσεων τοπικών παραγωγών και θεματικών αγορών μπορεί να ενισχύσει την τοπική οικονομία, να προωθήσει τη βιώσιμη αγροτική παραγωγή και να αναδείξει τη διατροφική κουλτούρα της περιοχής ως στοιχείο πολιτιστικής ταυτότητας.

Η στρατηγική αυτή προσέγγιση, βασισμένη στη συνέργεια πολιτισμού, τοπικής παραγωγής και κοινωνικής συμμετοχής, δύναται να μετασχηματίσει το Φεστιβάλ Πολιτισμού σε θεσμό ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης. Με σταθερό σχεδιασμό, επιστημονική τεκμηρίωση και θεσμική συνέχεια, το φεστιβάλ μπορεί να εξελιχθεί σε σημείο αναφοράς για την Κρήτη, προβάλλοντας τον Δήμο Μινώα Πεδιάδας ως τόπο όπου η μνήμη, η δημιουργία και η καθημερινή ζωή συνυπάρχουν σε μια ζωντανή και δυναμική πολιτιστική εμπειρία.

Παράρτημα 7: Συνέντευξη με την Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Σμαρίου κα Μαρία Μηλαθιανάκη

1. Ποια είναι η ιδιότητά σας και με ποιον τρόπο συμβάλλετε στη διοργάνωση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»;

Η ιδιότητα μου είναι Πρόεδρος του Πολιτιστικού και Εξωραϊστικού Συλλόγου του χωριού μου. Θεωρώ πως συμβάλλουμε ενεργά στην διοργάνωση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» και συγκεκριμένα με δύο τρόπους. Πρώτον με την συμμετοχή του Συλλόγου μας στο Φεστιβάλ του Δήμου μαζί με τους υπόλοιπους φορείς - συνδιοργανωτές. Δεύτερον με την ανάδειξη της θεματικής του Φεστιβάλ, αναλαμβάνοντας την οργάνωση της εκδήλωσης που αφορά το χωριό μας, εμπλουτίζοντας την με διάφορα δρώμενα, όπως παρουσίαση τεχνών (π.χ. υφαντική, τυροκομική κ.α.).

2. Πιστεύετε ότι το φεστιβάλ συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;

Φυσικά συμβάλλει. Το φεστιβάλ κρατά ζωντανή την παράδοση του τόπου μας μέσα από τις ομιλίες και τις ξεναγήσεις, καθώς και μέσα από τις παράλληλες δράσεις που λαμβάνουν χώρα κατά την διάρκεια του, προσελκύοντας ανθρώπους διαφορετικών ηλικιών διαδίδοντας την ιστορία του τόπου.

3. Πώς αξιολογείτε τη συνεργασία σας με τον Δήμο και την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού;

Η συνεργασία με τον Δήμο και την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού είναι πολύ καλή. Υπάρχει συνεχής επικοινωνία. Κατά την διάρκεια του φεστιβάλ δεν λαμβάνουμε κάποιου είδους οικονομική στήριξη πέρα από τα μέσα προβολής τα οποία διαθέτουν. Ο σχεδιασμός των δράσεων που αφορά το χωριό μας γίνεται πάντα από κοινού με την Αντιδημαρχία Πολιτισμού και τον Σύλλογο και προσαρμόζεται στις δυνατότητες μας, όπως και του κάθε φορέα αντίστοιχα.

4. Πώς αντιδρά η τοπική κοινωνία στο φεστιβάλ; Συμμετέχουν ενεργά οι κάτοικοι;

Οι κάτοικοι του χωριού βλέπουν θετικά τη συμμετοχή μας στο φεστιβάλ και τη στηρίζουν. Κάθε κάτοικος αναλαμβάνει ενεργό ρόλο, καθώς παρασκευάζουν κεράσματα για τους επισκέπτες και βοηθούν στην αναπαράσταση τεχνών και δραστηριοτήτων.

5. Έχετε παρατηρήσει αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ;

Η συμμετοχή του κόσμου είναι ενεργή. Με την πάροδο του χρόνου το φεστιβάλ γίνεται όλο και πιο γνωστό και παρατηρείται αύξηση της κινητικότητας τις ημέρες του φεστιβάλ. Οι ημερομηνίες που επιλέγονται να διεξαχθεί είναι τον Αύγουστο με αποτέλεσμα κάθε προορισμός να γίνεται πόλος έλξης των επισκεπτών.

6. Μετά τη διοργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ, έχετε διαπιστώσει αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς για τη διάσωση και περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων, αλλά και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής σας;

Μέχρι στιγμής δεν έχω παρατηρήσει συγκεκριμένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς. Ωστόσο μέσα από την πραγματοποίηση του φεστιβάλ έχουν προβληθεί αρκετά οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία της περιοχής και πιστεύω σε συνεργασία στο μέλλον.

Παρόλα αυτά, ο Σύλλογος μας προσπαθεί με τους κατοίκους του χωριού να διαφυλάξει και να διασώσει την πολιτιστική μας κληρονομιά μέσα από την Λαογραφική Στέγη, ένα κτήριο 120 τμ, παρουσιάζοντας τη ζωή, τις δραστηριότητες και την γαστρονομική παράδοση του χωριού. Πρόκειται για αναπαλαιωμένη οικία που εκτίθενται εργαλεία και αντικείμενα από τις δραστηριότητες και την καθημερινή ζωή των παλαιότερων γενεών με ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρουσιάζει το Διαδραστικό Τραπέζι. Επιπλέον, προβάλλονται περιοδικές εκθέσεις, όπως η τέχνη της υφαντικής, της ραπτικής, του κεντήματος, της πλεκτικής κ.α.

7. Τι θα προτείνατε για τη βελτίωση του φεστιβάλ και την ενδυνάμωση της συνεργασίας σας με τον Δήμο στο μέλλον;

Σχετικά με την βελτίωση του φεστιβάλ θα πρότεινα συνεργασία με διεθνή φεστιβάλ. Επίσης, δημιουργία online αρχείου φωτογραφιών, ομιλιών και βίντεο από κάθε θεματική ενότητα. Τέλος οικονομική ενίσχυση ίση προς όλους τους συνδιοργανωτές. Από την άλλη η ενδυνάμωση της συνεργασίας των συλλόγων με τον δήμο θα μπορούσε να επιτευχτεί μέσα από κοινή προσπάθεια για την ένταξη μνημείων ή αρχαιολογικών χώρων σε προγράμματα (leader κα.). Καθώς επίσης και με μικρότερες ενέργειες όπως τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων στους χώρους, έτσι θα δίδονται κίνητρα συμμετοχής στους φορείς.

Παράρτημα 8: Συνέντευξη με την Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Καστελλίου κα Σοφία Σηφάκη

1. Ποια είναι η ιδιότητά σας και με ποιον τρόπο συμβάλλετε στη διοργάνωση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»;

Είμαι Πρόεδρος του Π.Σ. Καστελλίου και η συμβολή μας ως Σύλλογος ήταν η συνδιοργάνωση των εκδηλώσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στο Καστέλλι.

2. Πιστεύετε ότι το Φεστιβάλ συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;

Ναι, πιστεύω ότι συμβάλλει. Αναδεικνύονται μνημεία και εκκλησίες, που ούτε οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής γνωρίζουμε την ιστορία τους και την αξία τους. Παράλληλα, οι νεότεροι έρχονται σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτει ο τόπος μας, γνωρίζοντας τα μνημεία, τη γαστρονομία και τις δημιουργίες των κατοίκων των οικισμών.

3. Πώς αξιολογείτε τη συνεργασία σας με τον Δήμο και την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού;

Η συνεργασία μας ήταν άψογη, υπήρχε διάλογος και συνεννόηση για τον χρόνο και τον τόπο που έλαβαν χώρα οι εκδηλώσεις στο χωριό μας. Επίσης, υπήρξε συνεννόηση και για τον τρόπο σχεδιασμού και παρουσίασης κάθε ενότητας του προγράμματος.

4. Πώς αντιδρά η τοπική κοινωνία στο φεστιβάλ; Συμμετέχουν ενεργά οι κάτοικοι;

Θεωρώ ότι οι αντιδράσεις είναι θετικές. Οι τοπικές κοινωνίες, οι τοπικοί πρόεδροι, οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν ευαισθητοποιηθεί, καθώς διαπιστώνουν ότι μέσα από τα μνημεία που διαθέτει ο τόπος μας, είναι δυνατό να αυξηθεί η επισκεψιμότητα στο χωριό τους, κάτι που πιστεύω ότι δεν το είχαν σκεφτεί πριν τη διοργάνωση του Φεστιβάλ.

Οι κάτοικοι συμμετέχουν ενεργά αλλά διαπιστώνω ότι συμμετέχουν περισσότερο μεγαλύτερες ηλικίες. Η πλειοψηφία των νέων είναι πιο επιφυλακτικοί, για να μην πω αδιάφοροι.

5. Έχετε παρατηρήσει αύξηση της επισκεψιμότητας στην περιοχή κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ;

Νομίζω πως ναι. Υπήρχε κόσμος που ήρθε από περιοχές εκτός του Δήμου μας για να παρακολουθήσει τις επισκέψεις στα μνημεία και τις εκκλησίες, αλλά και τις παράλληλες δράσεις.

6. Μετά τη διοργάνωση και υλοποίηση του φεστιβάλ, έχετε διαπιστώσει αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς για τη διάσωση και περαιτέρω ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων, αλλά και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής σας;

Δεν έχω παρατηρήσει από του κρατικούς φορείς μεγαλύτερο ενδιαφέρον στην περιοχή του Καστελλίου. Ελπίζω όμως να ευαισθητοποιηθούν στο άμεσο μέλλον, καθώς η πολιτιστική κληρονομιά μας μπορεί να δώσει ώθηση για ανάπτυξη στην περιοχή.

7. Τι θα προτείνατε για τη βελτίωση του φεστιβάλ και την ενδυνάμωση της συνεργασίας σας με τον Δήμο στο μέλλον;

Θα πρότεινα περισσότερη προβολή και διαφήμιση του φεστιβάλ ώστε να ενημερώνεται ευρύτερο κοινό και να ενταχθούν στο πρόγραμμα εκδηλώσεις που θα προσελκύσουν περισσότερο τους νέους.

Παράρτημα 9: Συνέντευξη με τον Γραμματέα του Πολιτιστικού Συλλόγου Δεματίου κ. Χρυσοβαλάντη Σωμαράκη

1. Ποια είναι η ιδιότητά σας και με ποιον τρόπο συμβάλλετε στη διοργάνωση του φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»;

Ως Γραμματέας του Πολιτιστικού Συλλόγου, έχω την ευθύνη του οργανωτικού και διοικητικού συντονισμού. Συγκεκριμένα, συμβάλλω:

- Στην επικοινωνία μεταξύ των συλλόγων και των φορέων.
- Στην τήρηση πρακτικών και στον συντονισμό των συναντήσεων.
- Στη διαμόρφωση του προγράμματος σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη.
- Στην προώθηση του φεστιβάλ μέσω ανακοινώσεων και ενημέρωσης των πολιτών.

Ο ρόλος μου είναι υποστηρικτικός αλλά και συντονιστικός, ώστε όλες οι δράσεις να υλοποιούνται με συνέπεια και σωστό προγραμματισμό.

2. Πιστεύετε ότι το φεστιβάλ συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής;

Πιστεύω ακράδαντα πως ναι. Το φεστιβάλ αποτελεί έναν ζωντανό θεσμό που:

- Αναδεικνύει τα τοπικά έθιμα και τις παραδόσεις.
- Προβάλλει τη μουσική, τον χορό και τη λαογραφία της περιοχής.
- Ενισχύει τη σύνδεση των νέων με την πολιτιστική τους ταυτότητα.

Μέσα από τις δράσεις του φεστιβάλ διατηρείται η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, ενώ παράλληλα προβάλλονται οι αρχαιολογικοί χώροι και τα ιστορικά μνημεία.

3. Πώς αξιολογείτε τη συνεργασία σας με τον Δήμο και την Αντιδήμαρχο Πολιτισμού;

Η συνεργασία μας με τον Δήμο είναι θετική και βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και τη διάθεση συνεργασίας. Λαμβάνουμε οργανωτική στήριξη, κυρίως σε επίπεδο υποδομών και τεχνικής υποστήριξης. Σε οικονομικό επίπεδο, πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης, καθώς οι ανάγκες ενός τέτοιου φεστιβάλ είναι αυξημένες.

Υπάρχει χώρος για διάλογο;

Ναι, υπάρχει διάλογος και δυνατότητα συνδιαμόρφωσης του προγράμματος. Η συμμετοχή των συλλόγων στον σχεδιασμό είναι σημαντική και θεωρώ ότι αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο επιτυχίας του θεσμού.

4. Πώς αντιδρά η τοπική κοινωνία στο φεστιβάλ;

Η τοπική κοινωνία αγκαλιάζει το φεστιβάλ με ιδιαίτερο ενθουσιασμό. Οι κάτοικοι:

- Συμμετέχουν ενεργά στις εκδηλώσεις.
- Στήριζουν εθελοντικά τη διοργάνωση.
- Προτρέπουν τους νέους να λάβουν μέρος σε πολιτιστικές δράσεις.

Το φεστιβάλ έχει εξελιχθεί σε σημείο αναφοράς για την περιοχή.

5. Έχετε παρατηρήσει αύξηση της επισκεψιμότητας;

Ναι, παρατηρείται σημαντική αύξηση επισκεπτών κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ. Πολλοί επισκέπτες από γειτονικές περιοχές αλλά και από άλλες πόλεις επιλέγουν να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις, γεγονός που ενισχύει και την τοπική οικονομία.

6. Υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον από κρατικούς φορείς μετά τη διοργάνωση;

Έχουμε διαπιστώσει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και ενδιαφέρον για την προστασία και ανάδειξη:

- Των αρχαιολογικών χώρων.
- Των ιστορικών μνημείων.
- Της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το φεστιβάλ λειτουργεί ως μοχλός πίεσης αλλά και προβολής, αναδεικνύοντας την ανάγκη για περαιτέρω στήριξη από την Πολιτεία.

7. Τι θα προτείνετε για τη βελτίωση του φεστιβάλ;

Για τη βελτίωση του φεστιβάλ προτείνω:

- Μακροπρόθεσμο σχεδιασμό με πολυετή προγραμματισμό.
- Ενίσχυση της οικονομικής στήριξης.
- Μεγαλύτερη προβολή μέσω ψηφιακών μέσων.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των νέων.
- Δημιουργία θεματικών ενοτήτων που θα συνδέουν την παράδοση με τη σύγχρονη δημιουργία.

Πιστεύω ότι μέσα από συστηματική συνεργασία με τον Δήμο, διαρκή διάλογο και κοινό όραμα, το φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» μπορεί να εξελιχθεί σε θεσμό πανελλήνιας εμβέλειας.

Παράρτημα 10: Δράσεις του 2ου Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού»

2^ο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (Αύγουστος 2025)

Το 2^ο φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού», πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα από 04 έως 24 Αυγούστου 2025 με τη θεματική «Από το Βυζάντιο στην Ενετοκρατία στον Δήμο Μινώα Πεδιάδας (Μέρος Α)». Για την υλοποίηση των δράσεων υπήρξε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου, τους Πολιτιστικούς Συλλόγους Σμαρίου, Θραψανού, Σαμπά, Καστελλίου, Κασταμονίτσας, Αποστόλων, Δεματίου, Αμαριανού και τον Σύλλογο «Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας».

Στο πλαίσιο του 2^{ου} φεστιβάλ πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω εκδηλώσεις, όπως παρουσιάζονται στο δημοσιευμένο διαφημιστικό φυλλάδιο:

➤ Ξεναγήσεις σε δέκα (10) μνημεία της Βυζαντινής και Ενετικής περιόδου από αρχαιολόγους της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου και συγκεκριμένα στα ακόλουθα:

- 1) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα στο Μπιτζαριανό, από τον Γεώργιο Κατσαλή.
- 2) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Κεφαλιώτη στο Αμαριανό, από τη Μαρία Μαρή.
- 3) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αφέντη Χριστού Σμαρίου, από την Ελένη Κανάκη.
- 4) Στη Μονή Καλλέργη (Καστέλλι), από τον Γεώργιο Κατσαλή.
- 5) Στη Βυζαντινή εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής στον Σαμπά, από τον Γεώργιο Κατσαλή.
- 6) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αφέντη Χριστού (Καστέλλι), από την Ελένη Κανάκη.
- 7) Στην Παναγία Μεσοχωρήτισσα (Θραψανό), από τη Μαρία Μαρή.
- 8) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στους Αποστόλους, από την Ελένη Κανάκη.
- 9) Στη Βυζαντινή εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στο Δεμάτι, από την Μαρία Μαρή.
- 10) Στη Βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Νικολάου στη Λύττο, από την Μαρία Μαρή.

➤ Τρεις (3) ομιλίες από έγκριτους επιστήμονες:

- 1) «Η Υφαντική Τέχνη της Κρήτης», από τον Ανδρέα Λενακάκη.
- 2) «Εικόνες πλούτου: η διαθήκη του Αντρέα Κορνάρου, τιμαριούχου του Θραψανού (1611)», από τον Κωνσταντίνο Χριστάκη.
- 3) «Η Κρητική Διατροφή και το Σχολικό Περιβάλλον», από τον Γεώργιο Φραγκιαδάκη.

- Τρεις (3) εκθέσεις:
 - 1) Έκθεση κεραμικών σκευών καθημερινής χρήσης από τη Βυζαντινή εποχή.
 - 2) Έκθεση φωτογραφίας κοσμημάτων βυζαντινής τέχνης.
 - 3) Έκθεση παραδοσιακών προϊόντων από παραγωγούς του Δήμου (λάδι, τυροκομικά, μέλι, αλλαντικά, κρασί, βότανα).
 - 4) Έκθεση του συγγραφικού έργου του Νίκου Ψιλάκη στη Σακορράφειο Δημοτική Βιβλιοθήκη.
- Πέντε (5) μουσικές παραστάσεις:
 - 1) Μουσική παράσταση με τους Αντόνη Φραγκάκη και Φάνη Καρούσο (Σμάρι).
 - 2) Μουσική παράσταση με τον Δημήτρη Σγουρό και απαγγελία ποιημάτων του Νίκου Ψιλάκη από τη Μαρίνα Σπανάκη (Καστέλλι).
 - 3) Μουσική παράσταση: «Βυζαντινοί Μελοποιοί κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας στην Κρήτη». Χορωδία και Βυζαντινή Ορχήστρα, σε διδασκαλία Ανδρέα Γιακουμάκη (Μονή Καλλέργη).
 - 4) Μουσική παράσταση από το σχήμα «Μαντολινάτα» (Δεμάτι).
 - 5) «Το έπος του Ερωτόκριτου». Αφιέρωμα στον Βιτσέντζο Κορνάρο. Με τη συμμετοχή τοπικών καλλιτεχνών και την παραδοσιακή χορωδία «Οι Ανεμώνες» (Αμαριανό).
- Δύο (2) θεατρικές παραστάσεις:
 - 1) Παράσταση Καραγκιόζη από το Θέατρο Σκιών Κρήτης (Θραψανό).
 - 2) «Το Κρυφό Σχολειό»: Site-Specific Performance, σε σκηνοθεσία Μαρίας Η. Σπανάκη, και ερμηνεία μελοποιημένης ποίησης από τη Γεωργία Αποστολογιωργάκη (Δεμάτι).
- Μία (1) δράση παρουσίασης παραδοσιακών τεχνών:
 - 1) Βιωματική παρουσίαση της υφαντικής τέχνης της Κρήτης από τον Π.Σ. Σμαρίου.
- Τέσσερις (4) δράσεις παρουσίασης της τοπικής γαστρονομίας:
 - 1) Διαδραστικό εργαστήρι Βυζαντινής κουζίνας, από τον Π.Σ. Κασταμονίτσας.
 - 2) Παρουσίαση μοναστηριακής κουζίνας, από τον Σύλλογο Φεστιβάλ Κρητικής Κουζίνας.
 - 3) Μαγείρεμα «ματσάρικου» κατσικιού, από τον Π.Σ. Δεματίου.
 - 4) Διαδραστική παρουσίαση της παραδοσιακής κουζίνας από τον Π.Σ. Αμαριανού.

Παράρτημα 11: Κατάλογος Επιστημονικών Συνεργατών του Φεστιβάλ «Ο Κύκλος του Πολιτισμού» (2024-2025)

- **Αποστολάκη Εμμανουέλα**, Δρ. Αρχαιολογίας.
- **Βασιλάκης Νικόλαος**, Αρχαιολόγος.
- **Γκαλανάκη Καλλιόπη**, Δρ. Αρχαιολογίας, Επίτιμη Προϊσταμένη του Τμήματος Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.
- **Κανάκη Ελένη**, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη του Τμήματος Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.
- **Κάντα Αθανασία**, Δρ. Αρχαιολογίας, Επίτιμη Διευθύντρια Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου.
- **Κατσαλής Γεώργιος**, Αρχαιολόγος (MSc), Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.
- **Κριτσωτάκης Μαρίνος**, Δρ. Υδρογεωλόγος, Γενικός Διευθυντής Βιώσιμης Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης.
- **Λενακάκης Ανδρέας**, Φιλολόγος, Δρ. Λαογραφίας.
- **Μαρή Μαρία**, Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.
- **Ξημέρη Σαμάνθα**, Δρ. Αρχαιολογίας.
- **Ρεθεμιωτάκης Γεώργιος**, Δρ. Αρχαιολογίας, Επίτιμος Διευθυντής του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου.
- **Συθιακάκη Βασιλική**, Δρ. Αρχαιολογίας, Προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηρακλείου.
- **Φραγκιαδάκης Γεώργιος Α.**, Αναπληρωτής Καθηγητής Διατροφής & Μεταβολισμού, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ΕΛΜΕΠΑ).
- **Χανιώτης Άγγελος**, Καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας στο Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών του Πρίνστον, Συνδιευθυντής του Αρχαιολογικού Προγράμματος Λύκτου.
- **Χρηστάκης Κωνσταντίνος**, Δρ. Αρχαιολογίας, Επιμελητής Κνωσού και Επικεφαλής του Ερευνητικού Κέντρου Κνωσού της Βρετανικής Σχολής Αθηνών.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.